

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE SANAL MÜZE
KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

SİBEL IŞIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. DURSUN DİLEK

SİNOP - 2023

TEZ KABUL

SİBEL IŞIK tarafından hazırlanan “**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**” başlıklı bu çalışma, 28.02.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi AHMET VURGUN
Marmara Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

**Üye
(Danışman)**

Prof. Dr. DURSUN DİLEK
Sinop Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi SİBEL ÖNER
Sinop Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi

İmza

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Fadime DİRİK

.....

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

SİBEL IŞIK

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

SİBEL IŞIK

SİNOP ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
DANIŞMAN: PROF. DR. DURSUN DİLEK

Müzeler, Sosyal Bilgiler derslerinde bir eğitim ortamı olarak sıklıkla yararlanılan mekânlardır. Bütün yararlarına ve öğretim programlarında yer almasına rağmen müze gezilerini izin, zaman ve ekonomik problemler yüzünden gerçekleştirmek oldukça zordur. Günümüzde teknolojik gelişmeler her alanda değişimleri de beraberinde getirmiştir. Gelişen teknolojinin müzelerle buluşmasıyla birlikte sanal müzeler ortaya çıkmıştır. Sanal müzeler, müzeciliği eğitim ortamlarına taşıyarak eğitime katkı sağlamaktadır. Bu çalışma ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerin sanal müzelerle ilgili bilgi ve görüşleri alınarak derslerinde kullanma durumları araştırılmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmede elde edilen veriler içerik analizine göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulguları, sanal müze hakkında öğretmenlerin bilgi sahibi olduğunu ve derslerinde kullandıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin sanal müzeyi kullanma durumlarına bakıldığında, görüşleri arasında farklılıklar olduğu, kullanan öğretmenlerin genel olarak ilgili konu ve kazanım doğrultusunda kullandıkları tespit edilmiştir. Sanal müzelerin kullanımı için özel bir bilgi ve beceri gerekliliği konusundaki görüşleri arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin ifadelerinden hareketle sanal müzelerle ilgili birçok özelliğin farkında oldukları ve bunların etkisini sorguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin çoğu sanal müze gezilerini müze atmosferini yansıtmaması, eserlere dokunulamaması, eserlerin canlı görülememesi gibi nedenlerden dolayı gerçek müze gezilerini tercih ettikleri görülmüştür. Fakat sanal müze uygulamasının müzeye ulaşımında birçok engeli ortadan kaldırdığı, öğretimi kolaylaştırdığı gerekçeleriyle derslerde kullanımının daha yaygın olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma bulgularından hareketle bir takım öneriler sunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER: Müze; Sanal Müzeler; Sosyal Bilgiler
Şubat 2023, 91 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

TEACHERS' OPINIONS ON THE USE OF VIRTUAL MUSEUMS IN SOCIAL STUDIES TEACHING

SİBEL İŞİK

**SINOP UNIVERSITY GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION
SOCIAL STUDIES EDUCATION
SUPERVISOR: PROF. DR. DURSUN DİLEK**

Museums are frequently used as an educational environment in Social Studies courses. Despite all their benefits and the fact that they are included in curricula, it is very difficult to realise museum visits due to permission, time and economic problems. Today, technological developments have brought changes in every field. Virtual museums have emerged with the meeting of developing technology with museums. Virtual museums contribute to education by bringing museology to educational environments. In this study, the knowledge and opinions of Social Studies teachers about virtual museums and their use in their lessons were investigated. Qualitative research method was used in the study. The data of the study were collected through a semi-structured interview form. The data obtained in the interview were evaluated according to content analysis. The findings of the study show that teachers have knowledge about the virtual museum and use it in their lessons. When the teachers' use of virtual museums was analysed, it was found that there were differences between their opinions and that the teachers who used virtual museums generally used them in line with the relevant subject and achievement. It was determined that there were differences between their views on the need for special knowledge and skills for the use of virtual museums. Based on the teachers' statements, it was concluded that they were aware of many features related to virtual museums and questioned their effects. In addition, it was seen that most of the teachers preferred virtual museum visits to real museum visits due to reasons such as not reflecting the museum atmosphere, not being able to touch the artefacts, and not being able to see the artefacts live. However, they stated that the virtual museum application eliminates many obstacles in accessing the museum and facilitates teaching, so it is more common to use it in lessons. Based on the findings of the study, some suggestions were presented.

KEYWORDS: Museum; Virtual Museums; Social Studies
February 2023, 91 Page

TEŞEKKÜR

Araştırmanın ortaya çıkmasında ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerini daima paylaşan sevgili hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Dursun DİLEK' e, değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet VURGUN'a, Dr. Öğr. Üyesi Sibel ÖNER'e ;

Araştırmanın gerçekleşmesinde katkıları olan dostlarıma, görüşme uygulamasına katılan kıymetli sosyal bilgiler öğretmenlerine;

Ve her zaman yanımda olan aileme ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında bana göstermiş olduğu hoşgörü ve yardımıyla eşim İsmail IŞIK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

SİBEL IŞIK

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ KABUL	ii
ETİK BEYANI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	5
1.6. Tanımlar.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Müze Tanımı.....	7
2.2. Müzelerin İşlevleri.....	8
2.3. Müze Türleri	10
2.4. Müzeciliğin Tarihi Gelişimi.....	12
2.4.1. Dünya’da müzecilik.....	12
2.4.2. Türkiye’de müzecilik.....	14
2.5. Müze Eğitimi	16
2.5.1. Müze’de eğitim öğretim etkinlikleri	18
2.6. Sanal Müze	19

2.6.1. Sanal müze türleri	22
2.6.2. Dünyada sanal müzelerin tarihi	23
2.6.3. Türkiye’de sanal müzeler.....	24
2.6.4. Sanal müzeler ve eğitim.....	27
2.6.5. Sosyal bilgiler dersinde sanal müze gezileri.....	29
2.7. Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müzelerin Önemi	31
2.8. Konu İle İlgili Çalışmalar	39
3. YÖNTEM	43
3.1. Araştırmanın Modeli.....	43
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	43
3.3. Veri Toplama Süreci.....	44
3.3.1. Verilerin toplanması	44
3.3.2. Veri toplama araçları	45
3.3.3. Verilerin analizi	45
3.3.4. Geçerlik ve güvenirlik	47
3.3.5. Araştırmada etik.....	47
4. BULGULAR.....	49
4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Kavramına Yükladıkları Anlamlar	49
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Ziyareti Gerçekleştirme Durumları ve Ziyaret Edilen Müzelere İlişkin Görüşler.....	51
4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Türlerine Ait Görüşleri	53
4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Yaptığı Sanal Müze Ziyaretlerinde, Öğrencilerin En Çok İlgisini Çeken Sanal Müzeler ve İzlenimlerine İlişkin Görüşleri.....	55
4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Ziyaretleri ile Gerçek Müze Ziyaretleri Arasında Nasıl Deneyimler Yaşadıklarına İlişkin Görüşleri	57

4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzelerin Kullanımı İçin Özel Bilgi ve Beceri Gereksinimine İlişkin Görüşleri	60
4.7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzelerin Öğretimde Kullanılmasının Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Görüşleri	61
4.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzelerin ve Müze Eğitiminin Sosyal Bilgiler Ders Programında Yer Alması ve Müzelerin Öğretim Ortamı Olarak Kullanılmasına İlişkin Görüşleri.....	63
4.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzelerin, Müze Eğitiminde Kullanılması Müze Eğitiminde Yaşanabilecek Olası Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri	65
4.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzeler Sınıf Ortamına Daha Çok Nasıl Dâhil Edilebileceği ve Etkili Kullanılabileceğine İlişkin Görüşler.....	67
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
KAYNAKLAR	75
EKLER	80
EK 1. Ders Planları	80
EK 2. Sanal Müzeler Üzerine Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu.....	89
EK 3. Etik Kurul Onay Formu.....	90
ÖZGEÇMİŞ	91

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1 Katılımcıların özellikleri	44
Tablo 4.1 Sanal müze kavramına yüklenen anlamlar	49
Tablo 4.2 Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumları ve ziyaret edilen müzeler	52
Tablo 4.3 Sanal müze türlerine ait görüşleri	54
Tablo 4.4 Sanal müze ziyaretlerinde öğrencilerin en çok ilgisini çeken sanal müzeler ve izlenimleri	55
Tablo 4.5 Sanal müze ziyaretleri ile gerçek müze ziyaretleri arasındaki deneyimlere ilişkin izlenimleri	58
Tablo 4.6 Sanal müzelerin kullanımı için özel bilgi ve beceri gereksinimine ilişkin izlenimleri	60
Tablo 4.7 Sanal müzelerinin öğretimde kullanılmasının güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşleri	62
Tablo 4.8 Müzelerin ve müze eğitiminin sosyal bilgiler ders programında yer alması ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılmasına ilişkin izlenimleri	64
Tablo 4.9 Sanal müzelerin müze eğitiminde kullanılması müze eğitiminde yaşanabilecek olası sorunların çözümüne ilişkin izlenimleri	66
Tablo 4.10 Sanal müzelerin sınıf ortamına daha çok nasıl dâhil edilebileceği ve etkili kullanılabileceğine ilişkin izlenimleri	68

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

ICOM	: International Council of Museums
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. GİRİŞ

Bilgi birikiminin, kültürün, sosyal yapının yeni kuşaklara aktarılmasını sağlayan en önemli süreç eğitimidir. Her dönemde bilimsel, teknolojik değişim ve dönüşümlerden etkilenen eğitim, günümüzde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını merkeze alarak yaparak yaşayarak, aktif yaşantılar geçirerek öğrenmeyi, öğrenciye bilgiye ulaşma yollarını kavratmayı önemser. Günümüzde bilim ve teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte bu gelişmeleri bünyelerinde barındırmak isteyen toplumlar da kendilerini yenileme çabası içine girmektedirler.

Doğanay'a göre (2005) sosyal bilgiler, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın yaşamını sürdürdüğü çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen dünyada demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve sorgulamalarda bulunan vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır. Tarih, Arkeoloji, Coğrafya gibi bilim dallarına ait bilgi ve özellikleri içerisinde barındıran Sosyal Bilgiler dersi için birinci elden kaynak kullanımı denildiğinde akla ilk gelen yerler müzelerdir (Ata, 2002).

Bilimin hızla geliştiği, teknolojinin tüm insanlara hızla ulaştığı ve bireylerin kendi bilgi yapısını oluşturduğu günümüzdeki gelişmeler eğitim sisteminde benimsenen anlayışların değişmesini de beraberinde getirerek dünyada ve ülkemizde öğretim programlarına ve eğitim uygulamalarına yansımıştır. 2005 yılından itibaren yapılandırmacı anlayış benimsenerek hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programında, öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla bireyin kendi deneyimlerini göz önünde bulundurarak milli bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturulması amaçlanmıştır (MEB, 2005). Yeni sosyal bilgiler programıyla öğrencilerin aktif katılımı benimsenerek, eğitimde belli bilgilerin edinilmesini amaçlayan, öğretmenin bilgileri aktardığı ve ezber yoluyla öğretimin gerçekleştiği anlayıştan, öğrencilerin kendi yaşantılarına dayalı, çevreyle etkileşim içerisinde olmasını sağlayan, sınıf dışı eğitim ortamları ve birincil kaynaklarla araştırma yapması ve deneyim oluşturması vurgulanmıştır (Tezcan Akmehmet, 2008). Yılmaz ve Şeker (2011)'e göre yapılandırmacı anlayışın benimsendiği sosyal bilgiler derslerinde, tarihi bilgileri barındıran konuların öğretiminde tarihi olayların ve bilgilerin öğrencilere aktarılması değil öğrencilerde tarihsel düşünme becerilerinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Müze gezileri sosyal bilgiler eğitimi açısından çok önemli unsurları içerisinde

barındırsalar da müze gezisi yapmayı hedefleyen öğretmenler ve öğrenciler açısından bazı zorlukları da bulunmaktadır.

Sosyal bilgiler dersi öğretimi yapılırken, zengin içeriğe sahip müzelerle dersi ilişkilendirerek, öğrencilerin daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesine önemli katkılar sağlanırken her ders veya kazanım doğrultusunda müze ziyareti yapmak zordur. Öğretmenler izinler, zaman, disiplin sorunları, uzak mesafeler, maddi yetersizlik gibi durumlar nedeniyle müze ziyaretlerini gerçekleştirme konusunda önemli sorunlar yaşamaktadır (Baykan, 2007). Müze gezilerinde veli izni dolayısıyla sınıfta bulunan her öğrencinin geziye katılmaması da dersin öğretimi ve değerlendirilmesi açısından bir problem oluşturmaktadır.

Sanal müzeler günümüzde bilişim ve internet teknolojilerinden faydalanılarak hazırlanmış, içerisinde gezmek isteğiniz müze hakkında bilgilerin bulunduğu, müze koleksiyonlarını sergileyerek ziyaretçileriyle paylaşan, ziyaretçilerinin kendi bireysel deneyimleriyle müzeyi keşfetmesine olanak sağlayan, ziyaretçi ile sınırsız iletişim halinde olan, dünyadaki bütün müzelere ulaşmayı sağlayan ve fiziksel mekâna gerek duymayan müzelerdir (Ermiş, 2010). Sanal müzeler, müzelerin eğitim görevini yerine getirmesine önemli katkılar sağlar. Sanal müzeler okullardaki öğrenmeleri destekleyerek okullardaki yaşantılarla bağdaştırılamayan bilgilerin somutlaştırılmasına ve kalıcılığının artmasına yardımcı olur (Ata, 2002).

Sanal müze gezileriyle birlikte öğrencilerde, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan eleştirel düşünme, mekân algılama, empati, kanıt kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama gibi becerilerinin gelişiminde ayrıca bilimsellik, duyarlılık, estetik, hoşgörü, sorumluluk gibi değerlerin öğretiminde de katkıda bulunacaktır (MEB, 2018). Sanal müze gezileriyle öğrenciler, gözlem yapma, hayal gücünü kullanma, geçmiş ve gelecek ilişkisi kurma, kendi kültürünü tanıma ve empati yapabilme, eleştirel düşünme gibi sosyal bilgiler müfredat programlarında belirtilen birçok amacın gerçekleştirilmesine yardımcı olur (Ustaoglu, 2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde (MEB, 2018, s.9); “Öğretmenler, okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem vermelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinde pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara” bu madde ile sanal müzelerin eğitim amaçlı kullanımına değinildiği görülmektedir.

Sanal müzeler sosyal bilgiler öğretim programında yer bularak alana dâhil olmuş bir eğitim aracıdır. Sosyal bilgiler dersine önemli katkıları olan sanal müzelerin, etkili planlamalar yapılarak kullanılmasıyla, günümüz eğitim sistemlerinin hedeflediği biçimde, öğrenme sağlanırken aynı zamanda ekonomik, eğlenceli ve pratik ortamlar oluşturulur. Öğretim ortamının planlanması kısmında öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Sanal müze gezileri sırasında veya gezi sonrasında sınıfta yapılacak çalışmaları öğretmenler detaylı olarak planlamalı ve gezi sırasında öğrencilerle geçirilen zamanlar derse ve öğrenciye en verimli şekilde katkı sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Öğretmenler tarafından uygun kazanımlarla ilişkilendirilerek derslerde kullanılan sanal müzeler, sınıfta kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine yardımcı olur (Demirboğa, 2010). Tüm bu bilgilerden hareketle, bu çalışma ile sosyal bilgiler öğretiminde önemli yere sahip sanal müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi hedeflenirken, ayrıca öğretmenlerin sanal müzeler yardımıyla sınıfta oluşturdukları öğretim etkinlikleri hakkında bilgiler edinilerek, öğretmenlerin sanal müzelerle ilgili tecrübe ve düşünceleri alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler dersi, her geçen gün değişimleri beraberinde getiren ülke ve dünya koşullarında etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Öztürk, 2009). Disiplinler arası bir yaklaşıma sahip olan sosyal bilgiler dersinin temel amacı, çocuğu üyesi olacağı topluma hazırlamaktır (Doğanay, 2005). Müzeler içerisinde bulunan eşyalar ile birlikte öğrencilerin kültürel geçmişimizde var olan değerleri kavramalarını, kültürel yapılarına sahip çıkarak korumalarını sağlar (Turgut, 2015). Bu bağlamda müzeler, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin kendi anlamlarını çıkarmalarına yardımcı olacak ve yaşamlarının her döneminde eğitimlerine katkıda bulunacak önemli kurumlardır.

Günümüzde bilgilerin internet teknolojisiyle birlikte paylaşımı ve dünya ölçeğinde yaşanan gelişmeler müzeleri de etkilemiş ve müzelerdeki kültürel varlık ürünleri bütün insanlığa sunulmuştur. İnternet teknolojilerinin gelişmesi ve bilgi teknolojisinin müzelerde kullanılması ile müzecilikte yeni bir aşama kaydedilerek sanal müzecilik kavramı literatüre girmiştir. Etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirmenin yanı sıra milli, manevi değerler ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini kavrayacak bireyler yetiştirmek amacını güden sosyal bilgiler dersi ders kitapları kazanımları ve etkinlikleriyle müze gezisini gerçekleştirecek içeriklere sahiptir (MEB,

2018). İlköğretim sosyal bilgiler öğretim programı incelendiğinde sanal müzelerin eğitim amaçlı kullanımına değinilen maddenin olduğu görülmektedir (MEB, 2018). Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıfta, sanal müze gezileri yardımıyla sosyal bilgiler öğretim programının çok önemli bir bölümünü oluşturan öğrenme alanlarına önemli faydalar sağlayacaktır.

Bu çalışmanın problemi şu şekildedir:

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımlarına yönelik görüşleri nelerdir?

Yapılan bu çalışma ile sosyal bilgiler öğretmenlerin sanal müzelerle ilgili bilgi ve görüşleri alınarak derslerinde kullanma durumları araştırılmıştır.

Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir;

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin;

- 1) Sanal müze tanımları nelerdir?
- 2) Sanal müzeleri kullanım durumları nelerdir?
- 3) Derslerinde kullandıkları sanal müzeler ve türlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4) Sanal müze kullanırken yaşanabilecek sorun ve önerilere ilişkin görüşleri nelerdir?
- 5) Sanal müzelerin öğretimde kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?
- 6) Sanal müze gezilerinde ihtiyaç duydukları bilgi ve beceriler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmalar sonucunda (Abacı, 1996; Ata, 2002; Baykan, 2007) sosyal bilgiler derslerinde müze kullanımıyla öğrencilerde daha kalıcı, anlamlı ve somut öğrenmeler gerçekleştiği bilinmesine rağmen müze gezileri öncesi veya sırasında yaşanabilecek sorunlar nedeniyle bu konuda gerektiği şekilde hareket edilememektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde, bilgisayar ve internet teknolojileriyle ortaya çıkan sanal müze gezilerinden, öğretmenlerin derslerinde yararlanmasıyla gezi öncesinde ve sonrasında ortaya çıkacak sorunlar çözüme kavuşacaktır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, sosyal bilgiler dersleri için önemli ortamlar olan sanal müzelerin, sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından derslerde kullanılma durumunu incelemek ve sosyal bilgiler öğretiminde sanal müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Sanal müzelerin Sosyal Bilgiler öğretimi açısından önemi ve öğretmen kullanımına yönelik görüşleri araştırmamızın temelini oluştururken Troya Sanal Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Sanal Müzesi ve Göreme Açık hava Sanal müzeleri Sosyal Bilgiler Dersi konularıyla yakından

ilgili olduğundan bu müzeleri kazanımlarla ilişkilendirerek örnek ders planı yapılması hedeflenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler eğitimi için müzeler önemli eğitim alanlarıdır. Müze gezilerinin önemli faydalarının bulunmasına rağmen bazı nedenlerden dolayı uygulaması zor etkinlikler haline gelmektedir. Gelişen teknolojiyle birlikte müzeler eğitimde daha ulaşılabilir hale gelmiş ve sanal müzelerin önemi artmıştır.

Çalışmada öğrencilerin, keyif alacakları bir öğretim aracı olan sanal müzeleri, öğretmenlerin derslerinde kullanmaları ve sanal müzeler yardımıyla sınıf ortamında gerçekleştirilen öğretim faaliyetlerinin etkilerini incelemeyi hedeflemektedir. Sosyal bilgiler dersi, eğitiminin amacına uygun şekilde etkili bir sınıf ortamı oluşturarak, öğrencilere sevdirek, öğretmek için sanal müze ziyareti etkinliği önemli görülmektedir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda etkili öğretim ortamı oluşturarak sınıfta yapılan öğrenmelerin, daha etkili ve verimli olacağı düşünülebilir. Eğitimde sanal müzelerle ilgili çalışmaların nitel anlamda beklenen düzeyde olmadığı dikkate alındığında, bu çalışmanın alanyazına katkıda bulunması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2022-2023 yılları arasında Türkiye’de farklı bölgelerde yer alan ve Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ortaokullarda görev yapan 20 sosyal bilgiler öğretmeniyle sınırlıdır.
2. Bu araştırma, veri toplama aracı olarak sosyal bilgiler öğretmenleri için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sınırlıdır

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme sorularına açık, samimi ve dürüst cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (TDK, 2020).

Sosyal bilgiler: Bireylerin toplumda varoluşuna katkı sağlamak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve yurttaşlık bilgisi konularını içeren insanın etkileşimini geçmiş bugün ve gelecek bağlamında incelendiği ilköğretim dersidir (MEB,2005).

Müze: Müzeler toplumsal gelişimi sağlamak amacıyla araştırma, inceleme, eğitim vb. gibi çeşitli işlevleri ile insan ve çevresine geniş bir kullanım alanı içerisinden seçilmiş doğal ya da yapay maddi kalıntıları toplayan, muhafaza eden kurumlardır (Demirboğa, 2010).

Sanal müze: Sanal müzeler günümüzde bilişim ve internet teknolojilerden faydalanılarak hazırlanmış, içerisinde gezmek isteğiniz müze hakkında bilgilerin bulunduğu, müze koleksiyonları sergileyerek ziyaretçileriyle paylaşan ziyaretçilerinin kendi bireysel deneyimleriyle müzeyi keşfetmesine olanak sağlayan ziyaretçi ile sınırsız iletişim halinde olan dünyadaki bütün müzelere ulaşmayı sağlayan fiziksel mekâna gerek duymayan müzelerdir (Ermış, 2010).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Müze Tanımı

Müzeler, insanların doğal, tarihsel, kültürel ve bilim teknikle ilgili değerlerini gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla bu değerleri özel olarak korumak ve ziyaretçilerinin görmesi için sergilemek üzere oluşturulmuş kurumlardır (Şişman, 2019). Müze sözcüğü Antik Yunan’da Grekçe “Mouseion” kelimesinden doğmuştur (Ustaoğlu, 2012). Mousa kelimesi; Yunanca akıl, düşünce, yaratıcılık gücü kavramlarıyla bağlantılı olan men kökünden gelmektedir. Aynı kelime “Museum” şeklinde dünya uluslarının dillerine geçmiştir (Gerçek, 1999).

Günümüzde, müzeye ilişkin farklı tanımlamalar ile karşılaşmaktadır. Türk Dil Kurumu’nun (TDK) tanımında müze; tarihe tanıklık etmiş önemli objelerin korunarak muhafaza edilip saklandığı, insanların görebilmesi için paylaşılarak sergilendiği yapı şeklinde ifade edilmiştir (TDK, 2011). Kültür Bakanlığı’nın Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliğinde müzenin tanımı şu şekilde yer almaktadır:

Uluslararası Müze Konseyi [International Council of Museums (ICOM)] tarafından yapılan tanımda müze: “Topluma ve onun gelişmesine hizmet eden, halka açık, eğitim, araştırma ve eğlence amaçları için insanlığın ve çevresinin maddi ve manevi mirasını elde eden, koruyan, araştıran, aktaran ve sergileyen kurum” (ICOM, 2007) şeklinde ifade edilmiştir. İngiltere Müzeler Birliği’ne göre müze, tarihi eserleri ve kanıtları toplayan, bilimsel metotlarla belgeleyen, uzun yıllar korunabilmesi için muhafaza ederek sergileyen kurumdur (Karadeniz, 2010).

Müzeler toplumsal gelişimi sağlamak amacıyla araştırma, inceleme, eğitim vb. gibi çeşitli işlevleri ile insan ve çevresine ait doğal veya yapay maddi kalıntıları toplayan, muhafaza eden kurumlardır (Demirboğa, 2010). Müzeler zaman içerisinde sanat, bilim, kültür kurumları haline gelmiştir. Müzeler ziyaretçilerine geçmiş hakkında bilgiler vermesinin yanı sıra gelecekle ilgili arasında da şüphe edilemez bir bağ kurar. Bu bağlamda değerlendirildiğinde müzeler geçmişte yer alan yaşantıları günümüzde ziyaretçilerine yansıttığı gibi bu özelliğini gelecekte de sürdürecektir. İnsanlarda önceleri, müzelerin öneminin bu kadar anlaşılamadığı dönemlerde müzelerin sadece eserlerin korunup muhafaza edildikleri yer algısı varken artık günümüzde bu algı tamamen değişebilir. Müzeler, artık her yaştaki insanların giderek kendi deneyim ve araştırma incelemeleriyle

bilgi aldıkları yerler haline gelmiştir. Müzeler ortaya çıktıkları tarihlerden günümüze kadar birçok değişim yaşamıştır (Turgut, 2015).

Günümüzde her alanda yaşanan değişimlere göre müzelerde giderek farklı disiplinleri içine alan ortamlar haline dönüşmüşlerdir. Bir sonraki yüzyıl için ise müzelerle ilgili farklı tanımlamalar yapılması muhtemeldir. Çünkü gelecekte yaşanacak toplumsal, siyasal, teknolojik ve ekonomik değişimlere bağlı olarak bu tanımlamalar değişebilir. Bireylerin gereksinim ve beklentilerinin giderek değişime uğramasıyla birlikte bireyler bilgileri artık bir yerlerden edinmek yerine gözlem, araştırma ve incelemeleriyle bilgilerini kendi yapılandırarak bu süreç sonunda kendi bilgilerine ulaşmayı amaçlamaktadırlar. Bu açıdan değerlendirildiğinde müzeleri çok boyutlu düşünme ortamı sağlayan yerler olarak düşünmek mümkündür. Müzeler insanların sosyal ve psikolojik gelişime de katkıda bulunan mekânlardır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

2.2. Müzelerin İşlevleri

Müzeler toplumun tarihi, kültürel, bilimsel, teknik geçmişini yansıtan geleceği yönlendirecek öğeleri öngörerek onları koruyan, toplayan, belgeleyen kurumlardır. Müzelerle ilgili yapılan tanımlamalara bakıldığında müzelere dair yapılan pek çok tanım, farklı özelliklerle müzelerin işlevlerini belirtilmiştir. Müzelerin ortak amacı; toplama, koruma, belgeleme, sergileme ve eğitim olmak üzere 5 maddede sıralanabilir.

Müzelerin toplama işlevi

Müzeler eserleri belli bir çatı altında toplayarak insanların bu eserlere kolayca ulaşmasını sağlar. Müzeler toplama işlevlerini, kazılar, satın alma ve değiş tokuş yapma gibi araçlarla elde ederler (Abacı, 1996). Müzeler toplama işlevlerini yerine getirirken sistematik bir halde çalışırlar ve eserleri bilimsel yöntemlerle müze içinde konumlandırırlar. Müzeler ayrıca dönemin koşullarını, bireylerin duygu ve düşüncelerine de dikkat ederek bu işlevi yerine getirirler.

Müzelerin koruma işlevi

Müze koleksiyonunda yer alan eserlerin sergilenmesi ve onu izleyen diğer süreçlerde yaşamsal kalitesini artırmak için alınan tün önlem ve tedbirler müzenin koruma işlevidir. Müzeler insanlığın tarihini, kültürünü tüm yaşamsal süreçleri koruyan kurumlardır (Zabun, 2020). Koruma müzelerin koleksiyonlarında bulunan eserlerin yaşamsal süresini uzatmak amacıyla alınan tedbirleri içermektedir. Müzede eserler sergi salonlarında

korunmalı bir şekilde teşhir edilmekte ve birçok eser korunmalı bir şekilde muhafaza edilmektedir (Şen, 2023).

Müzelerin belgeleme işlevi

Rona'dan (1999)'dan aktarılan Buyurgan ve Mercin'e (2005:58) göre müzelerin belgeleme işlevi şöyle ifade edilebilmektedir:

“Belgelemeyi hem tespit etme hem de kolay ulaşabilme aracı olarak düşünürsek, kişisel ya da kuramsal bağlamda belli süreçlerin yazılı, görsel ve işitsel olarak kaydedilmesi; arşivlenmesi, bu belgelerin sistematik bir biçimde sınıflandırılmasıdır. Bu anlamda düşünüldüğünde belgeleme; eseri kaydetme, arşivleme, araştırma ve diğer amaçlar için sistemli sıralamadır denebilir.”

Müzelerde eserler sistematik bir şekilde sınıflandırılarak çeşitli alanlarda konumlandırılır Müzeye gelen her eser demirbaşa geçer ve envanter numarası yapılarak sınıflandırılır (Şen, 2023).

Müzelerin sergileme işlevi

Müzelerde sergileme işlevi gören ana unsur eserlerdir. Her eserin kendine has önemli özelliği vardır. Eserler kendilerine ait bu önemli özellikleri ile müzelerde ziyaretçileriyle buluşurlar. Eserler müzelerde gruplandırılarak şu başlıklar altında sınıflandırılabilir:

- Kronolojiye göre,
- Malzemeye göre,
- Koleksiyon özelliklerine göre,
- Bulunduğu bölgeye göre,
- Kullanım alanına göre,
- Dönemlerine göre,
- Üsluba göre,
- Şahsa göre sınıflama (Erbay, 2011'den aktaran Şişman, 2019, s.29).

Müzelerin eğitim işlevi

Müzeler geçmişten günümüze kadar birçok işlevi yerine getirirken ayrıca yaygın eğitim kurumu görevini de yerine getirmektedir. Müzelerde bireyler çok farklı kaynaklardan bilgi edinirler ve zengin ve anlamlı yaşantılar geçirerek verimli zaman geçirirler. Bu özellikleri itibariyle müzeler, öğrenme potansiyelleri olan alanlardır (Çınar, 2021).

“Müzeler artık toplumun bir parçası ve hayat boyu eğitiminin bir bölümüdür. Müze o ülkenin ana hatları ile tarihini, geleneklerini açıklamakta, bilim ve sanat düzeyini göstermektedir. Birçok ülkede, ilk ve orta dereceli okullarda derslerin büyük bir kısmı

müzelerde işlenmektedir. Dikkatle düzenlenmiş sergilerle öğrenciler: kendi şehirleri, ülkeleri sonrada komşu ülkeleri tanıma imkânı bulmaktadır. Bireylerin hem duyuşsal hem devinişsel hem de bilişsel yönden eğitilmeleri için müzelerin uygun mekânlar olduğu kabul edilmektedir” (Ekelik, 2011, s. 25-26).

Günümüzdeki müzelerin eğitim çalışmalarını planlı ve programlı bir şekilde yapıyor olmaları müzelerin eğitime hizmet etmeye ne kadar önem verdiğini göstermektedir.

2.3. Müze Türleri

Tarihi süreç, içerisinde yaşanan değişim ve dönüşümlerle birlikte müzelerin sayısı her geçen gün artmıştır. İlgili literatürü incelediğimizde müzelerin sınıflandırılmasına ilişkin çok çeşitli bilgiler karşımıza çıkmaktadır. Arkeoloji ve Etnografya ağırlıklı gelişim gösteren müzeler zamanla birçok türe ayrılmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

ICOM (2007), müze çeşitlerini 4 kategoride gruplandırmıştır. Bunlar;

1. Bağlı olduğu idari birime göre,
2. Bölgesel özelliğe göre,
3. İşlevsel yapısına göre
4. Koleksiyon çeşidine göre (Madran, 1999).

Boyer (1999)’dan aktaran Ata, 2002, s.45 müze tiplerini 9 grupta incelemektedir.

Bunlar;

1. Tarih, Sanat ve Bilim müzeleri
2. Tarihi Siteler ve Evler
3. Park Müzeleri ve Ziyaretçi Merkezleri
4. Çocuk Müzeleri
5. Lise ve Üniversite Müzeleri
6. Arşivler
7. Özel Örgüt ve Kurum Müzeleri
8. Tarih Kurumları ve Örgütleri Müzeleri
9. Kütüphaneler

Koleksiyonlarına göre müzeler

Koleksiyonlarına göre sınıflandırılan müzeler; yarar sağlama, zevk alma özelliklerini dikkat ve öğrenme amacıyla bir araya getirilmişlerdir (Buyurgan ve Mercin, 2005). Bu müze türleri şu şekilde sıralanabilirler (Zabun, 2020):

- Genel Müzeler
- Arkeoloji Müzeleri
- Sanat Müzeleri
- Tarih Müzeleri
- Etnografya Müzeleri
- Bilim Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Endüstri Müzeleri vb

Bağlı oldukları idari birime göre müzeler

- Devlet Müzeleri
- Yerel Yönetim Müzeleri
- Özel Müzeler
- Askerî Müzeler
- Ticari Kuruluş Müzeleri
- Üniversite Müzeleri (Madran,1999).

Hizmet ettikleri bölgeye göre müzeler

Coğrafi özelliklerinden yararlanılarak yapılan müze gruplamasıdır (Madran,1999).

- Ulusal Müzeler
- Bölgesel Müzeler
- Yerel Müzeler

Hizmet ettikleri kitleye göre müzeler

Müzelerin ilişkileri ve işlevleri düşünülerek, toplumun belirli özelliklerdeki kesimlerini hedef alarak yapılan gruplamadır (Madran,1999).

- Eğitici Müzeler
- Uzmanlaşmış Müzeler
- Genel Toplum Müzeleri

Koleksiyonlarını sergileme yöntemlerine göre müzeler

Mekânsal bağlantıların yapıldığı müze gruplamasıdır (Madran, 1999).

- Geleneksel Müzeler
- Açık Hava Müzeleri

- Anıt Müzeler

Yakın zamanda müze literatürüne girmiş diğer önemli müze türleri ise şunlardır;

- Bilim ve Teknik Müzeleri
- Ekomüzeler
- Ekonomüzeler
- Sanal Müzeler (Ata, 2002).

2.4. Müzeciliğin Tarihi Gelişimi

2.4.1. Dünya’da müzecilik

Müzeciliğin en temel amacı, insanı ve çevresini konu alan tarihsel, bilimsel, kültürel değeri olan önemli nesneleri, objeleri toplayarak koleksiyonlar yapmak ve bunları tekrar insanlığa sunmaktır (Demir, 2001). Tarih boyunca insanların beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için başlayan toplama etkinliği zaman içerisinde siyasal gücün, zenginliğin bir göstergesi haline gelmiş ve insanlar tarafından biriktirme etkinliği haline dönüşmüştür (Karabıyık, 2007). Bu birikimin sistemli ve düzenli bir şekilde yapılmasıyla önce koleksiyonlar oluşmuş daha sonra da günümüzde müzeciliğin ilk başlangıcı olarak kabul edebileceğimiz çalışmalar doğmuştur.

Tarihte insanların uğraşlarıyla ortaya çıkan ilk nesneler ve sanat yapıtları Paleolitik Çağ mezarlarında bulunmuştur (Ekelik, 2011). İlk kalıntıların ortaya çıktığı Paleolitik Çağ’da insanlar “avcı ve toplayıcı” olarak nitelendirilmiştir. Neolitik Çağ’dan sonra artık insanlar üretim yapmaya başlamışlar ve yerleşik hayata geçerek ilkel anlamda ilk koleksiyonculuk faaliyetlere başlamışlardır (Şentürk, 2008). Bunlar kutsal alanlara bırakılan eşyalar objeler olmuştur (Süder, 2006). İnsanlar tarihin ilk dönemlerinden itibaren içgüdüsel olarak bir şeyleri toplama eğilimi içerisine girmişlerdir. Eski çağlarda kıymetli eşyalardan oluşan koleksiyonlar, tapınak ve mezarlarda muhafaza edilirken zamanla, kralların saraylarında toplanmıştır (Demir, 2001).

Eski Mısır ve Mezopotamya’da bu kıymetli koleksiyonlar, ganimetler hükümdarın siyasi üstünlüğünü ve gücünü temsil etmek için kutsal mekânlarda sergilenirdi (Yücel, 1999’dan aktaran Ekelik, 2011, s.27).

Dünyada ilk müze binası İskender’in yaşamını kaybettiği yıllardan sonra Mısır’da önemli bir güce sahip olan Ptoleme ailesinden, Ptoleme Filadelf tarafından M.Ö. 300’de

kurulmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005). Tarih içerisinde yer alan bu yapı Dünya’da ilk kurulan müze binası olarak kabul edilir (Südor, 2006).

Tarihi süreci incelediğimizde günümüze en yakın sayılabilecek müze çalışmaları Antikçağ döneminde Atina’da görülmektedir (Şentürk, 2008). Bu dönemde koleksiyonlar halka da açılarak sunulmuştur. Antikçağda müzelerin işlevi toplumda bireyler tarafından meydana getiren sanatsal faaliyetleri diğer insanlara ulaştırmak olurken Ortaçağda ise; din görevlileri kilise ve manastırlardaki önemli özellikteki koleksiyonları toplayıp insanlardan uzak şekilde muhafaza etmişlerdir (Karabıyık, 2007). Bu dönemde derebeylerinin savaşta gösterdikleri askeri başarıyı simgeleyen, eşyalarını şatolarında topladıkları bilinmektedir (Erbay, 2011). Bu bağlamda Rönesans dönemine kadar sanat nesneleri insanlar tarafından sadece dini görevlerini yerine getirmek için kiliseleri ziyarette bulunduklarında görebilecekleri yapılardı (Südor, 2006).

Antik sanata ilginin artması koleksiyonculuğu da geliştirdi. Rönesans döneminde ilk modern müze Medici Sarayı’dır (Artun, 2017). 17. Yüzyıla gelindiğinde eserlerin, koleksiyonların sistematik bir şekilde belirli standartlara göre gruplandırmasıyla birlikte müze konusunda gelişmeler sağlanmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Fransız Devrimiyle beraber toplumda yaşanan düşünsel ve siyasal alanda gerçekleşen değişimlerle beraber halka hitap eden müzecilik anlayışı oluşmaya başlamıştır. Fransız devrimiyle oluşan ulusal değerler ve yaşanan değişim ve gelişmelerin ardından Fransa da Avrupa’nın ilk halka açık müzesi olan Louvre açılmıştır (Ata, 2002).

19. yüzyılda ise müze ve müzecilik faaliyetleri belirli bir sistematığe göre yapılanarak gerçek manada kurumsallaşmıştır. Dünyanın birçok bölgesinden farklı zaman dilimlerinde gelen eşyalar tarihe tanıklık ederek müzelerde insanların karşısına çıkmışlardır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Özellikle Mısır, Yunan, Osmanlı ülkelerinden getirilen eserle birlikte Avrupa müzeleri kültür merkezi durumuna gelmişlerdir. Ayrıca 19.yüzyılda yaşanan endüstri devrimiyle birlikte sanayi ve teknikte yaşanan gelişmelerle birlikte müze türleri arasına bilim ve teknik müzeleri ve endüstri müzeleri eklenmiştir (Ermiş, 2010).

19. yüzyılın ikinci yarısında II. Dünya savaşının sonrasında yaşanan değişimlerle beraber müzecilik bakış açısının farklılaşmasıyla halk ve yaşam sanatlarının yer aldığı objelerin sergilendiği folklor müzeleri, açık hava müzeleri gibi farklı türlerde müzeler ortaya çıkmıştır (Gürkan, 2004).

20 yüzyılda ise müzelerin eğitim işlevi ön plana çıkarılarak bu konuda müzelerde çalışmalar yapılmıştır. 20 yüzyılda öğrenci merkezli anlayışların benimsenmesiyle beraber yaparak yaşayarak öğrenme kavramının eğitimde ön plana çıkmasıyla birlikte öğrencilerin birincil kaynaklardan yararlanarak çeşitli araştırmalarda bulunması ve somut yaşantılar gerçekleştirmesinin önemi vurgulanmasıyla müzelerin eğitimdeki rolü giderek arttırmıştır (Südor, 2006).

20. yüzyılın müzecilik anlamında önemli gelişmelerinden biri de kuşkusuz tüm dünyada çok önemli çalışmalar yaparak çağdaş müzeciliğin temellerini atan dünya çapında müzeciliği ortak bir çerçevede sunan Uluslararası Müzeler Konseyi'nin (ICOM) kurulmuş olmasıdır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

21.yüzyılın en önemli gelişmelerin birisi bilgi teknolojilerin gelişmesiyle birlikte sanal müzelerin hayatımıza girmesi olmuştur. Sanal müzelerle birlikte artık insanlar ziyaret edemedikleri ülkelerde yer alan müze koleksiyonlara ulaşabilmekte ve böylece tarihsel ve kültürel olarak kendini geliştirebilmektedir. Müzeler günümüzde özellikle gelişmiş Batı ülkelerinde, ABD'de, Avrupa'da ve Uzakdoğu'da sayı ve özellik olarak çok gelişmiş ve çeşitlenmiştir. "Müzeler toplama, belgeleme, koruma ve sergileme amaçlarına özellikle müzecilikte yaşanan dönüşümlerle birlikte eğlendirme ve eğitim unsurlarını da katmışlar ve önemli kurumlar haline dönüşmüşlerdir" (Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 68).

2.4.2. Türkiye'de müzecilik

Ülkemizde müzecilik bilinciyle oluşturulan ilk çalışmaların Osmanlı Devletinin son dönemlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti'nde olduğunu görülmektedir (Ata, 2002). Ancak bu tarihlerden önce de Türklerde koruma ve biriktirme düşüncesiyle Selçuklu saraylarında özel odaların olduğu bilinmektedir (Südor, 2006). Osmanlı Devletinde eşyaların, ganimetlerin, sanat eserlerinin biriktirilmesi müzecilik konusunda önemli çalışmalardandır (Özkasım ve Ögel, 2005). Fatih Sultan Mehmet İstanbul' u fethi gerçekleştirdikten sonra önemli eşyalar ve ganimetler Aya İrini Kilisesi'nde muhafaza edilerek toplanmıştır (Erbay, 2011). Tarihi süreç içerisinde Yavuz Sultan Selim döneminde savaşların kazanılması ve önemli başarılar sonucunda halifelik Osmanlı'ya geçerek Doğunun önemli zenginlikleri, değerli eserleri, saraylarımıza taşınmıştır (Madran ve Önal, 2000). Sultan III. Murat ise değerli eşyaları, Topkapı Sarayı'na taşımıştır. Böylece tarihi süreç içerisinde Osmanlı Devletinde değerli eşyalar, kutsal

emanetler önce Yedikule Hisarı'nda daha sonrada Topkapı Sarayı'nda sergilenmiştir (Küçükhasaköylü, 2013).

Osmanlı Devletinde 1845 yılından itibaren Harbiye Nazırı Fethi Ahmet Paşa'nın girişimleriyle Osmanlı Devletinde sistemli müze çalışmaları başlamıştır (Erbay, 2011). Topkapı Sarayı'nın birinci avlusunda yer alan o dönemlerde silahların olduğu bir depo olarak kullanılmaya başlanılan Aya İrini Kilisesinde askeri eşyaların çoğunluğa sahip olduğu bir müze kurulmuştur (Madran ve Önal, 2000). Mecma-i Esliha-i Atika askeri müze malzemelerinin bulunduğu bölümdür.

Müzecilik konusunda ilk yasal düzenleme Asar-ı Atika Nizamnamesi ile olmuştur. Yapılan ilk yasal düzenleme ile Osmanlı topraklarında kazı çalışmalarının izin alarak yapılacağı ve çıkarılan eserlerin yurt dışına çıkarılamayacağı belirtilir. 1869 yılında Aya İrini Kilisesi "Müze-i Hümayun" ismini almıştır (Artun, 2017). Müze-i Hümayun 'un ilk yöneticisi Galatasaray Sultanisi tarih öğretmeni E. Goold olmuştur. 1871 yılında Goold görevden alınarak müze müdürlüğü makamı kaldırılmış eserleri koruması için Terenzio adlı ressam göreve getirmiştir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

1872 yılında gelindiğinde Ahmet Vefik Paşa'nın yaptığı çalışmalarla müze müdürlüğü yeniden kurulmuş ve Dr. Amon Dethier, müze müdürü olmuştur. Dethier, Türk müzeciliğinde son yabancı müdürdür (Ekelik, 2011).

Türkiye'de müzecilik tarihine baktığımızda özellikle müze müdürlüğüne Osman Hamdi Beyin getirilmesiyle çok önemli gelişmelerin yaşandığı söylenebilir. Osman Hamdi Beyin çalışmalarına bakacak olursak; müze koleksiyonlarının sınıflandırılmasında ve sergilenmesinde bilimsel yöntemleri kullanmış, Sanayi-i Nefise Mektebi'ni kurmuş, ülkemizdeki değerli eserlerin yurt dışına kaçırılmasını önlemek için Türklerin de kazı çalışmaları yapması gerektiğinin önemini vurgulamış ve ilk kazısını Nemrut Dağ'ında yapmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Sayda kazısında sonucunda çıkarılan eserlerin sergilenmesi için binaya ihtiyaç duyulması sonucunda yapılan çalışmalar neticesinde yeni müze binasını yaptırarak 1891'de ziyarete açmıştır (Atasoy, 1984). Ayrıca Osman Hamdi Bey il müzeleri çalışmasıyla, müzeciliğin gelişmesine katkıda bulunmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün müzeciliğe verdiği önemle ülke genelinde müzeler kurulmuş ve müzelerle ilgili önemli çalışmalar yapılmıştır. Milli hükümet 3 Mayıs 1920 tarihinde gerçekleştirilen toplantısında, milli değerlerimizin korunmasını amaçlayarak

ileride Kültür M d rl   adını alacak olan Türk Asar-ı Atika M d rl  n  kurmuştur. 5 Kasım 1922 tarihinde Milli Eğitim Bakanı, müze müdürlerinin ve çalışanların sorumluluklarını belirten, arkeoloji ve etnoloji ile ilgili eserlerin korunması gerektiğinin önemini vurgulayan bir genelge yayınlamıştır (K   khask yl , 2013). Cumhuriyet kurulduktan sonra müzecilik anlamında önemli gelişmeler yaşanmış ve Osmanlı döneminde yürürlükte olan nizamname değiştirilerek yeni y netmenlikler hazırlanmıştır.

Cumhuriyet tarihinin ilk müzesi; Ankara Etnografya müzesinin temeli 1925'te atılmış müze 1930'da halka açılmıştır. Bu yıllar müzecilik anlamında önemli gelişmeler yaşandığı dönemler olmuş ve 1925 yılında tekke ve zaviyeler kapatılarak muhafaza edilen nesneler müzelere gönderilmiştir (şişman, 2019). Türk İşlam Eserleri Müzesi Müzeler M d rl  ne ba lanarak 1927 yılında ziyarete açılmıştır. Tarihimizde önemli yeri olan "Sanayi-i Nefise Mektebi" 1928 yılında "Devlet Güzel Sanatlar Akademisi" olarak adlandırılmıştır. Türk Tarihini bilimin temel özellikleriyle araştırmak ve tanıtmak amacıyla 1930 yılında Atatürk'ün emriyle "Türk Tarih Kurumu" kurulmuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemizde  a daş gelişmeleri takip etmek ön planda olmuş ve 1930-1936 yılları arasında, arkeoloji, antropoloji ve müze eğitimi için Avrupa ülkelerine öğrenciler gönderilerek bu alanların geliştirilmesi önemsenmiştir (Gerçek, 1999).

2.5. Müze Eğitimi

Tarihsel süreç içerisinde müzecilikle ilgili ilk çalışmaların g r ld   dönemlerde müzeler daha çok eserleri toplama, koruma ve sergileme gayesi içerisindeydi. Ancak müzecilik çalışmalarının gelişmesiyle birlikte  a daş müzecilik işlevleri arasına eğitim işlevi de eklenerek müzecilik faaliyetleri sistemli bir hale gelmiştir. Müzelerin eğitime verdikleri önemle birlikte etkileşimli, katılımlı, somut yaşantıların gerçekleştiği ortamlar haline gelmiştir. Böylece müzeler eğitime önemli katkılar sağlayan kurumlar haline gelmiştir (Alpagut, 2008).

"Müze eğitimi, tarih ve insanın yaşamını sürdüğü çevrede kendini ve ilişkiler sürdürdüğü diğer insanları anlama, kültürel mirası sürdürme, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı bir biçimde ilişkilendirme, kültürel varlıkları, eski eserleri anlama, koruma ve yaşatma, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü bir yaklaşımla tanıma ve anlama, kuşaklar arası anlayış ve empati geliştirme, müzeyi bir yaşam biçimi haline getirme ve müzelere yaşayan kurum niteliği kazandırma çabasıdır" (Okvuran, 2012, s.166)

Müzeler içerisinde bulundurduğu eşyaların yardımıyla ziyaretçilerinde merak ve heyecan duyguları uyandıracak; eğitim programları ve etkinlikler hazırlayarak ziyaretçilerine sunması sürecine müze eğitimi denir (Karadeniz ve Çıldır, 2014). Eğitim alanındaki yeni yaklaşım ve düşüncelerle birlikte müzelerin eğitimde önemi artmıştır. Dünyada yaşam boyu öğrenme kavramıyla birlikte öğrenme etkinlikleri artık okul çatısı altından çıkarak zaman ve mekândan bağımsız gerçekleşen bir etkinlik olmuştur. Bu süreçlerin yaşanmasıyla birlikte ICOM ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü [United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)] gibi kurumlar müzenin eğitimdeki rolünü vurgulamak için çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Bu önemli kurumların yaptıkları çalışmalarla birlikte müze eğitimiyle ilgili dergiler yayınlanmış seminer ve sempozyumlar verilmiştir. Yaşanan bu eğitim anlayışlarının değişmesiyle birlikte ülkelerde yer alan müzeler kendi çalışmalarıyla birlikte eğitim bölümleri kurmuşlardır (Tezcan Akmeahmet, 2013).

Toplumsal hayatta önemli işlevler üstlenen müzeler, bireylerin eğitilmesinde ilk sırada yer alan örgün eğitim kurumlarıyla işbirliği içinde olmalıdır. Ülkemizde geleneksel eğitim anlayışının yerini ilerlemeci eğitim felsefesinin almasıyla öğrenmede yaparak yaşayarak öğrenmenin ve aktif katılımın önemi artmış müzelerin eğitimdeki vurgusu da bu doğrultuda önem arz etmiştir. Müzelerin, okulda kazandırılması zor olan becerileri çocuğa verebileceği açıktır. Çağdaş eğitim anlayışıyla birlikte öğrencilere kazandırılması amaçlanan özelliklerin müzelerde uygulanacak öğretim etkinlikleriyle kazandırılması daha kalıcı olacaktır.

Ülkemizde yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesiyle beraber müzelerin eğitimdeki önemi artarak, programlar müze eğitimi ile ilişkilendirilmiştir. Öğrenmenin sadece okullarda olamayacağı anlaşılmış ve müze ve eğitim ilişkisine dair çalışmalar yapılmıştır. Müzeler öğrencilere yönelik çalışmalar etkinlikler hazırlayarak eğitim işlevini programlı ve sistemli bir hale getirmişlerdir. Müzelerde öğrencilerin merak duygularını desteklenmesiyle birlikte öğrenciler gözlem ve incelemelerde bulunarak kendi bilgilerini kendi oluştururlar. Böylece öğrenciler bilgileri keşfederken müzelerde etkin bir şekilde araştırma yaparak müzelerde keyifli zamanlar geçirirler (Peker, 2014).

Müzeler Sosyal Bilgiler dersinden, Fen Bilgisine, Hayat Bilgisine, Tarih dersine kadar her alanda öğretmenlerin zengin içeriklerinden eğitim ve öğretimde yararlanacağı çok önemli kurumlardır. Müzeler sahip oldukları geniş koleksiyonları ile çok farklı kültürlerin

tanınmasına, kültürlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına ve diğer kültürlere hoşgörölü yaklaşabilmesi noktasında önemli katkılar sağlamaktadır.

Müze eğitimi, günümüzde müzelerin önemli özellikleri olarak görölmekte, müzeler tarafından yenilenerek geliştirme çalışmaları yapılmaktadır. Ülkemizde yapılandırmacı anlayışın benimsendiğı öğretim programının etkinlik kazanmasıyla müze ve eğitim arasında önemli gelişmeler olmuştur. Bu programla birlikte öğrencilere sınıf dışında etkili eğitim faaliyetlerinin yapılacağına olan vurgusuyla birlikte müzelerde bu yerler arasında gösterilmiştir. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte okullar öğretim etkinliklerini gerçekleştirebilmek amacıyla müzelere geziler düzenlemeye başlamış, müze ve okullar birbirine yaklaşarak birbirini destekleyen kurumlar haline gelmiştir (Tezcan Akmehmet, 2013).

2.5.1. Müze’de eğitim öğretim etkinlikleri

Müze eğitimi; müzede bulunan koleksiyonlara dayanan okulda veya kitaplarda verilen bilgilerden ziyade öğrencilerin kendi edindikleri yaşantılarla birincil elden kaynaklarla bilgiler edindiğı süreçlerdir. Eğitim ve öğretim çalışmalarının müzeler aracılığıyla yapılmasıyla öğrencilerde kalıcı, anlamlı ve somut öğrenmeler gerçekleşir. Müze ortamı öğrencilerin birçok duyusuna hitap edecek unsurları barındırmasıyla aktif bir eğitim ortamı oluşturur. Müze eğitimiyle öğrenciler gerçek belgelerle karşı karşıya gelerek kendi analizlerini gerçekleştirerek edindikleri bilgilere yaşamlarına dâhil ederler. Müze eğitiminin bir diğer önemli özelliğı ise müzelerde eğitim faaliyetlerinin düzenlemesiyle birlikte müzeler öğrencilerin sosyalleşecekleri ortamlar haline dönüşür.

Müzelerde etkili bir öğretim gerçekleştirebilmek için eğitimde yer alacak kişilerin birbirine destek vermesi ve karşılıklı anlayış içerisinde hareket etmesi gerekir. Müzeler ve okullar birbirine destek olacak şekilde hareket etmelidir. Etkili bir öğrenme ortamının oluşabilmesi için müze yönetimi, okul yönetimi, öğretmen, müze eğitmeni ve yine bu süreçte sorumlukları bulunan kişilere önemli görevler düşmektedir. Bu sorumluklar dikkate alınarak müze eğitim faaliyetleri bu vizyonla düzenlendiğinde kalıcı öğrenmeler sağlanacaktır. Hooper-Greenhill’e (aktaran Onur, 2003, s.11) göre müze eğitiminin birtakım ilkeleri vardır Bunlar:

“1. Müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerinin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmak. Her bireyin ve her grubun gereksinimlerinin ve ilgilerinin farklı olması koleksiyonların her defasında farklı sunulmasını gerektirecektir.

2. Eğitime uygun nesnelerin seçimi için müzede sergilenen koleksiyonların çok dikkatli incelenmesi gerekmektedir. Bu durum bir taraftan müzede bulunan eserlerin tanınmasını sağlarken, diğer taraftan da farklı grupların öğrenme yeterlilikleri hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlamaktadır.

3. Geleneksel sınıf ortamlarının sıkıcılığının yerine direk nesnelerle birebir ilişki kurmanın sonucu olarak farklı deneyimler yaşanmaları sağlanmaktadır. Bu durum koleksiyonlarla ziyarete gelen hedef kitle arasındaki ilişkiyi zorunlu hale getirmektedir.”

Müze eğitimleriyle ilgili bilgili kişilerin müzelerde görevlendirilmesi ve müzelerdeki eserlerin teknolojiyle buluşmasıyla beraber müzeler koleksiyonlarını eğitici ve öğretici çalışmalar ve sergilerinde yardımıyla ziyaretçileriyle etkileşim kurmuşlardır. Müze eğitiminde öğrenciler müzede bulunan koleksiyonlarla geçmiş, bugün ve gelecek zaman ilişkisi kurarak araştırma yapar ve yaşayarak öğrenirler. Müzede yapılan geziler öğrenciler için sadece gözlemle sınırlı kalmayıp öğrencilerin tartışma, tahmin etme, sınıflama, analiz ve empati yapma gibi üst düzey zihinsel becerilerin gelişmesinde önemli rol oynar. Bu zihinsel gelişmesinde müzede yer alan eğitim faaliyetleri çok önemlidir.

Müze gezileri müze eğitim programları doğrultusunda müze eğitimcisi veya rehberin de yardımıyla düzenlenmesi eğitimin etkililiğini artıracaktır. Müze gezileri her öğretim kademesinde her yaş grubunda yapılmaktadır. Okul öncesi ve ilköğretim döneminde öğrencilerin hayal güçleri aktif ve öğrenmeleri somut düzeydedir. Bu dönemde öğrencilerle müzede rol oynama, drama, hikaye anlatma, gibi yöntemlerle en iyi şekilde öğrenirler. Ergenlik dönemi öğrencilerini müzede dönemler ve eserler arasında karşılaştırma, sorgulama soyut düşünmeye dayalı etkinlikler düzenlenerek ilgileri çekilebilir (Şahan, 2005).

Müze eğitimi kapsamında kullanılacak yöntem ve teknikler olan; tartışma, beyin fırtınası, drama, soru –cevap, doğaçlama, donuk imge, rol kartı, müzede afiş ve broşür hazırlama, geriye dönüş (flashback), görsel sanat çalışmaları, hikaye anlatma, fotoğraf, çizim ve film çalışmaları, müze atölye çalışmalarından öğretmenler yararlanarak öğrencilerin daha aktif olacağı etkinlikler düzenleyebilir.

2.6. Sanal Müze

Bilgilerin internet teknolojisiyle birlikte paylaşımı ve dünya ölçeğinde yaşanan gelişmeler müzeleri de etkilemiştir. İnternet teknolojisinin müzelerde kullanılmasıyla beraber müzelerdeki kültürel varlık ürünleri bütün insanlığa sunulmuştur. Böylece müzeler sanal ortamda gerçekleşen müze sergilerine dönüşmüş ve insanların tarihsel bir yolculuğa çıkmasına zemin hazırlamıştır (Ermis, 2010). İnternet teknolojilerinin

gelişmesi ve bilgi teknolojisinin müzelerde kullanılması ile müzecilikte yeni bir adım atılarak sanal müzecilik anlayışı ortaya çıkmıştır.

Sanal müze literatürde ‘virtual museum’ olarak yer almaktadır. Virtual kelimesinin Türkçe karşılığı sanal kabul edilmektedir (Saraç, 2007). Ustaoglu (2012), sanal müze kavramını; Tek bir mekânda bir toplumun geçmiş, bugün ve geleceğini ele alabilme olanağını veren müzeler şeklinde tanımlamıştır.

Barlas Bozkuş (2014) sanal müze kavramını; *Elektronik ortamlarda erişilebilen görsel, ses ve metin dosyalarını sanat, kültür ve tarih alanında insanlarla paylaşan dijital hazineler.*” şeklinde tanımlamaktadır.

Çolak (2006), sanal müze kavramını; Fiziksel olarak bir bütünlük içinde bulunmayan ancak benzer özellikler taşıyan sayısallaştırılmış koleksiyonu, yapay bir ortamda erişime sunarken ziyaretçisine gerçek müze deneyiminde olan sınırları yıkmasına olanak veren uygulamadır.” şeklinde tanımlamaktadır. Sanal müze; görüntü aktarma teknikleri ve iletişim teknolojileri yardımıyla gerçek müzenin internet ve bilgisayar ortamına aktarılmış halidir (Peker, 2014).

Sanal müze, herhangi bir müzenin mimari krokisi içerisinde görsel olarak bütün seksiyonlarının dolaşabildiği, çoklu ortam mantığı içerisinde tasarlanmış program (Ata, 2002, s. 9).

Sanal müzeler gerçek müzeler gibi gerçek nesneleri çıplak gözle görmemize imkân vermese de farklı alternatifler sunarak öğrenciyi öğrenme ortamına aktif katma özelliği olan öğrenme ortamlarıdır (Şen, 2023).

Özer (2007, s. 22) sanal müzeleri şöyle tanımlar: “*İletişim teknolojileri yardımıyla gerçek mekâna sahip müzenin internet ve bilgisayar ortamına aktarılmış halidir.*”

Sanal müzeler günümüzde bilişim ve internet teknolojilerden faydalanılarak hazırlanmış, içerisinde gezmek isteğiniz müze hakkında bilgilerin bulunduğu, müze koleksiyonları sergileyerek ziyaretçileriyle paylaşan ziyaretçilerinin kendi bireysel deneyimleriyle müzeyi keşfetmesine olanak sağlayan ziyaretçi ile sınırsız iletişim halinde olan dünyadaki bütün müzelere ulaşmayı sağlayan fiziksel mekâna gerek duymayan müzelerdir (Ermiş, 2010).

Sanal müzelerin hayatımıza girmesiyle birlikte bize sağladığı yararlar şunlardır (Tepecik ve Eraslan, 2007):

- Sanal müzeler insanlığın kültür birikimini tüm insanların erişimine sağlar.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve insanlığın hizmetine sunulması ile beraber dünya genelinde kültürel anlamda bilgi alışverişi olmuş ve bir müzenin içindeki yer alan birikimin o toplumun değil dünyanın mirası olduğu kabul edilmiştir. İnsanlar sanal müze ziyaretleriyle tarihi süreçler içerisinde insanların geçirmiş oldukları değişim ve sürekliliği gözlemleyerek tarihi ve kültürel özellikleri, insanların ortak paylaşımlarını görme fırsatı yakalayarak müzelerden faydalanmışlardır (Ustaoglu, 2012).

- Sanal müzelerle insanların ziyaretine sunulan koleksiyon ve objeler birinci elden kaynaklar olduğundan bilgiler doğru ve güvenilirlerdir.

İnternet artık hayatımızın her alanında var olan ve çok çeşitli amaçlarla kullandığımız bir unsurdur. Bilgi her dönemin bir gücü olmuştur. İnternetin en önemli amaçlarından olan bilgiye çabuk ulaşmanın yanında doğru bilgiye ulaşabilmek çok daha önemli bir durumdur. İnternette her geçen gün giderek artan bilgiler olmasına karşın güvenilirlik de giderek azalmaktadır. Dijital çağ ile birlikte teknoloji ile birleşen güvenilirliğinden emin olunmayan bilgi çok çeşitli platformlarla dolaşımı sağlamaktadır. Sanal müzeler ise müzede yer alan koleksiyonlarını internet ortamına taşıyarak güvenilir bilgi kaynakları olmaktadır.

- Sanal müzeler ziyaretçileri ile dinamik bir ilişki ağı oluşturur.

Sanal müzeler ziyaretçilerinin erişimleriyle her zaman diliminde gezip, bilgi alacağı platformlardır. Sanal müzelerde uyacağımız belirli kısıtlamalar olmadığından kesintisiz bir iletişim sağlar.

- Sanal müzeler yaşam boyu eğitim amacıyla yararlanacağımız kurumlardır.

Sanal müzeler insanlara sunduğu imkânlar ve bilgilerle insanın bilgi hazinesine katkılar sağlayarak bireyleri yaşam boyu öğrenmesine katkı sağlar. Bireyler sanal müze ziyaretleri ile gözlem yapar, sorgular, karşılaştırır ve müzede yer alan eşyalar aracılığıyla bağlantılar kurarak kendi bilgi yapılarını gezintilerden hareketle oluşturur. Sanal müzeler eğitim paketleri aracılığıyla farklı yaş gruplarına yönelik etkinlikler düzenleyerek yaşam boyu öğrenme özelliğiyle ilgili çalışmaları sürdürür.

- Sanal müzeler aracılığıyla yaptığımız geziler kontrol ve erişim açısından bize kolaylık sunar.

Sanal müze gezileri sırasında bilgisayar ve internetin aracılığıyla sürdürdüğümüz süreçte herhangi bir tehlike ve bireyleri zorlayıcı bir unsur bulunmaz. Bireylerin fiziksel veya maddi olarak bir çaba içerisine girmesi süreci sanal müze gezilerinde bulunmaz. Ayrıca sanal müzelerde fırsat eşitliği sağlanarak bireylerin kolay ulaşılabilirliğinin olması bir diğer önemli özelliğidir.

- Ülkenin en ücra köşesindeki köy, kasaba ve beldelerde yaşayan insanların gidip görme olanağı bulamadığı büyük müzeler, sanal müze ortamı sayesinde ziyaretçinin ayağına götürülmüş olur.

Sanal müzelerle birlikte teknolojinin müzelerde kullanılması ile müze koleksiyonları dijital teknolojiyle birlikte insanlara sunulmuştur. Sanal müzelerle tüm dünya ölçeğinde insanların oluşturduğu kültürel miras insanlarla paylaşılmıştır. İnsanlar bilgisayar ve internet yardımıyla dünyada çok farklı ülkelerdeki müzeleri diledikleri zaman dilimlerinde ziyaret ederek kendi ziyaretini kendi sorgulayarak bağımsız şekilde hareket etme olanağı yakalamışlardır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sanal müzelerle birlikte insanların müze ziyaretleri konusunda özgürleştiğini söyleyebiliriz.

2.6.1. Sanal müze türleri

Çolak'ın (2006) Schweibenz'den aktardığına göre içeriğine göre sanal müzeler dört ana başlık altında incelebilir:

Broşür sanal müzeler;

Müzeye ait genel bilgilerin paylaşıldığı müzelerdir. Koleksiyonlar ve müzenin içeriği hakkında bilgi verilmediği için tanıtım özelliği taşımaktadır.

İçeriksel sanal müzeler;

Ziyaretçilerine müze koleksiyonları hakkında ayrıntılı bilgi vermesi en önemli özelliğidir. Ziyaretçilerin nesneleri keşfetmesini sağlamayı amaçlayan sanal müze uygulamalarıdır. İçeriğin eğitici ve öğretici olması nedeniyle konunun uzmanları tarafından kullanılması daha uygundur.

Eğitsel sanal müzeler;

Öğretici amaçla tasarlanmış ziyaretçilerine ilgilendikleri konular hakkında daha fazla bilgi vermeyi amaçlayan, bağlantıların bulunduğu sanal müzelerdir. Bilgilerin sunulması içerik ve eğitim odaklıdır.

Sanal müzeler;

Öğretici sanal müzelerin içerik ve sunum olarak daha gelişmiş halidir. Müzenin koleksiyonlarına ve koleksiyonlar hakkında bilgilere ulaşılabilme imkânı sunan bağlantılar yer almaktadır.

Sağdıç (2008) sanal müzeleri amaçlarına göre şöyle açıklamıştır:

Eğitim amaçlı müzeler;

Farklı yaş gruplarına uygun eğitim araçları ile zengin ve kapsamlı içeriğinden yararlanarak zengin ve kapsamlı eğitimiyle araştırmalara olanak tanıyan sanal müzelerdir. İlgi çekici içeriği sahip olması sebebiyle ziyaretçiler siteyi defalarca ziyaret edebilir.

Pazarlama müzeleri;

Tarih, sanat, edebiyat ve bilimle ilgili eserlerin sergilendiği gerçek mekâna sahip olan müzelerin ziyaretçi sayılarını artırmak amacıyla oluşturulmuş müzelerdir. Daha çok gerçek müze mekânlarının ziyaretçi sayılarını artırmak için tasarlandıklarından pazarlama ve iletişim aracı olarak düzenlenmişlerdir.

2.6.2. Dünyada sanal müzelerin tarihi

Sanal müzenin ilk uygulamaları teknolojik gelişmelerle gerçekleşmiş olsa da sanal müze kavramının temellerinin yirminci yüzyılın ilk yarısında Walter Benjamin ve Andre Malraux arasındaki sanat eserinin aurası üzerine yapılan bir tartışma sonucu ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bu tartışma Malraux'un bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin henüz gelişmediği bir dönemde, herkesin her yerden ulaşabileceği "duvarsız müze" kavramını geliştirmesini sağlamıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

1990'lı yıllarda bilgisayar teknolojilerinin ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte müzelerde dünyada gerçekleşen yeni gelişmelere ayak uydurmak için çalışmalar yapmıştır (Tepecik ve Eraslan, 2007). Bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişmelerle tüm sektörler değişime uğrayarak yeniden tasarlanma sürecine girmiştir. Müze kurumlarında dijital teknolojilerin kullanımı bir devrim niteliğini taşımaktadır. O yıllarda ABD ve Avrupa müzelerinde yer alan koleksiyonlar, sanal gerçeklik teknolojilerinin yardımıyla

tamamen yapay olarak yeniden tasarlanmıştır. Sanal müzelerle birlikte bireyler mekânsal alanın dışına çıkarak çok farklı bilgilere erişebilmektedir. Sanal müze gezileri, değişik nedenlerden dolayı asıl eserlere gidilemediği için yapılır. Aslında sanal müzeler tarihi süreç içerisinde insanlara arşiv niteliği taşımaktadır.

Nicholas Pioch, tarihte online müze inşa etme fikrini öne süren kişidir. Pioch sanat eserleriyle dolu, bilgilendirici işlevi olan ve ilgi çekici multimedya sunuları içeren bir web müzesi tasarlayarak 1994 yılında bu çalışma neticesinde, “Çoklu Medyanın En İyi Kullanımı Ödülünü” almıştır (Ata, 2002).

1990 yılında Jeffry Shaw tarafından Landes Museum seçilerek yapılan çalışma sanal müze alanında yapılan ilk denemelerden biri olmuştur. Yapılan bu proje ile gerçek mekanlar sanal mekanlara uyarlanarak, dönebilen bir platform üzerine geniş bir video projeksiyon monitörü, bir bilgisayar ve izleyici için bir koltuk kullanılarak sergi objeleri ve müzede yer alan odalar bilgisayarda üç boyutlu olarak inşa edilmiştir. Sanal müze gezisi yapmak isteyen kişi koltuğa oturarak müze içerisinde interaktif olarak hareketlerini konumlandırabiliyordu(Thomsen,1994’dan aktaran Haseki, 2008, s.61).

Günümüzde bilişim ve internet teknolojilerin gelişmesiyle birlikte dünyada çok önemli kültür ortamları olan müzeler sanal olarak ziyaret edilebilmektedir. British müzesi, Louvre Müzesi, Orsay Müzeis, Pergamon Müzesi, Metropolitan Sanat Müzesi, Ermitaj Müzesi gibi birçok müze sanal olarak ziyaret edilebilmektedir.

2.6.3. Türkiye’de sanal müzeler

Türkiye’de sanal müzecilik çalışmalarının başlangıcı Topkapı koleksiyonun sanal ortama taşınması ile olmuştur (Canlı, 2016). Bu proje 20 fotoğraf ve 10 çizimden oluşan bir CD ile sınırlı kalmıştır. 1937 yılında İstanbul Resim ve Heykel Müzesi için web sitesi hazırlanarak ilk kez resimlerin bilgisayara aktarılması diğer önemli projedir (Atagök ve Özcan, 2001’den aktaran Barlas Bozkuş, 2014, s. 336). 1997 yılında Rahmi Koç Müzesi ve Sadberk Hanım Müzesi siteleri ziyarete açılmıştır (Sağdıç, 2008).

Ülkemizde 2000’li yıllarda vakıf destekli özel müzeler sanal müzecilikle ilgili önemli çalışmalar yapmışlardır. Sabancı Müzesi, İstanbul Modern Sanat Müzesi ve Pera Müzesi önemli çalışmalar yaparak ziyaretçileriyle buluşarak, ziyaretçilerinin kolaylıkla bilgi aktarımı sağlayacağı ortamlar haline gelmiştir (Barlas Bozkuş, 2014).

2009 yılında açılan 1453 İstanbul Panorama Fetih Müzesi İstanbul'un fethinin modern teknolojik yöntemlerle canlandırıldığı müze elektronik medya kullanımı açısından Türkiye'de bir ilktir (Barlas Bozkuş, 2014). Türkiye'de sanal müzelerin yardımlarıyla kültürel değerlerin erişilebilir olması, eserlerin ve müzelerin ayrıntılı olarak tanıtılmasıyla müzeler, bireylerle iletişim halinde olarak kültürel mirasın aktarılmasında önemli katkılar sağlar.

Sanal müze ziyaretleriyle birlikte öğrenciler farklı kültür ve uygarlıklara ait eserleri inceleyerek görsel ve bilişsel becerilerini geliştirirler. Son yıllarda Türkiye' de sanal müzelerin sayıları önemli oranda artmıştır. Modern müzecilik anlayışının bir yansıması olan sanal müzelerle birlikte sınırlar ötesi kavramı da önemini korumuştur.

Günümüzde Kültür Bakanlığının çalışmalarıyla Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde açılmış olan sanal ziyaret edilebilmektedir. Ülkemizde müzecilik faaliyetleri denildiğinde ilk akla gelen müzecilik faaliyetlerini yürütmekte olan kurum olan Kültür ve Turizm Bakanlığı olacaktır. " Sanal gezinti" başlığı altında 16 farklı mekânda sanal müze gezintisi yapılabilmektedir. Etnografya müzeleri, Kent müzeleri, arkeoloji müzeleri, tarihi müzeler, mozaik müzeleri ve örenyerleri yer almaktadır (URL-1, 2022). Sanal müze ziyaretleriyle birlikte öğrenciler farklı kültür ve uygarlıklara ait eserleri inceleyerek görsel ve bilişsel becerilerini geliştirirler. Son yıllarda Türkiye' de sanal müzelerin sayıları önemli oranda artmıştır. Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığının resmi web sitesine ulaşarak ziyaret edilebilen sanal müzeler şunlardır:

- Kurtuluş Savaşı Müzesi-Ankara
- Cumhuriyet Müzesi-Ankara
- Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi
- Ankara Polis Müzesi
- Efes Müzesi-İzmir
- Anadolu Medeniyetler Müzesi-Ankara
- Gazi Müzesi-Samsun
- Göbeklitepe Örenyeri-Şanlıurfa
- Etnografya Müzesi-Ankara
- Antalya Müzesi
- Bayburt Kenan Yavuz Etnografya Müzesi
- Bitlis Ahlat Selçuklu Mezarlığı

- Aksaray İhlara Vadisi Ören Yeri
- Boğazköy Müzesi-Çorum
- Troya Müzesi-Çanakkale
- Çanakkale Assos Ören Yeri
- Çanakkale 1915 Hilal i Ahmer Hastanesi Canlandırma Alanı
- Çanakkale Anadolu Hamidiye Tabyası Çanakkale Savaşları Tarih Müzesi
- Çanakkale Kilitbahir Kale Müzesi
- Çanakkale Mehmetçik Feneri
- Arkeoloji Müzesi-Gaziantep
- Zeugma Müzesi-Gaziantep
- Adıyaman Nemrut Ören Yeri
- Çorum Müzesi
- Çorum Boğazköy Müzesi
- Denizli Hierapolis Ören Yeri
- Denizli Laodikeia Ören Yeri
- Diyarbakır Gre Fılla Ören Yeri
- Eskişehir Odunpazarı Modern Müze
- Gökyay Vakfı Satranç Müzesi
- Hazine Müzesi
- İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi
- İstanbul Havalimanı Müzesi
- İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi
- İzmir Atatürk Müzesi
- Konya Boncuklu Höyük
- Malatya Arslantepe Ören Yeri
- Mersin Müzesi
- Şanlıurfa Müzesi
- Karahantepe- Şanlıurfa
- Uşak Müzesi
- Van Müzesi
- Çanakkale Bigalı Kalesi
- Ankara Cumhurbaşkanlığı Milli Mücadele Sergisi

- Adana Arkeoloji Müzesi
- Hatay Arkeoloji Müzesi (URL-1, 2022).

Genelkurmay Başkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı'nın resmi web sayfalarında da sanal müzeler yer almaktadır. Genelkurmay Başkanlığının sitesinde Anıtkabir'i, Atatürk'ün özel eşyalarını ve Atatürk'ün kitaplığını gezebileceğiniz Anıtkabir Sanal Müzesi bulunmaktadır (URL-2, 2022).

Cumhurbaşkanlığı'nın sitesinde ise Atatürk'ün Müze Köşkü sanal ortamda gezilebilmektedir (URL-3, 2022).

Ülkemizde yer alan Sadberk Hanım Müzesi, Sakıp Sabancı Sanal Müzesi ile Rahmi M. Koç Sanal Müzeleri de önemli özel müzelerdendir.

2.6.4. Sanal müzeler ve eğitim

Eğitim yaşam boyu devam eden bir öğrenme sürecidir. Gelişen teknolojiyle birlikte müzelerin de değişime uygun davranarak kendini sanal dünyaya taşıyarak eğitim görevini her an kesintisiz olarak gerçekleştirme fırsatı bulacaktır (Tepecik ve Eraslan, 2007). Günümüzde eğitim kurumlarıyla işbirliği içerisinde olan müzeler, bireyleri eğitme işleviyle ön plana çıkmıştır. Sanal müzeler görüntü aktarma teknikleri ve erişim teknolojisi ile gerçek bir müzenin bilgisayar ortamında sunulmasıdır. Sanal müzeler, müzelerin eğitim görevini yerine getirmesine önemli katkılar sağlar. Sanal müzeler okullardaki öğrenmeleri destekleyerek okullardaki yaşantılarla bağdaştırılamayan bilgilerin somutlaştırılmasına ve kalıcılığının artmasına yardımcı olur.

Sanal müzeler kültürümüzün, tarihimizi yansıtan önemli kurumlar olan müzelerin tanıtılmasında, müze eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasında öğretmen ve öğrencilere yardımcı olmaktadır. Sanal müzeler yaşam boyu öğrenme, uzaktan eğitim amacıyla planlanarak etkin olarak kullanılabilirler.

Müzeler en etkin sınıf dışı öğrenme ortamlarından biri olarak kabul edilmektedir. Müzeler içerisinde yer alan koleksiyonlarla, öğrencilere zengin öğrenme ortamları kurarak öğrencilere birinci elden kaynaklarla çalışma ve araştırma yapma imkânı vermektedir. Müzeler öğrencilere zengin öğrenme ortamları sunarken ancak okullar bazı nedenlerden dolayı her dersin içeriğine uygun müze gezisi yapması zor görünmektedir. Bu durumu Baykan (2007) şu şekilde ifade etmektedir: *“Her dersin içeriğine yönelik müze gezileri yaptırmak; maddi imkânlar, güvenlik, zaman, uzaklık, yol, ailelerin izin vermemesi,*

disiplin problemleri, kaza riskleri vb. durumlar açısından oldukça zor görünmektedir.”

Demirci (2009, s. 119-120) ise bu problemleri şöyle ifade etmektedir:

- Yasal sorumluluğu oldukça fazladır.
- Organizasyon isleri oldukça zor ve yorucudur.
- Ulaşımın sağlanması açısından sorunlar yaşanabilmektedir.
- İlgili kurumlardan izin alma işlemi oldukça uzun ve yorucudur.
- Eğer iyi bir planlama yapılmazsa ve öğrenci kontrolü sağlanamazsa zaman israfından ileriye gidemez.

Müze gezileri sırasında veya gezi sonrasında sınıfta yapılacak çalışmaları öğretmenler detaylı olarak planlamalı ve müzelerde öğrencilerle geçirilen zamanlar derse ve öğrenciye en verimli şekilde katkı sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Müzelere gezi yapılmadan öncesinde öğretmenlerin gerekli prosedürleri yerine getirerek gerekli izinleri alması gerekmektedir. Ata'ya (2002) göre öğretmenlerin karşılaştıkları bu problemler onları müze gezisi yapmasına engel olmaktadır. Fakat sanal müze gezileriyle ulaşım, zaman, ücretler, alınması gerekli izinler ve geziler sırasında yaşanan disiplin problemleriyle uğraşmaksızın müze gezisi yapmak mümkün hale gelmiştir. Bilgisayar ve internet teknolojileri katkılarıyla öğrenciler, sınıfta sanal müze gezilerinin yardımıyla sınıf duvarlarının ötesine geçerek verimli öğrenmeler sağlarlar.

Bilginin kullanımını, paylaşımını sağlayan internet teknolojileri müzelerin sanal bir ortamda sınıfa getirilmesini sağlamıştır (Ermis, 2010). Günümüzde sınıfta bulunan öğrenci, istediği müzeyi uzaklık fark etmeksizin sanal ortamında ziyaret edebilmektedir. Sanal müze gezileri sırasında öncelikle ilk sayfada müzenin planı verilerek ziyaretçilere geziye başlamadan önce müze hakkında ön bilgilendirme yapılır. Müze katları ve salonları numaralandırılmıştır. Ziyaret etmek istediğiniz kata yönelerek müzenin içini gezebilirsiniz. Sanal müze gezilerinde yapılacak ders süreci ve etkinlikler için de belli hazırlıklar yapılmalıdır. Ata (2002), sanal müze gezilerinde yapılması gereken bazı hazırlıkları şöyle sıralamaktadır:

- Öğretmen, sınıfta yapılacak sanal müze ziyareti öncesi siteyi ziyaret ederek incelemelidir. Bu sayede öğretmen müze ziyareti sırasındaki ders sürecini planlayarak zamanını etkili kullanacaktır.

- Sanal müze gezilerine yardımcı olacak online kaynaklar araştırılmalıdır. Müzelerin öğrenci sorularını yanıtlandıracak personellerinden yardım alınarak geziler daha etkili öğretim faaliyetlerine dönüşebilecektir.
- Sanal müze gezisi öncesi öğretmen, sınıf ve oturma düzenini uygun planlamalar yaparak düzenlemelidir.
- Öğrencilerin sanal müze gezisi dışında başka sitelerde zaman harcaması sorunu düşünülerek öğrencilere sanal müze ziyaretleriyle ilişkili bir soru verilerek cevabı bulan öğrenci ödüllendirilerek, öğrencilerin derse olan ilgileri artırılabilir.

2.6.5. Sosyal bilgiler dersinde sanal müze gezileri

Sosyal Bilgiler dersinin bir değer aktarımı süreci olarak görülmesi bu nedenle eğitim sistemi üzerinde önemli bir rol oynaması nedeniyle tanımı üzerinde hep tartışmalar yapılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi için ortak bir tanım yapmak zor olsa da literatürde pek çok tanım mevcuttur. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Barr, Barth ve Shermis (1978), sosyal bilgilerin vatandaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimler ve insan bilimlerinin bütünleştirilmesinden yararlandığını; Savage ve Armstond (1996), vatandaşlık becerilerini geliştirmek üzere insanla ilgili bilimlerden oluşan bir çalışma alanı olduğunu ifade etmişlerdir (aktaran Safran, 2011, s.4).

“Bireylerin vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla, sosyal ve beşeri bilimleri kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul müfredat programı içerisinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyoloji ile birlikte; beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden uygun içerikler üzerinde, düzenli ve sistematik bir çalışma sağlar ” (NCSS 1994’den aktaran Kılınç, 2013, s.77).

Sönmez’e (1997, s.3) göre Sosyal Bilgiler *“toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir”*.

“Öğrencileri uygun birer vatandaş olarak yetiştirme girişimidir” (Bilgili, 2012, s.4).

“Sosyal Bilgiler; kavrayış düzeyleri gözetilerek sosyal (beşeri) bilimlerin gerçek hayat ve yaşanan toplumla ilgili seçilmiş konularına yer veren bir derstir” (İnan, 2014, s.2).

Doğanay’a göre (2005) *“Sosyal Bilgiler, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır”* (aktaran Safran, 2011, s.3-4).

Öztürk’e göre ise (2009, s. 4), *“Sosyal Bilgiler, hemen her bakımından değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp, problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemi kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır”*.

Sosyal Bilgilerin 2005 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığınca yapılan tanımı şu şekildedir:

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir”(MEB, 2005, s.51).

2005 yılından itibaren uygulamaya giren yapılandırmacı anlayışa dayanarak hazırlanan sosyal bilgiler programında, öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla bireyin kendi deneyimlerini göz önünde bulundurarak milli bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturulması amaçlanmıştır (MEB, 2005). Yeni Sosyal Bilgiler programıyla öğrencilerin aktif katılımının benimsenerek, eğitimde belli bilgilerin edinilmesine dayanan öğretmen ve sınıf merkezli yaklaşımdan, öğrenci merkezli öğrencilerin kendi yaşantılarına dayalı çevreyle etkileşim içerisinde olmasını sağlayan sınıf dışı eğitim ortamlarına ve birincil kaynaklarla araştırma yapması ve deneyim oluşturması vurgulanmıştır (Tezcan Akmehmet, 2008).

Yılmaz ve Şeker (2011)’e göre yapılandırmacı yaklaşıma uygun Sosyal Bilgiler öğretiminde, özellikle tarih konularının öğretiminde tarihi olay bilgilerinin öğrencilere aktarılması değil tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenir. Öğrenciler müzeler içinde yer alan nesnelerle ilişkilendirme yaparak tarihi ve kültürel izlenimler edinerek, geleneksel sınıf ortamı dışında alternatif bir ortamda bilgilerini kendi yapılandırır. Müzelerde gerçekleştirilen bu ortamla birlikte öğrenciler tarihsel empati kurma, kanıt temelli argüman geliştirme, geçmiş ile günümüz arasında ilişki kurma, tarihte süreklilik ve değişimi anlama gibi önemli tarihsel düşünme becerilerinin kazanılması sağlanır.

Tarih, Coğrafya, Arkeoloji, Antropoloji gibi birçok bilim dalını içerisinde barındıran Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde birinci elden kaynak kullanımı denildiğinde akla ilk gelen müzeler olmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinde etkili bir öğretim ortamı oluşturabilmek için yapılabilecek en önemli çalışmalardan biri konuları yaşamla ilişkilendirerek öğretimde kullanmaktır. Öğrenciler geçmiş dönem yaşantılarının önemli izlerinin en iyi şekilde yansıtan kurumlar olan müzelerle birlikte geçmişle bağlar kurarak yaşanan olayları ve insanları anlamaya çalışarak Türk tarihini, kültürünü oluşturan unsurları inceleme fırsatı yakalar. Müzelerde sergilenen koleksiyonlarla öğrenciler gözlem yapma, hayal gücünü kullanma, geçmiş ve gelecek arasında ilişkiler kurma,

eleştirel düşünme gibi sosyal bilgiler müfredat programlarında belirtilen birçok amacın gerçekleştirmesine yardımcı olur. Öğrenciler müzelerde edindikleri yaşantılarla milli kültürümüzü oluşturan süreçleri gözlemleyerek kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinin önemini kavrar (Tüysüz, 2012).

Sosyal Bilgiler dersi müze gezileriyle anlamlı hale getirildiği gibi artık internetin müzelerde kullanılmasıyla sanal müzeler de öğretim programına dâhil olmuş önemli eğitim araçlarıdır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının uygulanması ile ilgili açıklamaların yer aldığı İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde sanal müzelerin eğitim amaçlı kullanımına değinilen maddenin olduğu görülmektedir.

Madde7 (MEB, 2018, s.10) “*Öğretmenler, okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem vermelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinde pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.)*” yönelik olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirmenin yanı sıra milli, manevi değerler ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini kavrayacak bireyler yetiştirmek amacını güden Sosyal Bilgiler dersi ders kitapları kazanımları ve etkinlikleriyle müze gezisini gerçekleştirecek içeriklere sahiptir (MEB, 2018). Eğitimde önemli öğrenme potansiyeli barındıran yerler olan müzeler, Sosyal Bilgiler öğretimi için önem arz etmektedir. Ancak müze gezilerinin önemi ortada iken okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çeşitli izinler ve prosedürlerden dolayı müze gezilerinden yeterince faydalanamadıkları bir gerçektir.

2.7. Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müzelerin Önemi

Bilgilerin öğrencilere ezberlenerek öğretilmesine dayanan öğretmen ve sınıf merkezli yaklaşımdan; öğrenci merkezli, yaşantılara dayalı sınıf dışı eğitim ortamlarına geçilmeye başlanması, öğretimde öğrencilerin aktif olarak birincil kaynaklardan araştırma yapması ve kendi deneyimlerini oluşturmalarının öneminin vurgulanması ile öğrencilere zengin ve anlamlı yaşantılar kazandıracak müzelerin Sosyal Bilgiler öğretimindeki önemini arttırmıştır.

Müzeler duvarsız sınıf işlevi görmekle beraber özellikle zaman ve mekân içinde kendini ve insanları anlama, kültürel mirası sürdürme, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı bir

biçimde ilişkilendirme, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü bir yaklaşımla tanıma ve anlama, kuşaklararası anlayış ve tarihsel empati geliştirme gibi birçok önemli özellik kazandırmaktadır (Onur, 2003).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde müzelerin eğitim amaçlı kullanımını vurgulayan maddelerin olduğu görülmektedir. Madde 7 'de (MEB,2018, s.10).

“ Öğretmenler Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.)”

yönelik olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Günümüzde teknolojinin hayatın her alanında olduğu gibi bilginin edinilmesi ve kullanılması noktasında da değişimler gerçekleştirdiği bir gerçektir. Bilgi teknolojisinde meydana gelen değişimler ile beraber öğrenmenin klasik metotlar yerine interaktif, teknolojik metotlar ile gerçekleştirilmesi halinde daha aktif ve kalıcı olacağı sonucunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle bilgi edinimi ve öğrenmenin gerçekleştiği her alanda artık farklı teknolojik imkânların kullanılması yaygınlaşmıştır. Bu tip teknolojilerin kullanıldığı alanlardan birisi de muhakkak duvarsız sınıf olarak adlandırılan müzelerdir.

Sosyal Bilgiler öğretim programı içerisinde önemli bir yeri olan müze gezileri okul müdürü ve öğretmenlerin gerekli izinleri alamaması, zaman ve ekonomik koşullar, eğitim sürecinin kontrol edilebilmesinin güç olması gibi nedenler dolayısıyla istenildiği ölçüde yerine ne yazık ki getirilememektedir.

Etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan öğrencilerin aktif katılımını, karar almasını, sorun çözmesini ve kendi bilgilerini inşa etmesini hedef alan Sosyal Bilgiler Dersi özellikle 5.,6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders kitapları ve etkinlikleri birçok müze gezisi gerçekleştirecek özelliklere sahiptir. Bununla beraber hala Sosyal Bilgiler Öğretiminin ders kitapları aracılığıyla işleniyor olması ve okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çeşitli nedenlerle müzelerin eğitim amaçlı önemini göz ardı ederek, müze gezileri düzenlememeleri önemli öğretim ortamı olan müzelerden yararlanılamamasına sebep olmaktadır. İnternet teknolojilerinin gelişmesi ve bilgi teknolojisinin müzelerde kullanılması ile müzecilikte yeni bir adım atılarak meydana getirilen sanal müzeler bu problemleri ortadan kaldıracaktır. Sanal müzelerle birlikte artık sınıf ortamına dahil olacak müzeler; öğretmenler ve öğrenciler için mesafeli ve masraflı erişilmesi zor olan

yerler olmaktan çıkarak başta Sosyal Bilgiler Dersi olmak üzere tüm dersler kapsamında; bilgisayar ve internet yardımıyla her an ziyaret edilebilen, ilgi duyulan ve eşit koşullar ve imkanlar sağlayan ortamlar olabileceğini söyleyebiliriz.

Sanal müzeler öğretmenlere zaman ve mekân bağımsız ulaşabilme fırsatı tanıyarak, öğrenci ilgisini ve öğrenmesini canlı tutar.

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri sanal müze gezilerini sınıfında kullanarak Sosyal Bilgiler Programının temellerini oluşturan “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Etkinlik Vatandaşlık”, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarına katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Bununla birlikte araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, mekânı algılama, empati, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinin gelişimine ayrıca bilimsellik, bağımsızlık, sorumluluk, duyarlılık, estetik ve saygı değerlerinin öğretimine katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Sosyal Bilgiler öğretim programının Birey ve Toplum öğrenme alanı;

“ben ve biz olma süreçlerini içeren bu öğrenme alanı yeniliklere açık, sorumluluk alabilen, başkalarına saygılı mekânsal, tarihî ve kültürel faktörleri de değerlendirme imkânı bulacak bireyler yetiştirmeyi esas alır” (MEB, 2018, s.11).

Sınıfında sanal müze gezisini gerçekleştiren öğretmen müzeye öğrencilerini götürmek yerine ‘müzeyi sınıfa’ getirerek öğrencilerini yeni bir uygulama ile tanıştırmış olacaktır. Öğrencinin zihninde o zamana kadar hep müzeye gitme fikri mevcutken, müzenin onun istediği yere, istediği zamanda gelmesi olayı neticesinde gelişen dünyanın yeniliklerine tanıklık etmiş olacaktır. Ayrıca öğretmenin sanal müze gezisi esnasında, müze rehberi göreviyle seçebileceği öğrencilerin, geziyi yönlendirmelerini sağlayabilmesi öğrenme alanından beklenen diğer kazanımlara da olumlu katkı yapabileceği düşünülebilir.

Kültür ve Miras öğrenme alanı;

“Türk kültürünü oluşturan özelliklerle birlikte kültürün korunmasını, geliştirilmesini ve millî bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Öğrenciler öğrenme alanının katkılarıyla kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayacaktır. Ayrıca öğrenciler kültürün insanlar tarafından oluşturulup, öğrenilerek gelecek nesillere aktarımında bulunularak geliştirildiğini, insanların farklı inanç, değer ve geleneklere sahip olduğunu, kültürlerin bir toplumdaki topluma farklılık gösterdiğini ve aynı zamanda içinde benzerlikler de barındırdığını fark edilmesini sağlayacaktır. Türk kültürünün ise dünya kültürel zenginleşmesine katkı sağladığını fark edebilmelerini sağlayan bir öğrenme alanıdır” (MEB, 2018, s.11).

Bu öğrenme alanının gelişimine; günümüze kadar değişik coğrafyalarda ve dönemlerde var olan uygarlıkların oluşturdıkları kültürlerin özelliklerini yansıtan, ait oldukları uygarlığın yaşam biçiminin önemli kanıtları olan ve ait olduğu dönemin estetik beğenisini yansıtan özenle toplanmış nesnelerin öğrenciler tarafından sanal müzeler aracılığıyla sınıf ortamına getirilerek gözlemlenmesi öğrencilerin dikkatini çekerek eğitime yaratıcı bir değer katacağı açıktır (Önder vd., 2009).

Özellikle dünya çapında erişim sağlayan sanal müzeler aracılığıyla (Çolak, 2006) sadece kendi toplumunun değil tüm dünyanın kültürel unsurlarını hızlı ve en az zahmetli biçimde erişim sağlatılabilmesi kültür ve miras öğrenme alanı için önemli bir unsurdur.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı ile

“öğrencilerin bilimsel ve teknolojik gelişim süreçlerinin temelini eleştirel ve yenilikçi düşünce olduğunu kavrayarak bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerileri edinmeleri beklenmektedir” (MEB, 2018,s.11).

Ayrıca günümüze kadar farklı bilim insanlarının katkılarıyla oluşturulan bilimsel mirasın oluşturulma sürecini anlayarak eleştirel ve yaratıcı düşüncenin bilim ve teknoloji arasındaki ilişkiyi fark etmeleri amaçlanmaktadır. Öğrenme alanı ile öğrencilerin, bilim ve teknolojideki gelişmelerin toplumsal hayat üzerindeki etkilerini kavramalarını ve günlük yaşamda bu gelişmelerin nasıl etkiler yarattığını gözlemlmelerini, fark etmelerini esas alır (MEB, 2018).

Yukarıda amacı ifade edilen öğrenme alanına temeli tamamen teknolojik gelişmelere, bilimselliğe dayanan sanal müzelerin katkı sağlayacağı açıktır. Tarih, Arkeoloji, Antropoloji, Coğrafya gibi pek çok bilim dalını içinde barındıran Sosyal Bilgiler Dersi için birinci elden kaynak kullanımı denildiğinde akla ilk gelen müzeler ve tarihi değere sahip eserler olmaktadır. Disiplinler arası yaklaşıma sahip olan Sosyal Bilgiler Öğretimine, etkili planlamalar ile dâhil edilen sanal müzeler öğrencilerin birinci elden kaynak kullanımı ile bilimsel belgelere ulaşmalarına yardımcı olur. Sanal müzeler, öğrencilerin bilimsel bilgiye ulaşma yolunda öğrenmelerinin daha derine işleyerek kalıcı hale gelmesini fayda sağlayacaktır (Turgut, 2015).

“İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı; insan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır”(MEB, 2018). Günümüzdeki teknolojik gelişmelerle insanlar tüm dünya ile iletişim kurabilmekte, bu sayede her gelişmeden haberdar olmakla birlikte aynı zamanda bu gelişmelerden etkilenmektedirler. Bu öğrenme alanı ile öğrencilere insan, yer ve çevre etkileşimi ve araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, harita

okuryazarlığı ve mekân algılama becerilerinin kazandırılması da hedeflenmiştir. (MEB, 2018).

Bu öğrenme alanı ile öğrenciler, geçmişteki yerler ve olaylar hakkında yeni bilgiler kazandıkları kadar geçmiş ve gelecek arasında bağ kurabilmeyi insanların yetenek ve becerileriyle kendi dünyalarını oluşturma süreci hakkında bir anlayış oluştururlar. Sanal müze gezileri öğrencilerin karşılaştıkları nesneleri birbiriyle ilişkilendirip öğrenme yaşantılarının zenginleşmesine katkıda bulunur. Müzelerde sergilenen eserlerle öğrenciler uzak yerleri keşfeder ve bu yerlerle kendi çevreleri arasında bağlantılar kurarlar (Güleç ve Alkış, 2003).

Etkinlik Vatandaşlık öğrenme alanı; öğrencilerin, grup, kurum ve sosyal örgütlerin nasıl oluştuğunu; onları etkileyen ve kontrol eden mekanizmaları; bunların bireyleri ve kültürü nasıl etkileyip kontrol ettiklerini bilmelerini amaçlamaktadır.

“Toplumumuzda ve diğer toplumlarda grupların, kurumların ve sosyal örgütlerin rolü nedir? Grup, kurum ve sosyal örgütlerden ben nasıl etkileniyorum? Grup, kurum ve sosyal örgütler nasıl değişir? Bu değişikliklerde benim rolüm nedir?” sorularına cevap verebilmelidir (MEB, 2018, s.12).

Öğrenme alanı etkin vatandaşlık kavramına odaklanmakta ve öğrencilere bu kavramı kazandırmayı hedeflemektedir. Öğrencilerin toplumsal problemlerin nasıl çözüme kavuşturulduğunu ve düzenin nasıl sağlandığını, egemenliğin millete dayandığı toplumlarda birey haklarının ve toplum düzeninin nasıl korunduğunu fark ederek yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu toplum düzeninin nasıl korunduğunu anlamaları amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

Bu öğrenme alanıyla öğrenciler; Sosyal Bilgiler derslerinde önemle üzerinde durulan Türk milletini oluşturan unsurları, tarihimizin önemli savaşlarını, bunların tarihsel kökenlerini inceleme fırsatı bulurlar. Ayrıca Türk milletinin bağımsızlık savaşını ders kitaplarından öğrenen öğrenciler bu bilgilerini sanal müzeler yoluyla somutlaştırır ve milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan tarihsel unsurları ve bunların gelişim süreçlerini kavrayarak tarihsel mirasımız konusunda duyarlılık kazanırlar. Sınıfında Ankara Cumhuriyet Müzesine, Çanakkale Anadolu Hamidiye Tabyası Çanakkale Savaşları Tarih Müzesine veya Samsun Gazi Müzesine sanal müze gezisi düzenleyen bir öğretmen; Türk Milletinin bağımsızlık, milli birlik ve beraberlik anlayışını, Atatürk’ün Türk tarihi ve demokrasisine katkılarını öğrencilerine tarihten izlerle anlatarak, öğrenmelerin daha etkili ve kalıcı hale gelmesini sağlayabilir.

“Küresel Bağlantılar öğrenme alanı; tüm dünyadaki insanlar küresel boyutta ilişki içerisinde. Küresel bağlantılar öğrenme alanı toplumlar arasındaki ilişkilerin artmasına ve toplumlar arasındaki işbirliği ve etkileşimine vurgu yapar. Küresel bağlantılar öğrenme alanı ile insanlığın gündemini takipte olan, çevresindeki problemlere çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmek amaçlanmaktadır”(MEB, 2018, s.12).

İçerisinde barındırdıkları eserleri zaman ve mekân kaygısı olmadan, dünyanın her yerindeki ziyaretçileriyle paylaşan sanal müzeler küresel bağlantılar öğrenme alanına katkı sağlayacağı söylenebilir (Gülay Turgut). Sanal müzelerin kullanılmasıyla birlikte dünyanın farklı yerlerindeki insanlar bilgileri paylaşma ve iletişim sağlama noktasında bir yakınlaşmaya girmiş, bu da dünya insanlarının birbirlerini daha iyi anlamalarına fayda sağlamıştır (Tepecik ve Eraslan, 2007).

Sosyal Bilgiler öğretim programının öğrenme alanlarından sonra, daha önce bahsi geçen Sosyal Bilgiler öğretim programının becerilerinden; araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama, gözlem, empati, becerilerinin ve bağımsızlık, sorumluluk, duyarlılık, estetik ve saygı değerlerinin öğretimine sanal müzelerin katkısı şu şekilde açıklanabilir.

Günümüzde yaşadığımız değişimler eğitim sistemini de etkilemiş öğrencilerden; artık bilgileri bilmeleri ve ezberlemeleri değil, bilgilere kendi deneyimleriyle ulaşmaları edindiği bilgiyi kullanmaları ve düşünme becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. Öğrenciler bilgilerin kaynağını, bilgilere ne şekilde ulaşılacağını, ulaştığı bilgileri nasıl değerlendireceğini ve problemlere çözüm yolları bulmada nasıl kullanılacağını öğrenmeleri için araştırma becerisi kazanmaları gerekmektedir (Çalışkan, 2009). Araştırma becerisi kazanımına katkı sağlayacak önemli öğrenme ortamları olan sanal müzeler de öğrenciler müze nesneleriyle bağlantılar kurarak tarihsel bilgiyi yaparak, yaşayarak bir tarihçi gibi davranarak, araştırarak, sorgulayarak bilgilere ulaşırlar (Safran, 2006).

“Zaman ve kronolojiyi algılama; zaman ifadelerini doğru kullanma, kronolojik olarak olayları sıralama, olaylar hakkında yorumlara ve çıkarımlarda bulunma özelliklerini içeren bir beceridir” (MEB, 2005). Toplumsal olayların, insanların, nesnelerin, yerlerin geçmişten günümüze kadar nasıl bir değişim ve dönüşüm geçirdiğinin anlaşılabilmesi için Sosyal Bilgiler derslerinde öğretilmesi gereken becerilerinin başında zaman ve kronoloji ve değişim ve sürekliliği algılama gelmektedir (Özen ve Sağlam, 2010). Tarihsel olayları neden-sonuç ilişkileri bağlamında ayakta tutan sağlam bir köprü (Dilek, 2007) olarak da

tanımlayabileceğimiz kronoloji bilgisi öğrencilerin tarihsel süreçte meydana gelen değişimleri analiz ederek kendi zaman algılarını meydana getirmelerine yardımcı olur.

Sosyal bilgiler programındaki geçmiş, bugün ve gelecek zamanı ayırt edebilme amacını içeren diğer beceri ise değişim ve sürekliliği algılamadır. Öğrencilerin, dünyamızda sürekli bir değişim sürecinin var olduğunu ve değişimin hayatımızın her alanında olduğunu kavramaları önem arz etmektedir. Bu anlamda öğrencilerin, yaşadıkları kültürü ve kendilerini anlayabilmeleri için, geçmiş, bugün ve gelecek ilişkisini kavramaları gerekmektedir (Akbaba vd., 2012).

Tarihi konuların sebep-sonuç ilişkileriyle, birleştirerek olayların anlaşılmasını kolaylaştıran kronoloji bilgisi, çocukların kendi zihinlerindeki tarihi kavramları oluşturmalarına katkı sağlar (Dilek, 2007). *“Müzeler sergilediği gerçek nesnelerle, daha az zaman ve enerji sarf edilerek sosyal bilgiler programının pek çok kazanımını gerçekleştirmemize yardımcı olabilir”* (Ata, 2013, s. 342).

Sanal müzeler öğrencilerde, geçmiş zaman bilinci oluşturarak değişim, gelişim ve süreklilik kavramlarının anlaşılabilmesi (Demircioğlu, 2007) amacını içeren değişim ve sürekliliği algılama ve zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinin geliştirilmesi için kullanılabilir. Geçmişten bugüne, bugünden geleceğe uzanan köprüler olan müzelere istediğimiz zamanda ulaşabilme kolaylığı sağlayarak, ziyaretçileri ile kesintisiz iletişim sağlayan sanal müzeler; sınıf ortamına dâhil edilerek öğretmenlerin konularıyla ilgili gerekli bilgileri somutlaştırarak öğrencilere ulaştırabilmeleri imkânı tanınması bağlamında ifade edilen becerilerin kazandırılmasına katkı sağlayacağını söyleyebiliriz (Canlı, 2016). Sanal müze gezileriyle öğrenciler geçmişini öğrenerek, şimdiki zamanı anlamlandırır ve gelecekteki insan faaliyetleri hakkında çıkarımlarda bulunarak zaman, kronoloji, değişim ve sürekliliği algılama becerileri edinilmesi noktasında anlamlı öğrenmeler gerçekleştirirler.

Yeni sosyal bilgiler eğitiminde; tarihi olayların kronolojik bir sıra takip edilerek öğrencilere anlatılmasından ziyade empati, araştırma gözlem, anlama ve düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik ders içi ve ders dışı planlamalar önem kazanmıştır (Yılmaz ve Şeker, 2011). Müze eğitiminin amaçlarından biri ise öğrencilerde gözlem ve empati (tarihsel empati) becerilerini kazandırmaktır. Sanal müze gezileriyle öğrenciler kitaplardan edindikleri soyut bilgiler yerine tarihle buluşarak müzede yer alan nesneler aracılığıyla gözlem yaparak kalıcı ve anlamlı öğrenmeler gerçekleştirirler (Şentürk,

2019). Bu bağlamda sanal müzeler zengin öğrenme ortamı sağlayarak öğrenciler ve tarihi olaylar arasında bir etkileşim meydana getirerek gözlem becerisinin geliştirilmesine kaynaklık eder. Ayrıca öğrenciler, müze gezileriyle tarihi olay ve nesnelere bireysel olarak anlamlar yükleyerek kendi düşünce yapılarını oluştururlar. Bu durum öğrencilerin tarihsel empati kurarak geçmiş-bugün karşılaştırması yapmasına katkı sağlar (Özbaş, 2015).

İnsanlar yaşamları boyunca farklı mekânlarda hayatlarını sürdürmekle birlikte yeni mekânlar da inşa etmektedirler. Tümertekin ve Özgüç'e (2004, s.49) "*göre mekân, insanın bütün faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve deneyimlerini yaşadığı yerdir*". Sosyal Bilgiler Öğretim Programında ise mekânı algılama becerisi; çevremizde yer alan nesneleri farkında olma ve onların özellikleri hakkında bilgi sahibi olma, mekânı farklı biçimlerde ifade etmek şeklinde açıklanmıştır (MEB, 2005). İnsanların kavrama ve değerlendirilme şekline göre mekân farklı anlamlar taşır. İnsanın yaşadığı çevresini içine alarak kapsayan mekân, psikolojik, tarihi, ekonomik özellikleri ile insanı etkileyen coğrafi çevreden daha geniş bir anlam ifade eder (Merç, 2017). Sanal müze gezileriyle öğrenciler tarihsel süreç içerisinde mekânsal ve coğrafi unsurları neden sonuç ilişkisi kurarak değerlendirir ve geçmiş zamanda yaşanmış tarihi olayların yaşadığı çevre ile olan ilişkisini anlayabilmelerine katkı sağlar.

Sanal müzeler ayrıca bilimsellik, sorumluluk, duyarlılık, estetik ve saygı değerlerinin öğretimi için de kullanılabilecek kaynak olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda sanal müze gezileriyle zaman ve mekan içerisinde insanları anlama, geçmiş ve bugünü ilişkisini anlayabilme, eski eserleri koruma ve yaşatma, kültürünü ve dünya üzerindeki farklı kültürleri hoşgörü çerçevesinde tanıma ve anlama kültürlerarası anlayış ve saygı geliştirmeye katkı sağlamaktadır (Demirboğa, 2010).

Sanal müze gezileriyle farklı kültür ve medeniyetlere ait eserler hakkında bilgiler edinen öğrenciler, kültürler arasındaki benzerlik ve farklılıkları gözlemleyerek kendi estetik değerlerini oluştururlar (Buyurgan ve Mercin, 2005). Ayrıca "*müzeler de gördükleri nesnelerle, orijinal sanat eserleriyle ve mimari yapılarla edindikleri estetik yaşantılar ile de öğrencilerin hoşgörülü, saygılı, ileri görüşlü insanlar olarak yetişmeleri sağlanabilir*" (Kök, 2010, s.12). Ülkesinde ve dünyanın başka noktasında bulunan müzelere sanal müzeler yoluyla ulaşan öğrenciler; kendi kültürü ve başka kültürler hakkında bilgi sahibi olurlar. Kültürlerin oluşum süreçleri hakkında çıkarımlarda bulunan ve kendi kültürleri ve diğer kültürlerin benzerliklerini ve farklılıklarını gören öğrenciler, dünya üzerinde

insanların faaliyetleriyle oluşturduğu kültürel mirastan tüm insanlığın sorumlu olduğunu anlayarak, var olan kültürel zenginliğe karşı duyarlılık kazanacakları söylenilebilir. Ayrıca Sosyal bilgiler derslerinde sanal müze kullanımı öğrencilerin, birinci elden kaynaklar olan müzedeki eserler aracılığıyla bilimsel bilginin oluşum süreçlerini kavramalarına katkı sağlaması sebebiyle önem arz etmektedir (Turgut, 2015).

Sonuç olarak sosyal bilgiler öğretimi için sanal müzelerin önemi her geçen gün artmaktadır. Sanal müzeler bambaşka bir coğrafyadaki ülkeye veya şehre gitmeden en özel eserleri, ortak kültür miraslarını görmeye olanak tanımaktadır. İnternetin bireylere sağladığı imkânlar sayesinde istediğimiz bilgilere kolay bir şekilde ulaşırken; bilgilerin güvenilirliği noktasında ise çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. İnternette mevcut olan bilgilerin güvenilirliği ise çok fazla bilgi kaynağı olduğundan giderek azalmaktadır. Müzeler güvenilir bilgi kaynağı olma özelliklerini içerisinde bulundurdıkları sanal müze uygulamaları ile geliştirerek internette güvenilir bilgi kaynakları olmaktadır (Peker, 2014, s.33). Bu bağlamda ifade edilen sanal müze gezileri sosyal bilgiler öğretimi açısından önem arz etmektedir.

2.8. Konu İle İlgili Çalışmalar

Ülkemizde sanal müzelerle ilgili son yıllarda farklı araştırmalar yapılmıştır.

Söz konusu bu araştırmalarda sanal müzelerin, öğrenci başarısına etkisi, eğitim aracı olarak yararlanma, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımları üzerindeki etkileri, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kullanımına yönelik tutumları incelemek gibi farklı amaçlar taşıyan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

Yapılan lisansüstü tez ve makale çalışmalarından bazıları da aşağıdaki gibidir:

Peker (2014), “Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları” isimli yüksek lisans tezinde araştırmacı tarafından geliştirilen 21 maddeden oluşan likert tipi ölçek ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımını önemsedikleri, sanal müze kullanımının eğitim ve öğrenci üzerinde kalıcı ve olumlu etkisi olacağını düşündükleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Demirboğa (2010), “ Sanal Müze Ziyaretlerinin Öğrencilerin Bilişsel ve Duyuşsal Kazanımları Üzerindeki Etkileri” isimli yüksek lisans tezinde sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel kazanımları üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı betimsel analiz yönteminden yararlanmış ve araştırmacı tarafından sınıf içi deney ve kontrol gruplarına açık uçlu 12 adet sorudan oluşan ön anket ve son anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, İlköğretim II. kademe 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre; sanal müze ziyareti etkinliği görsel sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Ustaoglu (2012), “İlköğretim 7 Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Sanal Müzelerin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde sanal müze gezileri kullanılarak yapılan öğretimin öğrenci başarısına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı ön test-son test kontrol gruplu desen tercih etmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı oranlarında anlamlı bir fark vardır. Sanal müze gezileri; 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi kapsamında deney grubu öğrencilerinin başarı artışında etkili olmuştur bulgusuna ulaşılmıştır.

Canlı (2016), “İlkokul 4.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri “ isimli yüksek lisans tezinde ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin, öğretmenlerinin ve velilerin sanal müze ile ilgili görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen ve veli görüşme formları ve açık-uçlu sorulardan oluşan öğrenci ön anket-son anket formları kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, sınıf öğretmenlerinin, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin ve velilerin görüşlerine göre sanal müze ziyaretlerinin görsel sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aladağ vd. (2014), “ Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi “ isimli makalesinde sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi türlerinden tümevarımcı analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzeyi öğrencilerin gezme imkânı olmayan müzeleri görme imkânı sunduğundan önemli bir öğretim materyali olarak gördüğü ancak kullanımı sırasında sıkıntılarla karşılaşıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Zabun (2020), “Tarih Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak ve tarih öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre sanal müze kullanımına yönelik tutumları arasındaki farklılıkları tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu ve tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin tarih öğretmen adaylarının yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Şen (2023), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde 5 ve 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanlarında Sanal Müze Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri” isimli yüksek lisans 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı ile 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında sanal müze kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda 5 ve 6. Sınıf kültür ve miras öğrenme alanlarında sanal müzelerden yararlanılmasının öğrenci başarısı üzerinde kalıcı öğrenmeler sağlaması anlamında etki yapabileceği ayıca sanal müzelerin eğitim ortamı üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu öğretmen görüşleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bayındır (2022), “Öğretmenlerin Sanal Müzeleri ve Müzelerin Çevrim İçi Hizmetlerini Kullanmalarına İlişkin Yaklaşımlarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde müzelerdeki değişimler ve pandemi dönemindeki uzaktan eğitim durumunun yansımalarıyla birlikte öğretmenlerin sanal müze kullanımlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda web-2 araçlarını etkin kullanmaları için desteklenmeleri, sanal müzelerin daha yaygın kullanımı için eğitim çalışmaları yapılması ve etkinlik önerileri hazırlanması gerektiğine ulaşılmıştır.

Çınar (2021), “Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı Hakkında Görüşleri: İstanbul Örneği” isimli yüksek lisans tezinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımı hakkında görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmacı nitel araştırma yöntemlerinden fenomoloji desenini kullanmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin anket sorularına verdiği cevaplar neticesinde sanal müze gezilerinin

sosyal bilgiler dersini öğrenmelerini kolaylaştırdığını ve derslerine fayda sağladığına ulaşılmıştır.

Kırksekiz (2021), “ 360 Derece Videolar İle Oluşturulmuş Sanal Müze Uygulamasının Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi” isimli doktora tezinde 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde 360 derece videolar ile oluşturulmuş sanal müze etkinlikleriyle öğretimin desteklenmesi ile öğretim programının ön gördüğü şekilde öğretimin gerçekleştirilmesinin öğrencilerin akademik başarı ve derse yönelik tutumları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden öntest – sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 360 derece videolar ile oluşturulmuş sanal müze uygulamaları ile desteklenmesinin öğrencilerin akademik başarılarının artmasında ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının üzerinde olumlu etkiye sahip olduğuna ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Nitel yöntemle ilgili net bir tanım yapmak güç ise de nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yönteminin kullanıldığı olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme (mülakat) tekniği kullanılmıştır. Görüşmede elde edilen veriler içerik analizine göre değerlendirilmiştir.

“İçerik analizi toplanan verilerdeki anlamlara ulaşmaktır. İçerik analizinde amaç araştırma sürecinde elde edilen verileri açıklayabilecek anlamlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla içerik analiziyle araştırma verilerini tanımlama ve ayrıca saklı olabilecek anlamlar ortaya çıkarılmaya çalışılır. Bu bağlamda içerik analiziyle birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve anlamlar doğrultusunda bir araya getirilerek bunlar okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlama yapılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.260).

Görüşme bir bireyin iç dünyasıyla ilgili bilgiler edinerek onun bakış açısını anlayabilmektir. Görüşme yoluyla bireyin düşünceleri, tutum ve algılarını, niyetlerini anlamaya çalışırız. Araştırmacı tarafından karşı tarafın sorulan sorulara rahat, dürüst bir şekilde cevap vermesi çok önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda farklı illerde görev yapan 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubu belirlenirken gerekli veriyi sağlayacak Sosyal Bilgiler Öğretmenleri tercih edilmiştir. Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden derinlemesine bilgi toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çeşitliliği için farklı illerde ve ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca katılımcıların gönüllü olması, araştırma konusuna ilişkin; ilgi, bilgi ve deneyimlerinin olması ve birçoğunun yüksek mesleki tecrübeye sahip olması da ayrı bir tercih sebebidir.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumlarıyla ilgili 4 farklı özellik verilmiştir.

Tablo 3.1 Katılımcıların özellikleri

No	Katılımcılar	Yaş Aralığı	Cinsiyet	Eğitim	Çalışma Yılı
1	K1	25-30	Erkek	Yüksek Lisans	4
2	K2	25-30	Kadın	Lisans	2
3	K3	35-40	Kadın	Lisans	11
4	K4	25-30	Erkek	Yüksek Lisans	7
5	K5	35-40	Kadın	Lisans	9
6	K6	45-50	Kadın	Lisans	23
7	K7	25-30	Erkek	Lisans	3
8	K8	45-50	Kadın	Lisans	27
9	K9	30-35	Erkek	Lisans	7
10	K10	25-30	Erkek	Lisans	6
11	K11	25-30	Erkek	Lisans	3
12	K12	30-35	Erkek	Lisans	9
13	K13	30-35	Erkek	Lisans	6
14	K14	35-40	Kadın	Lisans	11
15	K15	40-45	Erkek	Lisans	16
16	K16	25-30	Kadın	Lisans	5
17	K17	30-35	Kadın	Lisans	8
18	K18	35-40	Erkek	Lisans	14
19	K19	40-45	Erkek	Lisans	14
20	K20	25-30	Kadın	Lisans	3

Tabloda Katılımcıların demografik özellikleri verilmiştir. 20 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile yapılan bu görüşmede katılımcıların 11'i erkek 9'unun kadın olduğu görülmektedir.

Tablo incelendiğinde katılımcıların yaşının 25 ile 50 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların meslekteki çalışma yıllarına bakıldığında her çalışma yılına ait katılımcıların olduğu görülmektedir. Çalışma yıllarının yapılan faaliyetleri etkileyip etkilemediğini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine baktığımızda erkeklerin sayısal olarak daha fazla olduğunu görülmektedir. Katılımcıların yüksek lisans ve lisans düzeyinde olduğu görülmektedir. Katılımcılarının 2'sinin Yüksek Lisans 18'inin ise Lisans düzeyinde eğitim mezunun olduğu görülmektedir. Doktora Mezunlarına ise ulaşamadık.

3.3. Veri Toplama Süreci

Bu bölümde araştırmanın veri toplama süreci, verilerin toplanması ve veri toplama araçları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1. Verilerin toplanması

Veri toplama süreci, görüşme formunun hazırlanmasıyla başlamıştır. Bu süreci araştırmacı tarafından okulların belirlenmesi, katılımcıların belirlenmesi ve katılımcılara araştırma ve görüşme hakkında bilgilendirmenin verilmesi aşaması izler. Saha

araştırması; toplam 20 katılımcı ile 20 oturumda yapılmıştır. Katılımcılarla görüşme yapmadan önce telefonla veya yüz yüze randevu alınmıştır. Telefonda araştırmanın konusu, amacı, görüşmenin nasıl gerçekleşeceği ve görüşme süresi hakkında bilgi verilmiştir. Böylece telefon görüşmeleri sonucunda katılımcılar belirlenmiş ve görüşme günü, yer ve saate karar verilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler yaklaşık 4 ay sürmüştür. Görüşmeler 2022 Mart ayında başlanmış ve 2023 Ocak ayında eksik görüşmeler tamamlanarak toplam 4 ayda tamamlanmıştır. Gönüllük esasına göre yapılan görüşmelerde; görüşme yapılmadan önce katılımcılara isimlerinin ve verdikleri bilgilerin gizli tutulacağı, araştırma amaçlı kullanılacağı ve sadece araştırmacının bileceği konusunda bilgiler aktarılmıştır. Görüşmeler karşılıklı sohbet şeklinde 15 dakika ile 20 dakika arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar araştırmacı tarafından aynı şekilde not alınarak görüşmeler tamamlanmıştır.

3.3.2. Veri toplama araçları

Araştırmacı tarafından sosyal bilgiler öğretmenlerine sanal müze eğitimiyle ilgili durumlarını, sanal müze hakkındaki bilgilerini ve müze eğitiminde sanal müze kullanımına yönelik görüşlerini ortaya koyacak bilgiler edinebilmek için veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun soruları hazırlanırken görüşmenin türüne ve araştırmacının amacını gerçekleştirmeye yönelik olarak tür ve sayıda olmasına dikkat edilmiştir. İlgili alan yazın taramasına bağlı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu 10 maddeden oluşmuştur (Bkz. EK 2). Hazırlanan görüşme formu, öğretmenlerin, sanal müzeler ve sanal müzelerin eğitimde kullanılma durumuyla ilgili görüşlerini mümkün olduğu kadar açık ve net bir biçimde tanımlayabilecek nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmada elde edilecek verileri tespit etmek için bir uzman gözetiminde görüşme soruları belirlenmiştir. Böylece uzmanın görüşleri doğrultusunda görüşme soruları, daha da açık, anlaşılır ve araştırma konusunu kapsayıcı bir şekilde hazırlanmıştır.

3.3.3. Verilerin analizi

Araştırmacı tarafından sosyal bilgiler öğretmenlerine sosyal katılım becerisine yönelik görüşlerini ortaya koyacak bilgiler edinebilmek için veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Nitel araştırma yöntemleri dört aşamada analiz edilmektedir:

“(1) Verilerin kodlanması, (2) Temaların bulunması, (3) Kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması. Bu bağlamda verilerinin analizindeki ilk aşamada “verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama” yaklaşımı tercih edilmiş ve doğrudan verilerden yola çıkılarak kodlar oluşturulmuş; ikinci aşama olan temaların bulunması aşamasında ise kodların bir araya getirilip aralarında ortak yönler bulunmaya çalışılması, tematik kodlamaların yapılmasıyla kategorik hale getirilmesi yaklaşımları benimsenmiştir. Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi aşamasında anlaşılır bir dille tanımlama ve açıklamalar yapılmış, elde edilen bulgular ilk elden sunulmuştur. Son aşama olan bulguların yorumlanması aşamasında ise bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak için bulgulardan sonuçlar çıkarılmış ve tablolar yapılarak yorumlamalar yapılmıştır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.265).

Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen verilerin analiz edilmesinde, nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi toplanan verilerdeki anlamlara ulaşmaktır. İçerik analizinde amaç araştırma sürecinde elde edilen verileri açıklayabilecek anlamlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla içerik analiziyle araştırma verilerini tanımlama ve ayrıca saklı olabilecek anlamlar ortaya çıkarılmaya çalışılır. Bu bağlamda içerik analiziyle birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve anlamlar doğrultusunda bir araya getirilerek bunlar okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlama yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Görüşme en genel tanımıyla iki kişi arasında yapılan, biri diğerinden bilgi almak maksadıyla gerçekleştiren bir sohbettir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Katılımcılara sözel olarak soru sorulur ve sözel olarak cevap alınır. Görüşme tekniği kişilerin değişik konulardaki bilgilerini, duygularını ve düşüncelerini öğrenebilmek için en iyi yollardan birisidir. Görüşmelerde yüzeysel bilgiler öğrenilebildiği gibi derinlemesine ve ayrıntı bilgilere de ulaşılabilir. Görüşmeler yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşmeler olarak üçe ayrılır. Yapılandırılmış görüşmeler; önceden belirlenmiş sorular ve cevaplar içerir. Amacı görüşme yapılan bireylerin verdikleri cevaplar arasında paralellik ve farklılıkları ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013)

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler; yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnek olan bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar (Smith, 2003).

“Çalışmayı yürüten iki görüşmenin seyrine göre yan veya alt sorular ile isterse görüşmenin akışını değiştirebilir. Bu yüzden bu görüşmeye yarı yapılandırılmış görüşme denir. Bu çalışmada da katılımcılardan gelecek açık uçlu cevaplara ulaşmak amacıyla

yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılırken araştırmacının önceden geliştirmiş olduğu sorular işe koşulur” (Balcı, 2010, s.165).

“İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin, bazı sözcüklerinin, daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Görüşmeler, konuşmalar vs. içerik analiziyle incelemeye alınabilir” (Büyüköztürk vd., 2018, s.240-241). İçerik analizine başlamadan önce yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular dikkate alınarak Microsoft Word programında yazıya aktarılmış ve analize uygun duruma getirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler ayrıntılı bir şekilde okunarak verilen cevaplara göre kod listesi hazırlanmıştır

3.3.4. Geçerlik ve güvenirlik

Nitel araştırmalarda “iç geçerlik” yerine “inandırıcılık”, “dış geçerlik” yerine “aktarılabirlik”, “iç güvenirlik” yerine “tutarlılık” ve “dış güvenirlik” yerine “teyid edilebilirlik” kavramları kullanılmakta olup nitel araştırmalar nicel araştırmalarda kullanıldığı şekliyle güvenirlik peşinde değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 298). Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmalarda inandırıcılık için “uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi” stratejilerini önermektedir (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.299-302). Buradan hareketle araştırmacının “inandırıcılığı” için görüşme öncesi sohbetlerle samimiyet kurulmaya çalışılarak verilerin gerçeği yansıtması sağlanmaya çalışılmıştır. Katılımcılarla görüşmeye geçmeden önce araştırmacının amacı ve araştırma hakkında konuşularak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.3.5. Araştırmada etik

Nitel araştırma insanların deneyimlerini, duygularını, inançlarını, algılarını, tepkilerini öğrenmeye ve anlamaya çalıştığından katılımcılarla güvene dayalı ilişki kurulması gerekmektedir. Araştırmada tarafından belirlenen Etik Konular Listesinden hareketle aşağıda belirtilen etik önlemler alınmıştır:

- Araştırmacının çalışma grubu gönüllülük esasına göre belirlenmiş ve görüşme için onayları alınmıştır.
- Görüşmeler gürültüden uzak ve katılımcıların kendilerini rahat hissedilecek ortamda gerçekleştirilmiştir.

- Katılımcılara araştırma amacı açıklanıp görüşmenin gizliliği hakkında bilgi verilmiş, veriye erişimin sadece araştırmacı tarafından mümkün olduğu ve sadece bu çalışma için kullanılacağı belirtilmiştir.
- Katılımcıların kimliklerini korumak adına öğretmen ve yönetici isimleri ile görev yaptıkları okullar ve veli isimleri kullanılmamıştır.
- Verilerin yorumlanmasında görüşlerden yapılan alıntılar öğretmenler için “K1, K2, K3, K4, K5 ” şeklinde numaralandırılarak verilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda görüşme verilerini analiz edilmesiyle birlikte elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Kavramına Yükledikleri

Anlamlar

Araştırmada öncelikle sanal müze kavramının katılımcılara çağrıştırdıkları diğer bir ifade ile sanal müze kavramına yükledikleri anlamlar belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın katılımcı grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerine “sanal müzeleri nasıl tanımlarsınız?” sorusu yöneltilmiş, öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşleri alınmış ve bu görüşlerden hareketle kodlar ve frekans değerleri elde edilmiştir. Görüşlerin analizi sonucunda ortaya çıkan durum aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4.1 Sanal müze kavramına yüklenilen anlamlar

Kod	Tema	f
Dijital Platform Teknolojik Yenilik İnternet Ortamı Bilgisayar Aracı Çevrim İçi Ağ	Bilgi İletişim Teknolojilerine Vurgu Yapan Tanımlamalar	23
İmkânı Kısıtlı Bireyler Zaman ve Mekân İzin Alma Ve Ulaşım	Ulaşılabilirliğe Vurgu Yapan Tanımlamalar	8
Dersin Pekiştirilmesi Eğitsel ve Kültürel medya Bilgi Edinebilme	Eğitime Vurgu Yapan Tanımlamalar	3

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kavramı tanımları “bilgi iletişim teknolojilerine vurgu yapan tanımlamalar, eğitime vurgu yapan tanımlamalar, ulaşılabilirliğe vurgu yapan tanımlamalar” temalarında gruplandırılmıştır. Bu temalar içerisinde “bilgi iletişim teknolojilerine vurgu yapan tanımlamalar” olarak sanal müze kavramı katılımcılar tarafından ilk sırada sıklıkla dile getirilen görüş olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenleri sanal müze kavramını tanımlamada dijital platform, teknolojik yenilik, internet ortamı, bilgisayar yardımı, çevrimiçi ağ olmasını farklı açılardan ele alarak belirtmişlerdir. Bir sosyal bilgiler öğretmeni (**K1**), sanal müze kavramını “*Çeşitli teknolojik aletler ile tarihi, kültürel veya sosyolojik değerleri gerçeğe yakın bir şekilde 7/24 görebilme imkanı sağlayan dijital*

platform” şeklinde tanımlayarak sanal müzelerin tarihi, kültürel veya sosyolojik değerleri gerçeğe yakın bir şekilde gezme imkanı sağladığını belirtirken diğer bir sosyal bilgiler öğretmeni (K11), “Sanal müzeleri kısaca dijital ortamdaki müzeler olarak tanımlayabilirim. Teknik olarak benim için müze ve sanal müze arasında bir fark yok sadece dokunma duyusunun eksik olması faktörü var ama müzelerde dokunma duyusu zaten kullanılmadığı için az önce de dediğim gibi teknik olarak müze ve sanal müze bence eşittir tanımlarında bir fark yoktur. Tek farkı dijital bir ortamda olmasıdır.” şeklinde tanımlayarak sanal müze ve müze arasında fark olmadığını dile getirerek bu durumun gerekçesini ise müzelerde de dokunma duyusunun kullanılmadığı şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer sosyal bilgiler öğretmeni (K7), “ 360 derece kameralar ile çekilmiş, bu sayede belirli bir hareket serbestisi veren fakat mekân 3D olarak modellenmediği için nesneler ile etkileşimin bulunmadığı müzeler.” şeklinde tanımlayarak sanal müzelerde nesneler ile iletişimin bulunmadığı vurgusunu yapmıştır. Görüşleri bu temada kodlanan bir diğer sosyal bilgiler öğretmeni (K17), “Bulunduğun noktadan çeşitli medya araçları üzerinden çevrim içi olarak görüntüleye bildiğimiz müzelerdir.” şeklinde tanımlayarak sanal müzelerin çeşitli medya araçlarıyla çevrim içi olarak görüntülenebilme özelliğine vurgu yapmıştır.

Katılımcılar tarafından sanal müze kavramının tanımlanmasında ifade edilen görüşlerin ikinci sırada yer aldığı gruplandırma “ulaşılabilirliğe vurgu yapan tanımlamalar” temasıdır. Bu görüşler içerisinde zaman ve mekândan bağımsız olarak gezilebilen içerikleri çevrimiçi gösteren zengin içerikler sunan web tabanlı araçlarla görüntülenebildiğine vurgu yapan bir sosyal bilgiler öğretmeni (K14), “ Zaman ve mekândan bağımsız olarak gezilebilen içerikleri çevrimiçi gösteren zengin içerikler sunan web tabanlı araçlarla görüntülenebilen müzelerdir.” şeklinde sanal müzeleri tanımlarken diğer bir katılımcı (K20), “Müzelerin teknolojiyle birleşerek ulaşılabilirliğinin kolay hale getirilmesidir. Zaman sınırlaması olmadan ve belli bir mekana ihtiyaç duymadan genel ağın olduğu her yerde müzelere erişebilmektir.” şeklinde tanımlayarak müzelerin teknolojiyle birleşerek ulaşılabilirliğinin kolay hale geldiğini ifade etmiştir. Bir diğer sosyal bilgiler öğretmeni (K10), “ Sanal müzeler bilgisayar ortamında internet yardımıyla gezdiğimiz müzelerdir. Taşrada yaşayan, vakti olmayan, engeli olanlar için çok faydalı bir uygulamadır. Ayrıca, izin alma koşulları ve ekonomik olarak ulaşımın zor olduğu durumlarda bizlerin işini kolaylaştırdığını söylenilebilir.” şeklinde tanımlayarak sanal müzelerin taşrada yaşayan, vakti olmayan veya engeli olan

bireyler için faydalı olduğunu belirterek izin alma koşulları ve ekonomik olarak ulaşımın zor olduğu durumlarda öğretmenlere kolaylıklar sağladığını ifade etmiştir. Görüşleri bu temada gruplandırılan diğer bir katılımcının (K19), *“Ulaşım ve konaklama maliyetlerinin günümüz şartlarında çok yüksel olması, imkanı kısıtlı bireylerin ve öğrencilerin bu dezavantajlı durumlarının azaltılmasını sağlayan bir uygulamadır sanal müzeler.”* şeklinde tanımlayarak ulaşım ve konaklama maliyetlerinin günümüz şartlarında çok yüksek olması vurgusunu yaparak sanal müzelerin bu dezavantajlı durumun azaltılmasını sağladığını ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzeyi tanımlama biçiminde ortaya çıkan bir diğer tema ise “eğitime vurgu yapan tanımlamalar” temasıdır. Bu temadaki görüşte bir sosyal bilgiler öğretmeni (K5), *“Çocuğun gelişimine dersin pekiştirilmesine yönelik katkı sağlayan bilgisayar ortamında gezilen müzelerdir.”* şeklinde tanımlamış ve sanal müzelerin çocukların gelişimine ve dersin pekiştirilmesinde katkı sağladığını ifade etmiştir. Bir diğer katılımcı (K12), *“Bireylerin imkan dahilinde gidemeyecekleri mekanlara ziyaret olanağı sağlayan eğitsel ve kültürel medya gezileridir.”* şeklinde tanımlayarak sanal müzelerin eğitsel ve kültürel medya gezileri özelliğine vurgu yapmıştır.

4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Ziyareti Gerçekleştirme

Durumları ve Ziyaret Edilen Müzelere İlişkin Görüşler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıflarında sanal müze ziyaretlerini gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ve eğer gerçekleştirdilerse hangi müzeleri ziyaret ettikleri ile ilgili görüşlerini belirlemek için *“Sınıf ortamında sanal müze ziyareti gerçekleştirdiniz mi? Gerçekleştirdiyseniz hangi müzeleri ziyaret ettiniz?”* sorusu sorulmuştur. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4.2 Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumları ve ziyaret edilen müzeler

Kod	Tema	f
Anadolu Medeniyetleri		
Efes Ören Yeri		
Göbeklitepe Ören yeri		
İstanbul Arkeoloji Müzesi		
Topkapı Sarayı		
Kurtuluş Savaşı Müzesi	Sanal Müze Ziyareti	18
Hattuşaş Ören Yeri	Gerçekleştiğine Vurgu	
Çatalhöyük Ören Yeri	Yapan Görüşler	
Ankara Etnografya Müzesi		
Dolmabahçe Sarayı		
Zeugma Mozaik Müzesi		
Çanakkale Savaşları Tarihi		
Ankara Cumhuriyet Müzesi		
Antalya Müzesi		
Mersin Müzesi		
Louvre müzesi		
British müzesi		
Bodrum Sualtı Arkeoloji		
Türk İslam Eserleri Müzesi		
Gaziantep Arkeoloji Müzesi		
Van Müzesi		
Adana Arkeoloji Müzesi		
Ahlat Selçuklu Mezarlığı		
Hatay Arkeoloji Müzesi		
Diğer		
Gerçekleştirmedik	Sanal Müze Ziyareti	
	Gerçekleştirmedikğine Vurgu	
	Yapan Görüşler	2

Tablo 4.2 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerin sanal müze ziyareti gerçekleştirmelerine ilişkin görüşleri iki temada ortaya çıkmıştır. Tablo 4.2’de yer alan temalar değerlendirildiğinde on sekiz ifade ile en fazla “ziyaret edilme durumu” öğretmenler tarafından ifade edilen görüşlerin gruplandırıldığı tema olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun sınıfta sanal müze ziyaretleri gerçekleştirdiği ve Dünya ve Türkiye’deki çeşitli müzeleri ziyaret ettikleri bilgisine ulaşılmaktadır. Bir sosyal bilgiler öğretmeni (**K11**), “*Sınıf ortamında birkaç sanal müze gezisi yaptım. İstanbul arkeoloji müzesi, Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı ve müfredattan bağımsız Freud’un Viyana’daki müzesini sınıf ortamında gezdik.*” şeklinde görüşlerini belirtirken öğrencileriyle Türkiye’deki sanal müzelerle birlikte sınıf ortamında Freud’un Viyana’da bulunan müzesini ziyaret ettiklerini de ifade etmiştir. Öğretmenin belirttiği görüşlerden hareketle sanal müze gezileriyle öğrenciler dünyanın çok farklı yerlerini görmekte ve önemli bilgiler edinebilmektedir. Öğrenciler bu geziyle beraber psikoloji alanında önemli bir isim olan Sigmund Freud ismi ve hayatı hakkında çeşitli bilgiler edinebileceklerdir. Katılımcılardan biri (**K12**), “*Kazanımlara paralel olarak yeri geldikçe sık sık başvurduğum bir uygulamadır. Ankara Anadolu*

Medeniyetleri Müzesi, Ankara Cumhuriyet Müzesi(I. TBMM) ,Çanakkale Müzeleri, Boğazköy Hattuşaş Ören Yeri, Efes Müzesi, Zeugma Mozaik Müzesi.” şeklinde görüşlerini belirtirken sanal müze gezilerini kazanımlara paralel olarak gerçekleştirdiğini ve sınıfında çoğunlukla kullandığını belirtmiştir. Ayrıca katılımcılardan (K20), “Şu anda çalıştığım okulun şartları sanal müze yapmaya müsait değil ama daha önce çalıştığım bir okulda öğrencilerimle sanal müze gezisi yapmıştık. Topkapı Sarayı Müzesi’ni ziyaret ettik.” şeklinde görüşlerini ifade ederken okulun alt yapısı ve şartlarının sanal müze gezisi yapılabilmesi için uygun olmasını vurgularken şu an çalıştığı kurumda şartların uygun olmaması sebebiyle sanal müze ziyareti gerçekleştirmediklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan (K13), “5. sınıf seviyesinde Anadolu Medeniyetlerini daha yakından tanımak amacı ile Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 6. sınıf seviyesinde Orhun Abideleri’ni daha yakından görmeleri amacıyla Orhun Yazıtları Müzesi, 7. sınıf seviyesinde Türk İslam Bilginleri ile ilgili merak uyandırması amacıyla Türk İslam Eserleri Müzesi çocuklar ile paylaşılmıştır.” şeklinde görüşlerini belirtirken öğretmen farklı sınıf düzeylerinde öğrencilerine; Anadolu medeniyetlerini tanımaları amacı ile Orhun abidelerini daha yakından görmeleri amacı ile ve Türk İslam bilginleri ile ilgili merak uyandırması gibi çeşitli amaçlar ile sınıfta sanal müze ziyareti gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumları ile ortaya çıkan bir diğer tema ise “sanal müze ziyareti gerçekleştirmediğine vurgu yapan” temadır.

Bu görüşler içerisinde sınıfında sanal müze ziyareti gerçekleştirmeyen, sanal müze gezisini öğrencilere ödev olarak vererek, derste gerekli dönütleri aldığını vurgulayan bir sosyal bilgiler öğretmeni (K5), “ Hayır, hiç gerçekleştirmedim. Çocuklara ödev vererek yönlendirdim. Onları yönlendirip gerekli dönütleri alıp sözlü notu verdim.” Şeklinde ifade ederken bir diğer katılımcı (K3), “Hayır gerçekleştirmedim.” sınıfında sanal müze ziyareti gerçekleştirmediğini ifade etmiştir.

4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Türlerine Ait Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze türlerine ait bilgileriyle ilgili görüşlerini belirlemek için “Sanal müze türlerine ait bilgileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4.3 Sanal müze türlerine ait görüşleri

Kod	Tema	f
Arkeoloji Müzeleri		
Etnografya		
Tarih		
Sanat		
Doğa tarihi		
Antropoloji		
Ören Yeri Müzeleri		
Eğitsel Sanal Müzeler	Koleksiyonlarına Göre	47
Açık hava Müzeleri	Müzeler	
Bilim		
Coğrafya		
Sualtı Müzesi		
Genel Müzeler		
Mozaik Müzesi		
Endüstri		
Sanat Müzeleri		
İçeriksel Sanal Müzeler		
Askeri Müzeler	Bağlı Oldukları Birime Göre	1
	Müzeler	
Diğer	Diğer	4

Tablo 4.3 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerin sanal müze türlerine ilişkin görüşleri üç temada ortaya çıkmıştır. Tablo 4.3’de yer alan temalar değerlendirildiğinde kırk yedi ile en fazla “Koleksiyonlarına göre müzeler” teması öğretmenler tarafından ifade edilen görüşlerin gruplandırıldığı tema olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden **(K1)**, “*Genel Müzeler, Arkeoloji Müzeleri, Ören Yeri Müzeleri Tarihi Müzeler genel olarak bildiklerim bunlar.*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Katılımcılardan biri **(K7)**, “*Normal müzeler ile aynı türleri barındırmalı; arkeoloji, etnografya vb. gibi. Tahmin yürütecek olursam gelecekte müze bir oyun motoru tarafından modellenir ve müzedeki nesneler farklı açılardan incelenebilir. İşte ona hangi tür denir bilmiyorum.*” şeklinde görüşlerini ifade ederken sanal müze türleri; normal müzeler ile aynı türleri barındırdığını belirtmiş ve müze türlerine ait bilgilerini ise arkeoloji, etnografya vb. şeklinde dile getirmiştir. Ayrıca katılımcılardan **(K12)**, “*Sanal Müzeler genelde tarihi mekanlar, Ören yerleri, Kültürel eşya ya da nesneler ile resim vb. türlerde oluşturulmuştur.*” şeklinde görüşlerini belirtirken sanal müzelerin tarihi mekanlar kültürel eşyalar ya da nesneler vb türlerden oluşturulduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan **(K15)**, “*Arkeoloji müzesi, etnografya müzesi, sualtı müzeleri, mozaik müzesi.*” Şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze türlerine ilişkin görüşlerini belirttiği başka bir tema ise “diğer” temasıdır. Bu temadaki görüşte bir sosyal bilgiler öğretmeni **(K11)**, “*Sanal müze türlerine ait bilgim yok açıkçası. Normal bir müzeden farkı olmadığını*

biliyorum. Tabi tüm müzelerin sanal müze olmaması şu an etkiliyor sayılarını azaltıyor kategori olarak. Fakat bildiğim kadarıyla yabancı yurt dışındaki birçok büyük müzenin sanal müzeye çevrildiğini biliyorum ama türleriyle ilgili bir bilğim yok.” şeklinde görüşlerini belirtirken sanal müze türlerine ilişkin bilgisinin olmadığını dile getirerek ve yurt dışında yer alan birçok büyük müzenin sanal müzeye çevrildiği bilgisini ifade etmektedir. Katılımcılardan bir diğeri (K20), “*Sanal müzelerin türleri hakkında bilgiye sahip değilim.*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze türlerine ilişkin görüşlerini belirttiği başka bir tema ise “bağlı oldukları birime göre müzeler” temasıdır. Bu temada görüşlerini belirten bir katılımcı (K17), “*Eğitsel ve Sanatsal ve Askeri olmak üzere birçok sanal müze türü var.*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Yaptığı Sanal Müze Ziyaretlerinde, Öğrencilerin En Çok İlgisini Çeken Sanal Müzeler ve İzlenimlerine İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf ortamında yaptığı sanal müze ziyaretlerinde, öğrencilerin en çok ilgisini çeken izlenimlere ilişkin görüşlerini belirlemek için “*Sınıf ortamında yaptığınız sanal müze ziyaretlerinde, öğrencilerin en çok ilgisini çeken sanal müzeler nelerdir, nasıl izlenimlerde bulundunuz?*” sorusu sorulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.4 Sanal müze ziyaretlerinde öğrencilerin en çok ilgisini çeken sanal müzeler ve izlenimleri

Kod	Tema	f
Arkeoloji Müzeleri Etnografya Müzesi Anadolu Medeniyetleri Ören Yeri Müzeleri Ankara Etnografya Müzesi Şanlıurfa Göbeklitepe	Tarihi Algılama	10
Gaziantep Arkeoloji Müzesi Dolmabahçe Sarayı İstanbul Arkeoloji Müzesi Efes Müzesi Tarihi Müzeler	Yaşantısal Öğrenme	5
Ören Yeri Müzeleri 360° görüntülenen müzeler Çırağan Sarayı Müzesi Topkapı Sarayı Müzesi	Mekanı Algılama	4

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf ortamında yaptığı sanal müze ziyaretlerinde öğrencilerin en çok ilgisini çeken sanal müzelere ilişkin görüşleri “mekanı algılama, tarihi algılama ve yaşantısal öğrenme” temalarında gruplandırılmıştır. Bu temalar içerisinde “tarihi algılama” katılımcılar tarafından ilk sırada sıklıkla dile getirilen görüş olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden **(K8)**, “*Ders sürecindeki sanal müze deneyimlerimden sonra şunu söyleyebilirim ki öğrenciler geçmişteki insanların yaşayış şekillerini, kültürünü, günümüzde gerçekleşen değişiklikleri ve gelişmeleri merakla takip ediyorlar. Etnografya müzesindeki yaptığımız gezi de merakla tarihi süreç içerisinde değişiklikleri keşfettiler. Özellikle geçmişteki yaşantılar ve insanların o denemdeki yaşam koşulları dikkatlerini daha çok çekiyor.*” Şeklinde görüşlerini ifade ederken öğrencilerin en çok dikkatini çeken müzenin Etnografya müzesi olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin geçmişteki insanların yaşayış şekilleri, kültürü ve günümüzde gerçekleşen değişiklikleri merakla takip ettiklerini ve tarihi süreç içerisindeki değişiklikleri keşfettiklerini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan **(K10)**, “*Arkeoloji müzesinde yaptığımız gezi ilgilerinin daha çok çektiğini söyleyebilirim. Arkeoloji müzesinde yaptığım sanal gezip karşılaştığımız güneş kurslarının aynısının Ulus’da (Ankara) olması dikkatlerini çekti.*” Şeklinde görüşlerini belirtirken Arkeoloji müzelerinin öğrencilerin dikkatlerini daha çok çektiğini ve Arkeoloji müzesinde yaptıkları sanal gezip güneş kurslarının Ulus’da olması öğrencilerini dikkatlerini çektiğini ifade etmiştir. Katılımcılardan **(K13)**, “*Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde olduğu gibi eğitsel ve sanal müzelerde interaktif bir ortam yaratması ve öğrenciler tarafından yönlendirme vasıtası ile geçmişteki insanların yaşayışları ve tarihi süreç içerisindeki değişiklikleri gözlem yaparak gezme imkanı sağladığı için daha ilgi çekicidir.*” şeklinde görüşlerini belirtirken geçmişteki insanların yaşayış şekilleri ve tarihi süreç içerisindeki değişikliklerini gözlem yaparak gezmenin öğrencilerin ilgisini çektiğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “yaşantısal öğrenme”dir. Bu temada görüşlerini ifade eden **(K11)**, “*Yaptığımız sanal müze ziyaretlerinde öğrencilerin ilgisini çeken benim hatırladığım Dolmabahçe Sarayı olmuştur. Burada da aslında konumuzla müfredatla bağlantılı olduğu için özellikle Atatürk ile ilgili konuya ilgi duyan öğrenciler bu müze gezisinde daha çok ilgi duyular ve Osmanlı Devleti’ndeki o sarayı aslında hep anlatılan ve soyut kalan o hikâyelerin birebir yaşandığı yerleri görmeleri ve deneyimlemeleri onlar için etkileyici olmuştur.*”

şeklinde görüşlerini ifade ederken öğrencilerin Osmanlı Devleti'ndeki sarayda anlatılan hikâyelerin yaşandığı yerleri görmeleri ve deneyimlemelerinin etkileyici olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan **(K19)**, “*Öğrencilerle yaptığımız İstanbul Arkeoloji Müzesi ve Efes Müzesi sanal ziyaretlerinde öğrenciler merakla dersi takip ettiler. Öğrencilerin derste gördükleri konuları sanal müze gezileriyle pekiştirmeleri öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmalarına ve kalıcı öğrenmeler edinmesine yardım ederek onlar için farklı bir deneyim oldu. Bu müzeleri sonrasında derslerde görmüş oldukları Hattuşaş, Göbekli tepe, Kurtuluş Savaşı gibi müzeleri çok merak ettiler.*” şeklinde görüşlerini ifade ederken öğrencilerin sanal müzeler öğrencilerin derste gördükleri konuları pekiştirilmelerine ve soyut kavramları somutlaştırmalarına ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşmelerine yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “mekânı algılama” temasıdır. Bu temada görüşlerini ifade eden **(K1)**, “*Öğrencilerimin en çok ören yeri müzeleri dikkatlerini çekiyor. Bunun bana göre sebebi tarihi dokunun ilk bulunduğu yerde olması öğrencinin çabuk kavramasına mekansal algılamasının kolay olmasından dolayı olduğunu düşünüyorum. En önemli izlenimlerim öğrencilerin geçmişte yaşamış insanları daha basit ve ilkel düşünmeleri ancak sanal müze gezisi ile onların bizim şuan ki yaşamımıza benzer yaşadıklarını fark etmeleri öğrencilerimde fark ettiğim önemli bir izlenim.*” şeklinde görüşlerini belirtirken öğrencilerin ilgisini en çok ören yerleri çektiğini ve bunun sebebinin ise tarihi dokunun bulunduğu ilk yer olması ile mekânsal algılamamanın kolay olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan **(K18)**, “*Çırağan sarayı sanal müze ziyaretimizde öğrenciler müzenin sarayın mimarisinden çok etkilenmişlerdi. Ayrıca Anadolu medeniyetleri müzesinde yer alan eserleri çok etkileyici buluyorlar. Birçoğu bu şehirlere gittiklerinde bu müzeleri canlı olarak görmeye gideceklerini ifade ediyorlar.*” şeklinde görüşlerini belirtirken Çırağan sarayı ziyaretlerinde öğrencilerin sarayın mimarisinden çok etkilendiklerini ve sanal müze ziyareti gerçekleştirdikleri müzeleri canlı olarak görmek istediklerini ifade etmiştir.

4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Ziyaretleri ile Gerçek Müze Ziyaretleri Arasında Nasıl Deneyimler Yaşadıklarına İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze ziyaretleri ile gerçek müze ziyaretleri arasındaki deneyimlerine ilişkin görüşlerini belirlemek için “Sanal müze ziyaretleri ile

gerçek müze ziyaretleri arasında nasıl deneyimler yaşadınız? ” sorusu yöneltmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.5 Sanal müze ziyaretleri ile gerçek müze ziyaretleri arasındaki deneyimlere ilişkin izlenimleri

Kod	Tema	f
Kalıcı öğrenmeler		
Müze atmosferi		
Duyuşsal ve devinimsel fakt.	Somut Olarak Müze Ziyareti	23
Gerçeklik algısı		
Yaparak yaşayarak öğrenme		
Somut deneyimler		
Zaman, mekan ve maliyet		
Öğrenci ilgisi		
Ulaşılabilirlik	Sanal Müze Ziyareti	15
İzin durumu		
Planlama ve uygulama avantajı		

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze ziyaretleri ile gerçek müze ziyaretleri arasındaki deneyimlerine ilişkin görüşlerini ilişkin görüşleri “somut olarak müze ziyareti ve sanal müze ziyareti” temalarında gruplandırılmıştır. Bu temalar içerisinde “somut olarak müze ziyareti” katılımcılar tarafından ilk sırada sıklıkla dile getirilen görüş olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden biri (K10), “*Tabi ki gerçek müze deneyimi çok farklı bir durum. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri dokunmaları ve öğrenme ortamına işitsel duyuşsal ve devinimsel faktörlerin girmesi öğrenme için vazgeçilmez bir durumdur.*” şeklinde düşüncelerini belirtirken gerçek müze deneyiminin çok farklı olduğunu ifade ederken öğrencilerin yaparak, yaşayarak öğrenmeleri ve öğrenme ortamına duyuşsal ve devinimsel faktörlerin girmesinin öğrenme ortamı için vazgeçilmez bir durum olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan (K1), “*Sanal Müzeler zaman, ekonomiklik gibi alanlarda kolaylık tasarruflar sağlasa da gerek öğrencide gerek biz öğretmenlerde gerçek müze kadar etki bırakamıyor. Gerçek müzede yeri geldiğinde dokunmak o atmosferi hissetmek daha etkili oluyor.*” şeklinde görüşlerini belirtirken sanal müzelerin zaman ve ekonomik anlamda avantajlı olduğunu sağlasa da gerek öğrencilerde ve gerekse öğretmenlerde gerçek müze etkisi bırakmadığını müze atmosferini hissettirmediyi ifade etmiştir.

Katılımcılardan (K11), “*Farklılıklardan bahsedecek olursak öğrenciler ile gerçek müze deneyimiz de oldu Gaziantep’teki bir müzeyi de gezmiştik İslam bilimleri ile ilgili müzeydi tam olarak ismini hatırlayamıyorum. Burada aslında öğrencilerin yaş grubu itibarıyla olayın içinde olmaları tabi ki daha etkili oluyor. Sınıf ortamında sanal müzede biraz daha*

öğrencilere donuk gelebiliyor sonuçta bir ekranın arkasından bakmaları onlarda gerçekçilik hissiyatını biraz daha azaltıyor. Ve tıpkı bir film izler gibi gerçek olmayan bir hikâye gibi deneyimlemelerine sebebiyet veriyor. Fakat gerçek müzeye gittiğinde dokunmasalar da öğrenciler birebir orda ki eserleri gördükleri zaman daha gerçekçi geldiğini fark ettim öğrencilere. Ama yine de deneyim anlamında ikisi de hemen hemen eşit öğrencilerde iz bıraktığını düşünüyorum.” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müzelerin gerçeklik hissiyatını verememesinden dolayı sınıf ortamında öğrencilere donuk geldiğini, film izler veya hikâye dinler gibi deneyimler taşıdığını ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “sanal müze ziyareti” temasıdır. Bu temada görüşlerini ifade eden **(K16)**, “Gerçek müzeye ulaşmak zaman, maliyet gibi birçok zorlukları vardır ancak birçok duyu organı öğrenme ortamında bulunduğu için daha kalıcı öğrenmeler yaşanmaktadır. Sanal müze zaman, mekan ve maliyet açısından oldukça ekonomiktir. Müzeye gitme imkanı olmayan yerlerde gerçek müze kadar olmasa da öğrenmelerin büyük bölümü gerçekleşmektedir.” şeklinde görüşlerini belirtirken sanal müzelerin zaman, maliyet ve mekan açısından ekonomik olduğunu ve müzeye gitme imkanı olmayan yerlerde öğrenmelerin gerçekleşmesine yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan **(K17)**, “Sanal müzelere ziyaret için resmi evrak, zaman ve mekan sıkıntısı olmuyor, aynı zamanda güvenlik tedbiri, kalabalık yığınlar olmadığından dolayı az bir zamanda her açıdan daha ekonomik ziyaretlerde bulunuyoruz. Ancak çocuklar gezerek, yaşayarak bir öğrenme gerçekleştirmediklerinden ve tarihi, doğal dokunun vermiş olduğu etkiyi de maalesef yeteri kadar hissedemediklerinden dolayı yeteri kadar duygusal bir öğrenme gerçekleştiremiyoruz.” şeklinde düşüncelerini ifade ederken sanal müze gezilerinde resmi evrak, zaman ve mekan sıkıntısının olmadığını ayrıca güvenlik tedbiri, kalabalık yığınlar olmadığından dolayı az bir zamanda her açıdan daha ekonomik ziyaretlerde bulunduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan **(K5)**, “Fark var. Dokunamasa bile canlı canlı görüyor. Sanal müzelerden çocuklar daha çok etkilenebilir gerçek müzelerde çocuklar. Gerçek müzelerde gezenler hafızada daha çok kalabilir. Ama biz yetişkinlerin sanal müzeler dikkatimizi çekmezken onların daha çok dikkatini çektiği de düşünüyorum.” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal ve gerçek müze gezilerinin aralarında farklar olduğunu ve öğrencilerin sanal müzelerden daha çok etkilenecek dikkatlerini çektiğini ifade etmektedir.

4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzelerin Kullanımı İçin Özel Bilgi ve Beceri Gereksinimine İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzelerin kullanımı için özel bir bilgi ve beceri gereksinimine ilişkin görüşlerini belirlemek için “ Sanal müzelerin kullanımı için özel bir bilgi ve beceri gereksinimi var mıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.6 Sanal müzelerin kullanımı için özel bilgi ve beceri gereksinimine ilişkin izlenimleri

Kod	Tema	f
Müze türü		
Bilgisayar kullanımı	Olumlu düşünce	15
Yön oklarının kullanımı		
Sanal müze eğitimi		
Gerekli değildir	Olumsuz düşünce	5

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzelerin kullanımı için özel bilgi ve beceri gereksinimine ilişkin görüşleri “olumlu düşünce ve olumsuz düşünce” temalarında gruplandırılmıştır. Bu temalar içerisinde “olumlu düşünce” katılımcılar tarafından ilk sırada sıklıkla dile getirilen görüş olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden biri (**K1**), “*Özel bilgi ve beceri gereksinimi müze türüne göre değişmektedir, ören yeri müzeleri ve genel müze konusunda çok beceri gerekmezken jeoloji, arkeoloji, endüstri gidi müzelerde daha fazla bilgi ve beceriye gereksinim vardır.*” şeklinde düşüncelerini belirterek bilgi ve beceri gereksinimin müze türüne göre değiştiğini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan (**K3**), “*Teknolojiyi kullanmak, yönlendirmeleri, işaretleri bilmek gerekli. Müzeyle ilgili de öncesinde bilgi ihtiyacı olacaktır. İlk kez gezilecek müze için bilgi edinmek derse hazır olmak gerekir.*” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müze kullanımı için teknolojiyi kullanmanın, müze gezisi sırasında ekranda yer alan yönergeleri, işaretleri bilmenin gerekliliğini ve müze gezisi öncesi bilgi ihtiyacının önemini ifade etmiştir. Katılımcılardan (**K11**), “*Sanal müzelerin gezilebilmesi için özel bir bilgi ve beceri gereksinimine kısmen ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Dijital bir ortam olduğu için ortamın ambiyansını tam anlamıyla gerçeğe yakın yansıtmak için farklı müzikler kullanılabilir öncesinde tabi ki bir anlatım gerçekleştirilebilir ve şimdi bir gerçek müzeye gittiğiniz zaman burada ortamın etkisiyle herkes dikkatini veriyor ama bir sanal müze de az önce de bahsettiğim gibi aslında öğrenciler bir film veya hikaye dinler gibi biraz daha gerçekten kopuk oluyor. Ve o yüzden ara ara küçük hatırlatmalarla burada öğrencileri*

yönlendirmek gerekiyor ve bir rehber oluyor gerçek müzelerde aslında farklı bir kişinin orada müze rehberinin aktarması öğrenciler için daha etkili oluyor ama sanal müzelerde öğretmene biraz daha iş düşüyor aslında öğretmen orada bir rehber gibi davranıyor küçük böyle hatırlatmalarla öğrencilerin ilgisini çekecek müfredatla bağlantılı veya öğrencilerin hayatıyla bağlantılı küçük anekdotlarla sanal müze gezilebilir ve daha etkili bu anlamda öğretmenin tabi ki bilgi ve beceriye sahip olması gerekir.” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müzelerin gezilebilmesi için kısmen bilgi ve beceriye ihtiyaç duyulduğunu ayrıca öğrencilere zaman zaman hatırlatmalar yapmanın gerekliliğini vurgulamış ve bu anlamda bilgi ve beceri gereksinimini önemini ifade etmiştir. Katılımcılardan (K12), “Kesinlikle vardır. İlk kez sanal müze ziyareti yaptığımda acemilik yaşadım ve deneme yanılma yoluyla nasıl gerçekleştiğini anladım. O yüzden Sanal Müzeler ile ilgili eğitim alınmasına gerek olduğunu düşünüyorum.” şeklinde düşüncelerini belirtirken kendi yaşadığı deneyimden hareketle sanal müze gezisi için eğitim alınmasının gerekliliğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “olumsuz düşünce” temasıdır. Bu temada görüşlerini ifade eden (K16), “Kültür ve Turizm Bakanlığı’na ve özel kurumlara ait sanal müzeler önceden ziyaret edilerek bir iki müze gezerek veya ilgili bir iki küçük araştırma ile herkes gerçekleştirebilir. Bilgisayar ve akıllı tahtayı kullanabilen herkes gerçekleştirebilir özel bir bilgi ve beceri gerektirmez.” şeklinde düşüncelerini belirtirken küçük bir araştırma yaparak bilgisayar kullanan herkesin gerçekleştirebileceğini ifade etmiştir.

Katılımcılardan (K19), “Kesinlikle yok. Biraz akıllı telefon, tablet veya bilgisayarla ilgili herkes rahatlıkla sanal müzeleri gezebilir.” şeklinde düşüncelerini belirtirken özel bir bilgi ve beceri gerektirmediğini ve herkesin rahatlıkla sanal müze gezileri gerçekleştireceğini ifade etmiştir.

4.7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzelerin Öğretimde Kullanılmasının Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzelerinin öğretimde kullanılmasının güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşlerini belirlemek için “Sanal müzelerin öğretimde kullanılmasının güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.7 Sanal müzelerinin öğretimde kullanılmasının güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşleri

Kod	Tema	f
Zaman ve ekonomi tasarrufu Yeni imkânlar sunma Öğretim ortamı çeşitliliği Öğrenilenlerin kalıcılığı Öğrencilerin dikkati Bilgiye ulaşma İzin durumu Sınıf kontrolü	Güçlü Yönüne Vurgu Yapan Özellikler	31
Müze atmosferi Etkileyicilik İmkan eşitsizliği Duygu eksikliği Yaparak-yaşayarak öğrenme Öğrenci kontrolü Kavram bütünlüğü	Zayıf Yönüne Vurgu Yapan Özellikler	15
Zayıf yönü yok	Diğer	8

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzelerin öğretimde kullanılmasının güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşleri “güçlü yönüne vurgu yapan özellikler”, “zayıf yönüne vurgu yapan özellikler” ve “diğer” temalarında gruplandırılmıştır. Bu temalar içerisinde “güçlü yönüne vurgu yapan özellikler” katılımcılar tarafından ilk sırada sıklıkla dile getirilen görüş olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden biri (K2), “*Derste sanal müzeleri kullanmak bir konuyu işledikten sonra öğrenme ortamının çeşitlenmesini sağlayarak dikkat çekmeyi ve öğrenilenlerin daha kalıcı hale getirilerek pekiştirilmesini sağlar. Öğrencilere farklı bir kapı açarak onlara teknolojinin getirdiği faydaları daha rahat görmesini sağlar. Sanal müzenin zayıf yönü olduğunu düşünmüyorum sadece imkan açısından elverishi olmayan okullarda bu yöntem kullanılamaz ve öğrenciler aslında zaman ve mekan ve maliyet yönünden eksilme yaşamadan dünyanın dört bir yanındaki sanal müzeleri gezme imkanı bulamazlar. Zayıf yanı bu olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müzelerin öğrenme ortamını çeşitlenmesini sağlayarak dikkat çekmeyi ve öğrenilenlerin daha kalıcı hale getirilerek pekiştirilmesini sağladığını, öğrencilere farklı bir kapı açtığını dile getirerek zayıf yönünün ise olduğunu düşünmediğini sadece imkân açısından elverishi olmayan okullarda bu yöntemin kullanılmaz olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcılardan (K12), “*Sanal müzeler sayesinde soyut olarak ifade edilen konuları öğrenciler görerek, yeri geldiğinde evinde kendisi de gezme ve görme imkânı olduğu için çok etkili bir yol olduğunu kanaatindeyim. Zayıf yönü ise dokunma, hissetme vb. özellikleri sağlayamadığı için kalıcı öğrenmeler daha zor gerçekleşiyor gerçek müzelere*

göre. Ayrıca dönüt almayı pek sağlamadığı için geziden öteye pek geçtiğini düşünmüyorum.” şeklinde düşüncelerini belirterek soyut olan kavramların öğrenilmesinde ve öğrencilerin evlerinde kendi imkânlarıyla müze gezisi yapabildiği etkili bir yol olduğunu zayıf yönünün ise; dokunma hissetme vb. özellikleri sağlayamadığından kalıcı öğrenmelerin ve dönüt almanın zor olabileceğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “ zayıf yönüne vurgu yapan özellikler” temasıdır. Bu temada görüşlerini ifade eden (K6), “Önce zayıf yönü sınıfta kullandığımızda istediğimiz gibi öğrencilerle bir ortam gerçekleştiremiyoruz. Güçlü yönleri ise disiplin ve zaman konusu da bize avantajı var.” şeklinde düşüncelerini belirtirken zayıf yönünün öğrencilerle istenilen bir ortam gerçekleştirilemediğini belirterek güçlü yönünün ise disiplin ve zaman konusundaki avantajı olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcılardan (K4), “Zamandan ve mekandan tasarruf sağlar. Gerçek müze kadar etkileyici ya da bilgi verici olamayabilir.” şeklinde düşüncelerini belirterek sanal müzelerin zamandan, mekândan ve ekonomiden tasarruf edilmesini sağlarken gerçek müze gezisi kadar etkileyici olmadığını ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği başka bir tema “diğer” şeklindedir. Bu temada görüşlerini ifade eden (K7), “Bakın böyle müze diye yerler var gidebilirsiniz diyebilmek ve çocukları yönlendirebilmek, soyut konuları somutlaştırabilmek güçlü yönleridir, güçsüz yönü ise yok sanırım.” şeklinde düşüncelerini belirtirken zayıf yönünün olmadığını dile getirirken öğrencileri yönlendirebilmek ve soyut konuları somutlaştırabilmesinin güçlü yönleri olduğunu ifade etmiştir.

4.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzelerin ve Müze Eğitiminin Sosyal Bilgiler Ders Programında Yer Alması ve Müzelerin Öğretim Ortamı Olarak Kullanılmasına İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelerin ve müze eğitiminin sosyal bilgiler ders programında yer alması ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılmasına ilişkin görüşlerini belirlemek için “Müzelerin ve müze eğitiminin Sosyal Bilgiler Ders Programında yer alması ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılması hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.8 Müzelerin ve müze eğitiminin sosyal bilgiler ders programında yer alması ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılmasına ilişkin izlenimleri

Kod	Tema	f
Geçmiş ile bağ kurma Zaman-kronolojiyi algılama Yaşayarak öğrenme Gözlem becerisi Topluma uyum	Tarihsel Empati	12
Dersi destekler Kavramları somutlaştırma İlgi-merak uyandırma	Kalıcı Öğrenme	12

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelerin ve müze eğitiminin sosyal bilgiler ders programında yer alması ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılmasına ilişkin görüşleri “tarihsel empati ve kalıcı öğrenme” temasında gruplandırılmıştır.

Tarihsel empati temasında görüşleri toplanan (K7), “Müze gezileri bence Sosyal Bilgiler için önemli konulardan biridir. Müzeler öğrencilerin düş gücünü uyandırarak gözlem, tarihsel empati, zaman ve kronolojiyi algılama becerişini becerisini geliştirme olanağı bulunan mekânlardır. Öğrenciler öğrendikleri bilgileri müze içerisinde gezerek daha kalıcı hale getirebilirler. Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitiminin daha çok önemsenerek kullanılması gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde düşüncelerini belirtirken müzelerin Sosyal bilgiler dersi için önemli bir konu olduğunu vurgularken müzelerin öğrencilerin zaman ve kronolojiyi algılama becerisini geliştirme olanağı bulunan mekânlar olduğunu ve bu sayede öğrenilenlerin daha kalıcı hale geleceğini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan (K1), “Çağımızda bireyin sosyalleşmesi ve toplumsal değer normları öğrenebilmesi için sosyal bilgiler önemli bir yere sahiptir, Öğrenciler geçmiş kültür ile bağ kurarak yaşadığı toplum içinde kendine yer edine bilmesinde müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılması öğrencinin yaşadığı topluma uyum sağlaya bilmesi adına büyük katkı sağlamaktadır.” şeklinde düşüncelerini belirtirken müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılmasıyla öğrencilerin, geçmiş kültür ile bağ kurarak yaşadığı toplum içinde kendine yer edinebilme topluma uyum sağlayabilmesinde katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Katılımcılardan (K2), “Sosyal bilgiler dersi içerisinde birçok disiplini barındırır. Bu çeşitlilik Sosyal bilgiler dersinin hayatla iç içe olmasına sebep olmuştur. İlk sorularda sorduğunuz müze türlerinin hemen hepsini sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirebiliriz. Sosyal Bilgiler çoğu zaman gezi gözlem ister. Müzeler de bunun için biçilmiş kaftandır. Yalnız bunu imkanlar dahilinde gerçekleştirebiliyoruz. Bu yüzden sanal müzeler imkânsızları mümkün kılabilir hale getiriyor. Öğrenciler müze gezileriyle

soyut kavramları somutlaştırır ve anlamlı öğrenmeler gerçekleştirir. Ayrıca öğrencilerde merak duygusunu geliştirir dersin daha zevkli hale gelmesine yardımcı olur.” şeklinde düşüncelerini belirtirken biri sosyal bilgiler dersi içerisinde birçok disiplini barındırdığından hayatla iç içe olduğunu bu sayede sosyal bilgiler dersi ile ilgili hemen her konunun müzelerle ilişkilendirebileceğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “kalıcı öğrenme” temasıdır. Kalıcı öğrenme temasında görüşlerini belirten **(K10)**, “*Ders de öğreticiliği arttırdığı için çok memnun olduğumuz bir durumdur. Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan müze eğitimi konusu öğrencilerin tarihsel empati yapmalarına yardımcı olur böylece öğrenciler geçmişi anlayarak ve gelecek hakkında yorumlar yapabilir.*” şeklinde düşüncelerini belirtirken müzelerin öğretim ortamı olarak kullanıldığında dersin kalıcılığını vurgularken bununla birlikte öğrencilerin geçmişi anlayarak gelecek hakkında yorumlar yapabileceğine, tarihsel empati yapmalarına yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan **(K12)**, “*Kesinlikle ihmal edilen bir öğrenme alanı olduğunu düşünüyorum. Son dönemde eğitsel olarak daha fazla önem vermeye başlandığını düşünüyorum. Özellikle MEB, bu konuda gerekli kurs ve seminerler açarak tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgilenmesine katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin yaşayarak, dokunarak, gözlem yaparak bu ortamlarda daha kalıcı öğrenmeler edindiği aşikâr. Yalnız plansız yapılan müze gezileri eğitsel anlamda pek etkili olmamaktadır.*” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müze gezileriyle öğrencilerin yaparak- yaşayarak öğrenme, gözlem yaparak kalıcı öğrenmeler sağlayacağını ifade etmiştir.

4.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzelerin, Müze Eğitiminde

Kullanılması Müze Eğitiminde Yaşanabilecek Olası Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzelerin müze eğitiminde kullanılması müze eğitiminde yaşanabilecek olası sorunların çözümüne ilişkin görüşlerini belirlemek için “Sanal müzelerin, müze eğitiminde kullanılması müze eğitiminde yaşanabilecek olası sorunlardan hangilerine çözüm üretebilir?” sorusu yöneltilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.9 Sanal müzelerin müze eğitiminde kullanılması müze eğitiminde yaşanılabilir olacak olası sorunların çözümüne ilişkin izlenimleri

Kod	Tema	f
Öğrenci kontrolü Öğretim süreci Müze kazaları Müze kuralları	Güvenli Öğrenme Ortamı	17
Ulaşım maliyeti Zaman ve mekân tasarrufu İstenilen müze gezi imkânı	Ekonomik Maliyet	10
İzin problemi	Yasal Prosedürler	4

Tablo 4.9’ da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzelerin müze eğitiminde kullanılması müze eğitiminde yaşanılabilir olacak olası sorunların çözümüne ilişkin görüşleri “güvenli öğrenme ortamı”, “ekonomik maliyet” ve “yasal prosedürler” temalarında gruplandırılmıştır. Bu temalar içerisinde “güvenli öğrenme ortamı” katılımcılar tarafından ilk sırada sıklıkla dile getirilen görüş olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden biri (K8), “Gerçek müzelerde çocuklar bilgiye direk ulaşamayabilir dikkati dağılabilir, gerçek müze konusunda yeteri kadar eğitilmemiş olabilir. Disiplini sağlama konusunda dikkat konusunda sanal müzeler daha yararlı diye düşünüyorum.” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müzelerde öğrencileri kontrol edebilmenin daha kolay olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan (K5), “Normal müzeleri gezerken öğrenciler dokunmak isteyebilir fotoğraf çekimi yapabilir onları disipline etmek sanal müzelerde daha kolaydır. Gerçek müze gezilerinde göstermek istediğimiz 20 parçanın 10 parçası akılda kalıyorsa sanal müzelerde 15 parçası akılda kalabiliyor. Sanal müze gezileriyle öğrencileri istediğimiz şekilde disipline ederek ders işlediğimizde öğrencilere verilen bilgilerin daha kalıcı olduğunu söyleyebilirim. Gerçek müze gezilerinde hangi öğrencilerin eksiklerin olduğunu gerektiği gibi gözlemleyemiyoruz ve sürecin kontrolünü gerçekleştiremediğimiz için bütün öğrencilere dönüt sağlayamıyoruz. Öğrencilere eşit şekilde ulaşabilme probleminin önüne geçilmiş olur sanal müze gezileriyle.” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müze gezilerinde disipline etmenin daha mümkün olduğunu ifade ederken bunun yanında gerçek müze gezilerinde hangi öğrencilerin eksiklerin olduğunu gerektiği gibi gözlemleyemediğini ve sürecin kontrolünü gerçekleştiremediğini için, sanal müzelerle bütün öğrencilere eşit şekilde ulaşabilme probleminin önüne geçildiğinin vurgusunu yapmıştır. Katılımcılardan (K6), “Sınıfların bir mevcudu var gerçek müzelere gittiğimizde bir planlama ve risk durumu oluyor. Sanal müzelerde böyle bir durum yok. Öğrenci güvenliği konusunda bir risk yok.” şeklinde düşüncelerini ifade ederken gerçek

müze gezilerinde kazaların ve risk unsurlarının olabileceğini ancak sanal müzelerde böyle durumlarla karşılaşmayacağını belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “ekonomik maliyet” temasıdır. Bu temada görüşlerini belirten katılımcılardan **(K15)**, “*Zaman ve maliyet açısından kolaylık sağlar. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlar. Öğrenciler için uzak ve ulaşılması zor bir müze kolay bir şekilde ziyaret edilir.*” şeklinde düşüncelerini belirtirken sanal müzelerin zaman ve maliyet konusunda kolaylık ve eğitimde fırsat eşitliği sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan **(K2)**, “*Belirttiğim gibi öncelikle sanal müzeler bize zamandan ve mekandan tasarruf sağlar. Bir ortam değişikliğine gitmeden gerekli cihazlarla bu ziyareti gerçekleştirebiliriz. Bazen müze eğitiminde izin, ulaşım ve maliyet sorunları olabiliyor sanal müzeler bu sorunlara çözüm olabilir.*” şeklinde düşüncelerini ifade ederken sanal müzelerin zaman ve mekandan tasarruf sağladığını ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiği diğer bir tema “yasal prosedürler” temasıdır. Bu temada görüşlerini belirten katılımcılardan **(K12)**, “*İzin alma kısmında hem idari anlamda hem aile anlamında sıkıntılar bazen yaşanmadır. Ayrıca ulaşım maliyeti, kalabalık gruplarda gerçek müzelerde düzensizlik olmakta ve eğitsel alanda bazı sorunlar yaşanmaktadır. Kazanımlar tam olarak öğrencilere kavratılamayabilir. Sanal Müzelerde ise izin, maliyet, zaman vb. sıkıntılar ortadan kalkmakta ve öğrenciler bireysel olarak da ziyaretlerde bulunabilmektedir.*” şeklinde düşüncelerini belirtirken gerçek müze gezilerinde veli izin belgesi ve eğitsel sorunlar meydana gelebileceğini sanal müze gezilerin izin süreçlerini gerektirmediğini öğrencilerin bireysel olarak da ziyaretlerde bulunabileceğini ifade etmiştir.

4.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müzeler Sınıf Ortamına Daha Çok Nasıl Dâhil Edilebileceği ve Etkili Kullanılabileceğine İlişkin Görüşler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzeler sınıf ortamına daha çok nasıl dâhil edilebileceği ve etkili kullanılabileceğine ilişkin görüşlerini belirlemek için “Sizce sanal müzeler sınıf ortamına daha çok nasıl dâhil edilebilir ve etkili kullanılabilir?” sorusu yöneltilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo 4.10 Sanal müzelerin sınıf ortamına daha çok nasıl dâhil edilebileceği ve etkili kullanılabileceğine ilişkin izlenimleri

Kod	Tema	f
Fiziki alt yapı güçlendirme Sanal gerçeklik gözlükleri Sanal oyunlar Animasyon ve kurgu 3D 4K görüntü	Sanal Müze İçerik Zenginleştirme	13
Kazanımlar eklenmesi Ders saati arttırılması Seçmeli ders Sanal müze yaygınlaştırma	Öğretim Ortamı	9
Öğretmen faaliyetleri	Hizmet İçi Eğitim	4

Tablo 4.10.’ da görüldüğü gibi Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzeler sınıf ortamına daha çok nasıl dâhil edilebileceği ve etkili kullanılabileceğine ilişkin görüşleri “öğretim programı, sanal müze içerik zenginleştirme, hizmet içi” temada gruplandırılmıştır. Bu tema içerisinde “sanal müze içerik zenginleştirme” katılımcılar tarafından ilk sırada sıklıkla dile getirilen görüş olmuştur. Görüşleri bu temada toplanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden biri (**K10**), “*Sanal müzelerde duyu organlarımızı biraz daha aktif bir şekilde kullanmamız gerekmektedir. Örneğin 3D yada 4K bir görüntü olabilir. Bu yolla elimizde bir kumanda ile hissetme gibi duyular da katılabilir*” şeklinde düşüncelerini belirterek sanal müzelere 3D ya da 4K görüntüler sağlanabileceği ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan (**K7**), “*Sanal müzelerin içerisinde yer alan tarihi nesnelerin öncelikle 3D olarak modellenmesi gerekiyor. Bu sayede her açıdan ilgili nesne incelenebilir bir hal almış olacak. Yani çocuk nesneyi eline alıp hareket ettirebilecek. Yenilerde ‘Oyunlaştırma’ diye de bir kavram girdi literatüre. Oyun dışı öğelerin içerisine oyunların mekaniklerinin girmesi gibi bir şey. Hem oyunlaştırma hem de müzenin içerisinde merakla gezmelerini sağlayacak kurgular oluşturulmalı. Mesela müzenin içerisinde bir tane anahtar var, o anahtar Babil’in kapısını açıyor ve hazineye ulaşıyorsunuz gibi. Böyle daha etkili olur diye düşünüyorum.*” Şeklinde düşüncelerini belirtmiş ve sanal müzelerin 3D modellenmesi gerektiği vurgusunu yaparak sanal müzelere oyunlaştırma kurgusu oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcılardan (**K13**), “*Teknoloji ile entegre bir eğitim sistemi istenen 21. yy eğitiminde akıllı tahtalar vasıtası ile öğrenciler sınıf halinde sanal müzeler ile etkileşim kurabilir. Sınıf mevcudunun az olduğu okullarda VR artırılmış sanal gerçeklik gözlükleri ile uyumlu müzelerin turları yapılabilir. Oyun çağındaki ortaokul öğrencilerini düşünerek müzeler ile ilgili akıllı telefonlara uyumlu oyunlar tasarlanabilir.*” şeklinde görüşlerini belirtirken teknoloji ile entegre olmuş eğitim sisteminde okullarda VR

arttırılmış sanal gerçeklik gözlükleri ile sanal müze gezileri yapılabilceğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiğı diğer bir tema “öğretim programı” temasıdır. Bu temada görüşlerini belirten katılımcılardan (K19), *“Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak kesinlikle sanal müzeler sınıf ortamında kullanılmalı. Ancak daha etkili kullanılabilmesi için sosyal bilgiler dersinin haftalık ders saatlerinin arttırılması gerekmekte aynı zamanda okullarda akıllı tahtaların arttırılması gerekli ve akıllı tahtaların etkili şekilde kullanılabilmesi için internet alt yapısının (fiber internet) koşulları sağlayabilmesi gerekli.”* şeklinde görüşlerini belirtirken sanal müzelerin daha etkili kullanılabilmesi için ders saatlerinin arttırması gerektiğini ifade etmiştir.

Ayrıca katılımcılardan (K18), *“Kazanımlarla ilgili doğru planlama yapılırsa her öğretmen ilgili konuda ve sınıfta bu uygulamayı çok rahat bir şekilde yapabilir. Ayrıca kültür ve turizm bakanlığı bu konuda her müzenin sanal müzesini oluşturmali ve milli eğitim bakanlığı ile işbirliği yaparak tüm müzeleri okullardaki internet ortamlarında ücretsiz olarak ve de öğretmenlerin erişimine açmalıdır. Tıpkı EBA e-okul gibi bir MEBBİS modülü yapılmalı ve öğretmenler istedikleri her an öğrencilerine istediğı müzeyi sanal olarak gezdirebilmelidir.”* şeklinde düşüncelerini ifade ederken kazanımlarla ilgili doğru planlama yapılırsa ilgili konu ve sınıfta rahat uygulamaların yapılabilceğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirttiğı diğer bir tema “hizmet içi eğitim” temasıdır. Bu temada görüşlerini belirten katılımcılardan (K12), *“Öğretmenlerin bu konuda daha aktif olması sağlanmalı ve müze eğitimi tüm öğretmenlere verilmesi gerektiğı kanaatindeyim.”* şeklinde düşüncelerini belirtirken öğretmenlerin daha aktif olmasını vurgularken müze eğitiminin tüm öğretmenlere verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcılardan (K6), *“Uygulamalı olarak sanal müze nasıl gezilebilir diye öğretmenlere bir eğitim verilebilir.”* şeklinde düşüncelerini ifade ederken uygulamalı olarak öğretmenlerin sanal müze eğitimini almasını gerektiğinin önemini ifade etmiştir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Müze Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri ” konulu bu çalışma ile Sosyal Bilgiler dersleri için önemli ortamlar olan sanal müzelerin, Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından derslerde kullanılma durumunu inceleyerek ve sanal müze gezilerinin katkılarını ifade ederek Sosyal Bilgiler Öğretiminde sanal müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Günümüzde her alanda kendini gösteren teknolojik gelişmelerle birlikte internet ve bilişim teknolojileri hayatımızda önemli bir unsur oluşturmasıyla hızlı değişimler yaşanmakta ve bu değişimler kendini eğitim alanında da göstermektedir. Öğrencilerin ilgilerini çekecek, kalıcı öğrenmeler sağlayacak ortamların tercih edilmesi günümüz eğitiminin önemli özelliğidir.

Sosyal Bilgiler dersleri Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık gibi birçok bilim dalını bünyesinde toplayan bir derstir. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler ve dijital dönüşümlerin tüm alanları etkilemesiyle karşımıza çıkan sanal müzeler bambaşka bir coğrafyadaki ülkeye veya şehre gitmeden en özel eserleri, ortak kültür miraslarını görmeye olanak tanımaktadır. Sanal müzeler ile bilgiye ulaşamayan bireylerin, bilgiye kolay ve hızlı bir şekilde ulaşmaları hedeflenmiştir.

Tarihi ve kültürel zenginlikleri içinde bulunduran Türkiye’de hemen hemen her şehirde müzeler bulunur. Sanal müzelerin, dersin kazanımlarına ulaşmada ve öğrencilerin derse karşı tutumları üzerinde yaptığı olumlu etki göz önünde bulundurularak Sosyal Bilgiler derslerinde konu ve kazanımlara uygun olarak sanal müze gezilerine yer verilmelidir.

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sanal müze tanımları çoğunlukla internet üzerinde erişim sağlanan müze, ulaşmamızın zor olduğu yerleri gezebilme imkânı sağlayan müze, teknolojinin getirdiği yenilikleri içerisinde barındıran müze olmuştur. Öğretmenlere sanal müzeler denildiğinde ilk akla bilgisayar ve internet üzerinden erişim sağlanan müzeler gelmiştir. Araştırma konusuna bakıldığında sanal müzelerle ilgili yapılan tanımların doğru özellikler içerdiğini görülmektedir. Sanal müzeler günümüzde bilişim ve internet teknolojilerden faydalanılarak hazırlanmış, içerisinde gezmek istediğiniz müze hakkında bilgilerin bulunduğu, müze koleksiyonları sergileyerek ziyaretçileriyle paylaşan ziyaretçilerinin kendi bireysel deneyimleriyle müzeyi keşfetmesine olanak sağlayan ziyaretçi ile sınırsız iletişim halinde olan dünyadaki bütün müzelere ulaşmayı sağlayan fiziksel mekâna gerek

duymayan müzeler olarak ifade edilir (Ermiş, 2010). Görüşme yapılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri de bu yöndedir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında katılımcılarının tamamına yakınının sanal müze ziyareti yaptığı bilgisine ulaşılmaktadır. İki öğretmenin sanal müze ziyareti gerçekleştirmediği görülmektedir. Sanal müze türleri; broşür sanal müzeler, içeriksel sanal müzeler, eğitsel sanal müzelerdir. Öğretmenlere yöneltilen sanal müze türlerine ait bilgileriniz nelerdir sorusuna: “Arkeoloji, Tarih, Antropoloji, Etnografya, Açık Hava, Doğa Tarihi, Sanat, Coğrafya, Ören Yeri” yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretmenlerin sınıf ortamında yaptıkları sanal müze ziyaretlerinde öğrenci izlenimlerinin; dikkatle dersi takip etmeleri, geçmişteki insanların yaşayış şekilleri, kültürü ve günümüzde gerçekleşen değişiklikleri merakla takip ettiklerini ve tarihi süreç içerisindeki değişiklikleri keşfettiklerini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılar sanal müze gezileriyle öğrencilerin Osmanlı Devleti’ndeki sarayda anlatılan hikâyelerin yaşandığı yerleri görmeleri ve deneyimleyerek tarihi dokuyu çabuk kavradıkları ve tarihsel empati yaptıkları, gidemedikleri yerleri gezme fırsatı bularak öğrenilenlerin kalıcılığı artması sonuçlarına ulaşmıştır.

Araştırma ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sanal müze deneyimlerinin; sanal müzelerin kolaylıklar sağladığını, dersin öğrenilme sürecini incelersek gerçek müzelerle arasında çok farkın olmadığı, sanal müze gezilerinde resmi evrak, zaman ve mekan sıkıntısının olmadığını ayrıca güvenlik tedbiri, kalabalık yığınlar olmadığından dolayı az bir zamanda her açıdan daha ekonomik ziyaretlerde bulunduğunu ifade etmişlerdir. Sanal müzelerin eğitimde sürecin kontrolü açısından daha güvenilir olduğu ve olumlu etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bazı öğretmenlerin; gerçek müze atmosferini hissetmenin çok farklı olduğu, sanal müzelerde kalıcı öğrenmeler gerçekleşmediği, müzeleri bizzat kendi ortamında görmekle dijital sanal ortamda görmenin çok farklı olduğu, sanal müzelerin gerçeklik hissiyatını verememesinden dolayı sınıf ortamında öğrencilere donuk geldiğini, film izler veya hikaye dinler gibi deneyimler taşıdığını ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar incelediğinde öğretmenlerin sanal müzeler hakkında bilgilerinin ve kendi deneyimlerinin farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin sanal müzeleri teoride önemini vurgularken uygulama noktasında eksiklikleri olduğunu ifade edebiliriz.

Öğretmenlerin sanal müzelerin güçlü yönlerini ifade ederken; zamandan ve ekonomiden tasarruf sağlar, kırsal bölgelerdeki öğrencilere yeni imkanlar sağlar, öğrenme

ortamlarının çeşitlenmesini sağlayarak dikkat çekmeye yardımcı olur, öğrenilenlerin kalıcı hale getirilmesine katkı sağlar, öğretmen için yardımcı kaynak niteliği taşır, her kesimden ve her yerden ziyaret edilebilme fırsatı tanınması sonuçlarına ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri sanal müzelerin zayıf yönlerini ise; dokunma, yaklaşma gibi hissiyatların olmaması, müzenin bize verdiği atmosferi sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden hareketle sanal müzelerle ilgili birçok özelliklerin farkında oldukları ve bunların etkisinin sorgulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müzelerin kullanımı için özel bir bilgi ve beceri gerekliliği konusundaki düşünceleri farklılık göstermektedir. Sanal müze kullanımı için bilgi ve beceri gerekliliği konusunda ifadelerini belirten katılımcılar bu düşüncelerini; sanal müze türlerine göre değiştiğini, sanal müze kullanımı için teknolojiyi kullanmanın, müze gezisi sırasında ekranda yer alan yönergeleri, işaretleri bilmenin gerekliliğini ve müze gezisi öncesi bilgi ihtiyacının önemini, müze gezisi için eğitim alınmasının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Sanal müze kullanımı için bilgi ve beceri gerektirmediğini belirten katılımcılar ise bilgisayar ve internet kullanımının yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelerin ve müze eğitiminin sosyal bilgiler ders programında yer alması ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılmasıyla sanal müze gezilerinde disipline etmenin daha mümkün olduğunu ifade ederken bunun yanında gerçek müze gezilerinde hangi öğrencilerin eksiklerin olduğunu gerektiği gibi gözlemleyemediğini ve sürecin kontrolünü gerçekleştiremediğini için, sanal müzelerle bütün öğrencilere eşit şekilde ulaşabilme probleminin önüne geçildiği ve bununla birlikte sanal müze gezilerin izin süreçlerini gerektirmediğini öğrencilerin bireysel olarak da ziyaretlerde bulunabileceğini ifade etmiştir. Bu sayede öğrenciler sınıf dışında güvenilir bilgi kaynakları olan sanal müzeler aracılığıyla etkili öğrenmeler gerçekleştireceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sanal müzeler sınıf ortamına daha çok nasıl dâhil edilebilir ve etkili kullanılabileceğine ilişkin araştırma sonuçlarını incelediğimizde; sanal müzeleri destekleyecek kazanımlar eklenmeli, okulların fiziki alt yapısı güçlendirilmeli, öğretmenlere sanal müze seminerleri zorunlu hale getirilmeli, öğrencilere müze eğitimi verilmeli, ders saatleri artırılarak programlar sanal müzeler eklenmeli, öğrencilere eşit imkânlar sağlanarak sanal müze gezileri gerçekleştirilmeli, EBA’da her konunun arkasında kullanılmalı, öğretmenlere sanal müze eğitimleri verilmeli sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuç sanal müze hakkında öğretmenlerin bilgilerinin olduğu ve derslerinde sanal müzeleri kullandıkları yapılan görüşmeler ile belirlenmiştir. Öğretmenlerin sanal müzeyi kullanma durumlarına bakıldığında görüşleri arasında farklılıklar olduğu, kullanan öğretmenlerin genel olarak ilgili konu ve kazanım doğrultusunda kullandıkları tespit edilmiştir. Sanal müzelerin kullanımı için özel bir bilgi ve beceri gerekliliği konusundaki düşünceleri sorulmuş ve bulgulardan hareketle görüşleri arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin ifadelerinden hareketle sanal müzelerle ilgili birçok özelliklerin farkında oldukları ve bunların etkisinin sorgulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin çoğu sanal müze gezilerini müze atmosferini yansıtmaması, eserlere dokunulamaması, eserlerin canlı görülememesi gibi nedenlerden dolayı gerçek müze gezilerine tercih etmişlerdir. Fakat sanal müze uygulamasının müzeye ulaşımında birçok engeli ortadan kaldırdığı için derslerde kullanımının sosyal bilgiler dersini öğrenmelerine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Sonuç olarak görüşme sorularına verilen cevaplara göre öğretmenler sanal müze gezilerinin Sosyal Bilgiler ders öğretimini kolaylaştırdığını ve derslerine fayda sağladığını ifade etmişlerdir.

Turgut, (2015), " Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Eğitim Aracı Olarak Sanal Müzelerden Yararlanma" adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler derslerinde sanal müzelerden yararlanmak üzere hazırlanan etkinlik programının, kazanımları aktarmadaki etkililiğini ölçebilmek amacıyla, uygulanan dört etkinlik ve bir proje ödevi ile elde edilen ve öğrenci ürünlerinden oluşan araştırmada öğrencilerin sanal müzelerden yararlanmak üzere hazırlanan etkinlik programına ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Südor (2006) yaptığı çalışmada interaktif CD yardımıyla gerçekleştirilen müze gezilerinin öğrenciler tarafından eğlenceli bulunduğu ve derse ilgiyi arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Demirboğa (2010), "Sanal Müze Ziyaretlerinin Öğrencilerin Bilişsel ve Duyuşsal Kazanımları Üzerindeki Etkisi" adlı, ön anket - son anket ve tutum ölçeği uyguladığı çalışmasında sanal müze ziyaretlerinin yapılmasının, görsel sanatlar derslerini olumlu etkilediği ve kazanımlara ulaşmayı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda Turgut (2015), Südor (2006), Demirboğa (2010) araştırmalarında ortaya konan sonuçlar, araştırmada ulaşılan sonuçları destekler niteliktedir.

Öneriler

Gerçek müze gezilerinin hepsinin gerçekleştirilememesi, gezi yapmak için gerekli prosedürlerin yerine getirilmesi, izinlerin alınması sırasında yaşanan sıkıntılar, kırsal

alandanda yaşıayan öğrencilerin maddi imkânlarının yetersizliği, öğrencilerde müze bilincini geliştirme amacı sanal müze gezilerini Sosyal Bilgiler dersi için gerekli kılmıştır. .

- Okulların fiziki alt yapısını geliştirilerek öğrencilerin kalıcı öğrenmeler sağlayacağı ortamlar arttırılmalıdır.
- Üniversitelerde sanal müzelerin önemine dikkat çekilerek sanal müze uygulamalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Üniversitelerde öğretmen adaylarına sanal müzelerle gerçekeştirecekleri öğrenme ortamlarının önemini vurgulayacak çeşitli çalışmalar ve etkinlikler gerçekeştirilmelidir. Müze eğitimine ve sanal müze eğitimine uygun dersler verilmelidir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerine sanal müzeleri yakından tanımlarını sağlayacak ve aktif bir şekilde derslerde kullanmalarını sağlayacak hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- Sosyal bilgiler dersinde sanal müzeleri kullanacak Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, sanal müzelerden yararlandıkları derslerde, aktif öğretim yöntemleri ve etkinliklere derslerinde kullanmaları önerilebilir. Öğrenciler böylece süreç içerisinde aktif yaşantılar geçirerek sanal müze ile ediklerini bilgi ve yaşantıları uygulayacağı etkinlikler yapması sağlanmış olacaktır.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri, sınıfta gerçekeştirdikleri sanal müze eğitiminin ardından öğrencilere çeşitli etkinlik veya görevler vererek kendi bilgi yapılarını yaparak yaşayarak oluşturacaktır.

KAYNAKLAR

- Abacı, O. (1996). *Müze eğitimi*. (Yayın No. 53652) [Yayınlanmamış sanatta yeterlilik tezi], Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akbaba, B., Keçe, M., & Erdem, M. (2012). Sosyal bilgiler dersinde çoklu ortam kullanımının öğrencilerin zaman- kronoloji değişim ve sürekliliği algılama becerilerine etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 237-257.
- Aladağ, E., Akkaya, D., & Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 199-217.
- Alpagut, B. (2008). Kentler ve Kent Müzeleri (Kent Müzeleri Uluslararası Sempozyumu Antalya). 21-22 Nisan 2006. (Silier, O. Edt.). *Kent Müzelerinde Nasıl Bir Eğitim*, (117-121). Antalya: Tarih Vakfı Müzecilik – Sergicilik Yayınları.
- Artun, A. (2017). *Mümkün olmayan müze* (1. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri*. [Yayınlanmamış doktora tezi], Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2013). Sosyal bilgilerin temelleri. (Turan, R., & Ulusoy, K., Edt.), *Sosyal bilgiler eğitiminde müzelerin önemi*, (s. 342-355) Ankara: Pegem Akademi.
- Atasoy, S. (1984). *Türkiye’de Müzecilik*. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 6, (1458-1468). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Barlas Bozkuş, Ş. (2014). Kültür ve sanat iletişimi çerçevesinde Türkiye’de sanal müzelerin gelişimi. *International Journal of Social Science*, 26, 329-344. Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2408>
- Bayındır, S. (2022). *Öğretmenlerin sanal müzeleri ve müzelerin çevrim içi hizmetlerini kullanımlarına ilişkin yaklaşımlarının incelenmesi*. (Yayın No. 758307) [Yüksek lisans tezi], Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baykan, Z.Ö. (2007). *2005 ve 2006 ilköğretim programlarının "müze eğitimi" açısından değerlendirilmesi*. (Yayın No 234617) [Yüksek lisans tezi], Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilgili, A. S. (2012). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Buyurgan, S., & Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi görüşme tanımına verebiliriz
- Canlı, K. (2016). *İlkokul 4.sınıf görsel sanatlar dersinde sanal müze uygulamasına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri*. (Yayın No 430678) [Yüksek lisans tezi], Necmeddin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Çalışkan, H. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının eleştirel düşünme becerisine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 57-70.
- Çınar, C. (2021). *Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı hakkında görüşleri: İstanbul örneği*. [Yüksek lisan tezi], Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Çolak, C. (2006). *Sanal müzeler*. İNET-TR, 11. Türkiye'de İnternet Konferansı. 21-23 Aralık. Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- Demir, C. (2001). *Müzelerde çağdaş pazarlama*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Demirboğa, E. (2010). *Sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımları üzerindeki etkileri*. (Yayın No. 279618) [Yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirci, M. T. (2009). *Kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemi*. (Yayın No. 234938) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Sekizinci sınıf öğrencilerinin tarih öğretiminde kullanılan zaman ve kronolojiyle ilgili bazı kavramları anlama düzeyi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 155- 163.
- Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Kitap.
- Doğanay, A. (2005). *Sosyal bilgiler öğretimi, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (Öztürk, E. C., & Dilek, D. Edt.) (5. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ekelik, H. G. (2011). *Sosyal Bilgiler derslerinde müze faaliyetlerinin programlanması (Konya Müzeleri Örneği)*. (Yayın No. 278648) [Yüksek lisans tezi], Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erbay, M. (2011). *Müzelerde sergileme ve sunum tekniklerinin planlanması*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Ermis, B. (2010). *İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde “üç boyutlu sanal müze ziyareti” etkinliğine ilişkin görüşleri*. (Yayın No 279749) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gerçek, F. (1999). *Türk müzeciliği*. (1.Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Güleç, S., & Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63-78.
- Gürkan, T. (2004). *İlköğretim II. kademedeki müze eğitiminin önemi üzerine araştırma*. [Yüksek lisans tezi], Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Haseki, S. (2008). *Günümüzdeki müzecilik anlayışı ve müze mimarisindeki değişimler: Antalya müzesi örneği*. [Uzmanlık tezi], Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- ICOM (2007). <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> adresinden alınmıştır.
- İnan, S. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretimine Giriş. (İnan, S. Edt.). *Sosyal bilgiler eğitimi: nedir, ne zaman ve neden?*, (1-12) Ankara: Anı Yayıncılık.

- Karabıyık, A. (2007). *Çağdaş sanat müzeciliği kapsamında Türkiye'deki müzecilik hareketlerine eleştirel bir bakış*. (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Karadeniz, C. (2010). *Dünyada çocuk müzeleri ve bilim merkezleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Ürün Yayınları.
- Karadeniz, C., & Çıldır, Z. (2014). İngiltere'de müze eğitimi "Londra'dan izlenimler". (Onur, B. Edt.). Ankara: Kalem Kitap Yayınları.
- Kılınç, E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen eğitiminde güncel tartışmalar. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 75-88.
- Kırksekiz, A. (2021). *360 derece videolar ile oluşturulmuş sanal müze uygulamasının sosyal bilgiler dersinde kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi*. (Yayın No 686141) [Doktora tezi], Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Kök, A. (2010). *İlköğretim okulları görsel sanatlar dersinde müze bilinci öğrenme alanına yönelik yaratıcı drama uygulamaları ve öğrenci görüşleri*. (Yayın No 258118) [Yüksek lisans tezi], Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Küçükhasaköylü, N. (2013). *Türkiye'de müzeciliğin tarihsel gelişimi*. (Altınsapan, E., & Küçükhasaköylü, N. Edt.). Müzecilik ve sergileme (s. 48-71). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Madran, B. (1999). *Müze türleri. Yeniden müzeciliği düşünmek*. (T. Atagök, Derleyen), İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi Matbaası.
- Madran, B., & Önal, Ş. (2000). *Yerellikten küreselliğe uzanan çizgide tarihin çok paylaşımlı vitrinleri: müzeler ve sunumları. Üçüncü uluslararası tarih kongresi müzecilikte yeni yaklaşımlar; küreselleşme ve yerelleşme*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- MEB (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 Ve 7. Sınıflar)* Ankara: MEB Yayınları.
- Merç, A. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde mekân algılama becerinin kazandırılmasında google earth uygulamasının etkililiği*. [Doktora tezi], Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye'de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37, 166. ISSN: 1300-1337
- Onur, B. (2003). *Müze eğitimi: temel ilkeler ve politikalar*. Antalya: Müze Eğitimi Seminerleri, Vehbi Koç Vakfı.
- Önder, A, Abacı, O., & Kabataj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi. İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 103-117.
- Özbaş, B. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde tarihi alanlar. (Şimşek, A., & Kaymakçı, S. Edt.). *Okul dışı sosyal bilgiler eğitimi*. (s. 205-224). Ankara: Pegem Akademi.

- Özen, S., & Halil, İ. (2010). İlköğretim öğrencilerinin değişim ve sürekliliği algılayışları. *Akademik Bakış Dergisi*, 22(1), 1-15.
- Özer, N. (2007). *Sanal ortamda müzecilik*. (Yayın No 215589) [Yüksek lisans tezi], İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkasım, H., & Ögel, S. (2005). Türkiye’de müzeciliğin gelişimi. *İTÜ Dergisi*, 2(1), 96-102.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal bilgiler öğretimi toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış*. (Öztürk, C. Edt.), *Sosyal Bilgiler*, (s 1-20) Ankara:Pegem Akademi.
- Peker, N. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. (Yayın No 376690) [Yüksek lisans tezi], Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Safran, M. (2011). Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi, (Tay, B., & Öcal, A. Edt.), *Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış* (s.225-230) Ankara:Pegem Akademi.
- Sağdıç, R. O. (2008). *Abidin Elderoğlu sanal müze tasarımı*. [Yüksek lisans tezi], Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Saraç, Ç. N. (21-22 Mayıs 2007). Geçmişten geleceğe türkiye’de müzecilik I sempozyumu. (Önen, Z., Tunç, G., & Yılmaz, M. Edt.), *Çoklu medya, dijital koleksiyonlar ve sanal müze*, (s. 209-217). Ankara: Vekam Yayınları.
- Smith, G. F. (2003). Beyond critical thinkingand- decisionmaking: teaching business students how to think. *Journal of Management Education*, 27, 24. <https://doi.org/10.1177/1052562902239247>
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kuavuzu*. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Südor, S. (2006). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin interaktif cd yolu ile ilköğretim 6. kademe öğrencilerine tanıtılması*. [Yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Dergipark-Türk Eğitim Bilgileri Dergisi*, 3(4), 487-501.
- Şen, H. (2023). *Sosyal bilgiler öğretiminde 5 ve 6 sınıf kültür ve miras öğrenme alanlarında sanal müze kullanımına yönelik öğretmen görüşleri*. [Yüksek lisans tezi], Necmeddin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Şentürk, M. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri: Manisa ili örneği*. [Yüksek lisans tezi], Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Şentürk, S. (2008). *Çağdaş müzecilik anlayışında çağdaş sanat müzeciliği*. [Uzmanlık tezi], Ankara:Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Şişman, B.Z. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde kültüre varlıklara ilişkin öğrencilere farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitiminin etkisi*. [Yüksek lisan tezi], İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- TDK (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- TDK (2020). *Genel Açıklamalı Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Tepecik, A., & Eraslan, Ş. (2007). *Avrupa birliği kalite yaklaşımları içinde görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren kurumlarda lisansüstü eğitim ve kalite standartları*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir: 3. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı.
- Tezcan Akmehtmet, K. (2008). Müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve ilköğretim sosyal bilgiler öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, (180), 50-67.
- Tezcan Akmehtmet, K. (2013). Müzeler ve eğitim. (Altınsapan E., & Küçükhasaköylü, N. Edt.). *Müzecilik ve sergileme* (s. 128-154). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Turgut. G. (2015). *Sosyal bilgiler derslerinde bir eğitim aracı olarak sanal müzelerden yararlanma*. [Yüksek lisans tezi], Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2004). *Beşeri coğrafya: İnsan-kültür- mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Tüysüz, S. (2012). *Sosyal bilgiler 4. öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık.
- URL-1, Kültür ve Turizm Bakanlığı sanal müzeler <https://sanalmuze.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- URL-2, Genelkurmay Başkanlığı <https://www.tsk.tr/> adresinden alınmıştır.
- URL-3, Cumhurbaşkanlığı <https://www.tccb.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Ustaoglu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. (Yayın No 317060) [Yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi Fen Bilgisi Dergisi*, 3(8), 21-39.
- Zabun, Y. (2020). *Tarih öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi*. (Yayın No 646437) [Yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1. Ders Planları

Troya Müzesi Ders Planı

Dersin Adı: Sosyal Bilgiler Dersi

Sınıf: 5

Önerilen Süre: 40 + 40

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Konu: Tarihe Yolculuk

Kazanım: Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder

Materyaller: Bilgisayar, internet, projeksiyon, çalışma kağıdı.

Kaynak : <https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/canakkale-troya-muzesi/>

Ön Hazırlık

Öğretmen tarafından ders işleme sürecinden önce sanal gezi düzenlenecek Troya Müzesine ziyaret gerçekleştirilerek müze ve eserleri hakkında bilgiler edinilir. Sanal müze ziyareti öncesinde öğretmen müzeyi gezerek dersle ilgili plan ve programlama çalışmalarını yaparak derste zamandan tasarruf sağlayabilir. Sınıfta uygulanacak çalışma öncesi öğretmen tarafından müzede yer alan objeler incelenerek dersle ilişkili olanlar üzerinden ders esnasında yapılacak bağlantılar kurabilecek şekilde planlamalar yapılabilir. Öğretmen tarafından Troya Sanal Müzesi hakkında bilgiler edindikten sonra ilgili kazanımla ilişkilendirilerek, sınıfta öğretime yapılacak müze bölümüne karar verilir. Öğretmen tarafından sınıfta Troya Sanal Müzesi gerçekleştireceği ortam derse geçmeden önce gerekli planlamalar dâhilinde hazırlanır. Bilgisayar ortamında yapacağımız Troya sanal gezisi için gerekli kontroller yapılarak derse geçilir.

Ders İşleniş Süreci

Derse giriş yapmak amacıyla öğrencilere “kültürel öğelerimiz tarihi değerlerimiz nelerdir? ” sorusu yöneltilerek öğrencilerin dikkati çekilir. Ardından öğrencilerin verdikleri cevaplarla da ilişkilendirme yapılarak “peki bu söylediklerinizi hangi mekânlarda görebiliriz? ” sorusu yöneltilerek derse karşı merak uyandırılmaya çalışılır. Sonrasında ise Tarihe yolculuk konusu başlığı altında Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıklarının insanlık tarihine katkıları ifade edildikten sonra Troya kentinin tarihteki önemi ve Homeros’un İlyada destanına konu alan Troya savaşı hakkında öğrencilere

bilgiler verilir. Öğrencilere Troya Müzesine sanal ortamda bir gezi düzenleneceği bilgisi öğrencilere aktarılır. Troya sanal gezisi öğrencilerle birlikte tamamlandıktan sonra öğrencilerden alınan dönütlerle birlikte Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine katkıları değerlendirilir. Son olarak ise hazırlanan çalışma kâğıdı öğrencilere verilerek çalışmalarının sonucu değerlendirilir ve müze gezisi hakkında düşünceleri alınır.

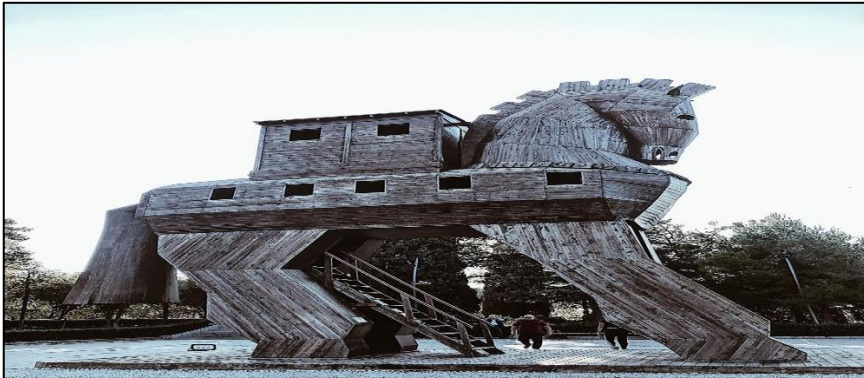
Öğrenci Çalışma Kâğıdı

- 1) Sevgili öğrenciler aşağıdaki çizelgede ‘bulunan nesneler’ bölümüne müzeden seçtiğiniz 3 nesnenin adını yazınız ve şeklini çiziniz. Bu nesnelerin geçmişte nasıl kullanıldığını, bugün nasıl kullanıldıklarını ve gelecekte nasıl kullanılacaklarını çizelgede doldurunuz.

Tema	I	II	III
Bulunan Nesneler			
Geçmişte Nasıl Kullanılmışlar?			
Günümüzde Kullanılıyorlar mı? Kullanım Alanları Nelerdir?			
Gelecekte Nasıl Kullanacaklar?			

- 2) Homeros MÖ 730-700 lerde kaleme aldığı İlyada ve Odyseis destanlarıyla Troyalılar ve Akhalar arasında yaşanan Troya savaşını anlatmaktadır. Savaş sırasında Akhaların en akıllı savaşçısı Odysseus’un fikriyle aşağıdaki görseldeki gibi bir tahta at yapılır. İçine Akha savaşçıları yerleştirilir ve Troyalılar büyük kayıplar vererek savaşı kaybederler.

Yukarıda size verilen bilgilerle birlikte siz de tarihte çok büyük bir savaşın içerisinde olduğunuzu hayal edin. Siz düşmanınızı yenmek için nasıl bir savaş taktiği geliştirdiniz? Resmini çizerek savaş taktiğinizi anlatınız.

- 3) Şimdi sizlerden ricam hepiniz araştırmacı gazeteci olduğunuzu düşünün. Bu dönemde çıkan savaşın aslında perde arkasında başka hangi sebepler olabilir, tarihte ve

destanlarda yazılı olmayan nasıl olaylar yaşanmış olabilir. Sizler bütün bunları sorguladıktan sonra düşündükleriniz ve vardığınız noktalarla ilgili bir yazı yazınız.

- 4) İkinci katta bulunan "Antik Troya " bölümü ne gidiniz. Bu bölümde Troya Savaşı ve Antik Çağ Sanatıyla ilgili eserler göreceksiniz. Gördüklerinizde hareketler Troya Sanatıyla İlgili neler söyleyebilirsiniz?

- 5) Derste birlikte incelediğimiz Troya'nın tarihi hakkında kısaca bilgi veriniz.

Anadolu Medeniyetler Müzesi Ders Planı

Dersin Adı: Sosyal Bilgiler Dersi

Sınıf: 5

Önerilen Süre: 40 + 40

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Konu: Tarihe Yolculuk

Kazanım: Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder

Materyaller: Bilgisayar, internet, projeksiyon, çalışma kağıdı.

Kaynak : <https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ankara-anadolu-medeniyetleri-muzesi/>

Ön Hazırlık

Öğretmen tarafından ders işleme sürecinden önce sanal gezi düzenlenecek Anadolu Medeniyetleri Müzesine ziyaret gerçekleştirilerek müze ve eserleri hakkında bilgiler edinilir. Sanal müze ziyareti öncesinde öğretmen müzeyi gezerek dersle ilgili plan ve programlama çalışmalarını yaparak derste zamandan tasarruf sağlayabilir. Sınıfta uygulanacak çalışma öncesi öğretmen tarafından müzede yer alan objeler incelenerek dersle ilişkili olanlar üzerinden ders esnasında yapılacak bağlantılar kurabilecek şekilde planlamalar yapılabilir. Öğretmen tarafından Anadolu Medeniyetleri Sanal Müzesi hakkında bilgiler edindikten sonra ilgili kazanımla ilişkilendirilecek, sınıfta öğretime yapılacak müze bölümüne karar verilir. Öğretmen tarafından sınıfta Anadolu Medeniyetleri Sanal Müzesi gerçekleştireceği ortam derse geçmeden önce gerekli planlamalar dâhilinde hazırlanır. Bilgisayar ortamında yapacağımız Troya sanal gezisi için gerekli kontroller yapılarak çalışma kâğıtları öğrencilere dağıtılarak derse geçilir.

Ders İşleniş Süreci

Derse giriş yapmak amacıyla öğrencilere Anadolu Medeniyetleri Müzesinde bulunan görsel ile öğrencilerin dikkatlerini çeker ve öğrencilere gördükleri görselde dikkatlerini çeken veya merak ettikleri unsurları sormalarını söyler. Ardından öğretmen öğrencilere “ yazı bulunmadığını düşünelim hayatımız nasıl olurdu? ” sorusu yöneltilerek derse olan güdülerini arttırılmaya çalışılır. Anadolu Medeniyetleri Müzesinde bulunan görseli inceleyiniz. .Görseldeki çivi yazısı ile günümüzdeki yazı arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? açıklayınız sorusu yöneltilir. Öğrencilerden cevaplar alındıktan sonra Tarihe yolculuk konusu başlığı altında Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıklarının insanlık tarihine katkıları ifade edilir. Daha sonra Anadolu Medeniyetler Müzesine sanal ortamda bir gezi düzenleneceği söylenir. Gezi esnasında öğrencilerin önemli gördüğü olayları ya da nesneleri not almaları istenir. Sanal müze gezisi tamamlandıktan sonra öğrenci notlarından hareketle Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkıları değerlendirilir.

Öğrenci Çalışma Kâğıdı

- 1) Anadolu Medeniyetler Müzesinde Neolitik dönemde kurulan Çatalhöyük evi ve Dünyanın ilk şehir planı olan Çatalhöyük şehir planını göreceksiniz. Evi ve şehir planını inceleyiniz.

- İnsanların mağara yaşamlarını terk ederek şehir kurmalarının sebepleri neler olabilir?
 - Çatalhöyük evi hangi malzemeden yapılmıştır? Neden bu malzeme kullanılmıştır?
 - İncelediğiniz Çatalhöyük evinde evlere çatılardan girildiğini göreceksiniz. Evlere niçin pencere konulmamış? Evlere neden çatılardan giriliyor?
- 2) Müzeyi gezerken aşağıda fotoğraflarını gördüğünüz objelere rastladınız mı? Bu Frigler'in bereket tanrısı Kibele'dir. Müzede bulunan bu objelere bakarak Frigler 'in inançları, yaşamları ve ekonomik faaliyetleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

- 3) Anadolu, tarih öncesi devirlerden itibaren insanların yerleştikleri bir yer olmuştur. Anadolu Medeniyetleri Müzesinde yaptığınız sanal müze gezisi sırasında Anadolu'da hangi uygarlıklara ait kalıntılara rastlanmıştır? Tarihin farklı süreçlerinde uygarlıkların Anadolu'da yaşamlarının sürdürmelerinin sebepleri neler olabilir?
- 4) Aşağıda görselde incelediğiniz güneş kursu, Hitit uygarlığı ve sanatının simgesi sayılan bir nesnedir. Güneş Kursu aynı zamanda Ankara Üniversitesinin sembolüdür. Şimdi bizde birlikte kilden kendi güneş kurslarımızı yapalım.

- 5) Galeri genellikle resim, heykel vb. gibi sanat eserlerinin sergilendiği yerlerdir. Şimdi bizde kendi müze galerimizi oluşturalım. Sizler Anadolu Medeniyetleri Müzesinde yaptığınız sanal geziyle birlikte Anadolu'nun özellikleri, yaşantıları, kültürü, coğrafyası ve eserlerinden edindiğiniz bilgilerle müze gezintinizle ilgili bir poster hazırlayınız. Ve her birinizin yaptığı posterlerle bizde kendi müze galerimizi oluşturalım.
- 6) Derste ve sanal müze gezisi sırasında öğrendiklerinizle aşağıdaki tabloda ki bilgileri verilen uygarlıklar ile eşleştiriniz.

Sümerliler	Asurlular	Lidyahılar	Hittitiler	İyonlar
Babiller	Frigler	Kadeş	Urartular	

Fibula denilen çengelli iğneyi buldular.	
Tuşpa Kalesini yaptılar.	
İlk yazılı antlaşmadır.	
En ünlü kralları Hammurabbi'dir.	
Anal adı verilen yıllıklarla tarih yazıcılığını başlattılar.	
Çivi yazısını bulan uygarlıktır.	
Anadolu'da tarihi çağları başlattılar	
Parayı bulan uygarlıktır.	

Göreme Açık Hava Müzesi Ders Planı

Dersin Adı: Sosyal Bilgiler Dersi

Sınıf: 5

Önerilen Süre: 40 + 40

Öğrenme Alanı: Küresel Bağlantılar

Konu: İnsanlığın Ortak Mirası

Kazanım: Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir

Materyaller: Bilgisayar, internet, projeksiyon, çalışma kağıdı.

Kaynak:https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/NEVSEHIR_GOREME_ACIKHAVA_MUZESI/

Ön Hazırlık

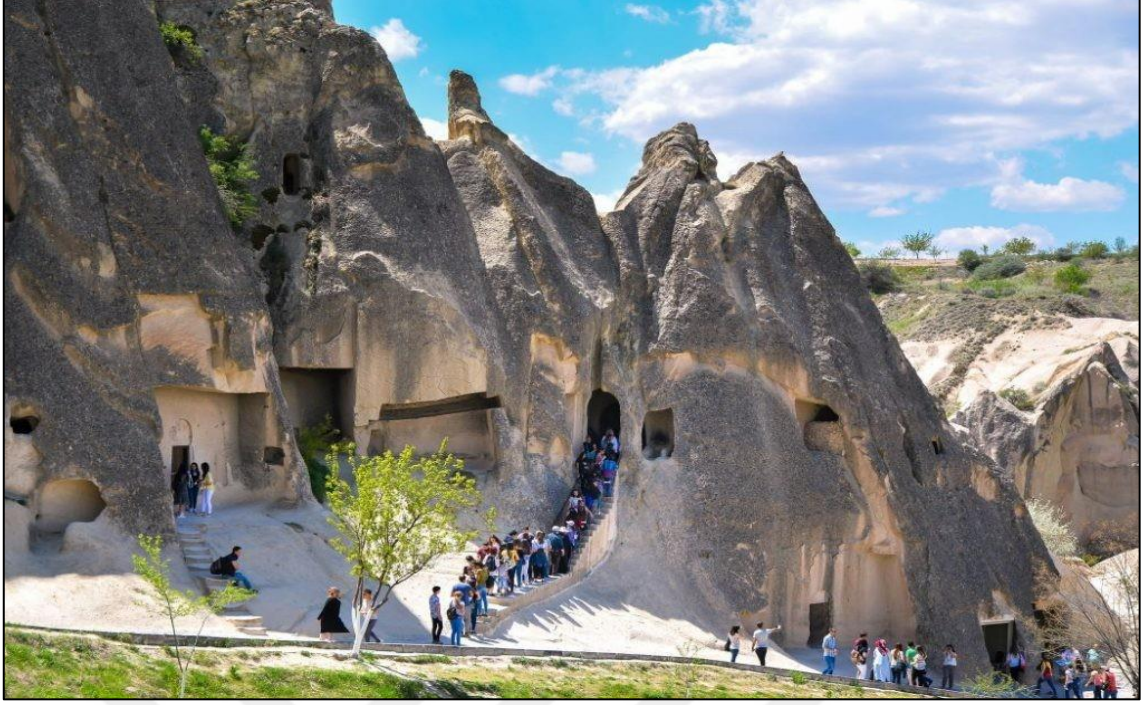
Öğretmen tarafından ders işleme sürecinden önce sanal gezi düzenlenecek Göreme Açık Hava Müzesine ziyaret gerçekleştirilerek müze ve eserleri hakkında bilgiler edinilir. Sanal müze ziyareti öncesinde öğretmen müzeyi gezerek dersle ilgili plan ve programlama çalışmalarını yaparak derste zamandan tasarruf sağlayabilir. Sınıfta uygulanacak çalışma öncesi öğretmen tarafından müzede yer alan objeler incelenerek dersle ilişkili olanlar üzerinden ders esnasında yapılacak bağlantılar kurabilecek şekilde planlamalar yapılabilir. Öğretmen tarafından Göreme Açık Hava Sanal Müzesi hakkında bilgiler edindikten sonra ilgili kazanımla ilişkilendirilecek, sınıfta öğretime yapılacak müze bölümüne karar verilir. Öğretmen tarafından sınıfta Göreme Açık Hava Sanal Müzesi gerçekleştireceği ortam derse geçmeden önce gerekli planlamalar dâhilinde hazırlanır. Bilgisayar ortamında yapacağımız Göreme Açık Hava sanal gezisi için gerekli kontroller yapılarak çalışma kağıtları öğrencilere dağıtılarak derse geçilir.

Ders İşleniş Süreci

Derse giriş yapmak amacıyla farklı düşünce ve inanışları benimseyen insanların nasıl bir arada yaşayabildiği üzerine konuşulur. Ardından “Hoşgörü anlayışının sembolü olabilecek yapılara örnek gösterebilir misiniz? ” sorusu yöneltilerek derse olan ilgileri arttırılmaya çalışılır. Daha sonra İnsanlığın Ortak Mirası konusu başlığı altında çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verilir. UNESCO Dünya Miras Listesinin amacı öğrencilere açıklanarak listedeki yerler birlikte incelenir. Daha sonra Göreme Açık Hava Müzesine sanal ortamda bir gezi düzenleneceği söylenir. Sanal müze gezisi tamamlandıktan sonra çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine öğrencilerden örnek vermeleri istenir.

Öğrenci Çalışma Kâğıdı

- 1) Aşağıdaki görselden hareketle sanal ziyaret gezi ile incelediğiniz Göreme Açık Hava Müzesinin bulunduğu şehir için önemi ne olabilir?

- 2) Sanal gezi ile incelediğiniz Göreme Açık Hava Müzesi geçmişte hangi amaçla kullanılmıştır? Açıklayınız
- 3) Sanal müze gezisi ile incelediğiniz Göreme Açık Hava Müzesinin Türkiye'nin en çok ziyaret edilen müzelerinden birisi olmasının sebepleri neler olabilir?
- 4) Sanal müze gezisi ile incelediğiniz Göreme Açık Hava Müzesinin coğrafi özellikleri hakkında izlenimleriniz nelerdir? Günümüzde inşa edilmiş olsaydı kullanılan malzemeler değişiklik gösterir miydi?

- 5) Sizlere aşağıda verilen sanal müze broşüründen hareketle siz de Göreme Açık Hava Müze broşürünüzü oluşturun.

Göreme Açık Hava Müzesini Keşfetmeye Hazır Mısınız?

Birlikte seyahat edelim:

https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/NE_VSEHIR_GOREME_ACIKHAVA_MUZESI/

İNSANLIĞIN ORTAK MİRASI

İnsanlığın ortak mirası; geçmişten günümüze kadar tüm insanların, toplumların oluşturduğu maddi ve manevi değerlerdir.

- Göreme Açık Hava Müzesi

UNESCO Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen Göreme Açık Hava Müzesi 1986 yılında millî park ilan edilmiştir.

Göreme Açık Hava Müzesi, uluslararası öneme sahip olan bir kültürel miras alanıdır. Dünyanın hemen her yerinden gelen ziyaretçileri ile farklı kültürleri bir araya getirmektedir.

Müze, Göreme Vadisi içine oyulmuş birçok dini mekan barındırmaktadır. Hristiyanlık inancı için önemli olan yerleşim yeri, manastır eğitim sisteminin başlatıldığı yer olarak kabul edilmektedir

EK 2. Sanal Müzeler Üzerine Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

- 1) Sanal müzeleri nasıl tanımlarsınız?
- 2) Sınıf ortamında sanal müze ziyareti gerçekleştirdiniz mi? Gerçekleştirdiyseniz hangi müzeleri ziyaret ettiniz?
- 3) Sanal müze türlerine ait bilgileriniz nelerdir?
- 4) Sınıf ortamında yaptığınız sanal müze ziyaretlerinde, öğrencilerin en çok ilgisini çeken sanal müzeler nelerdir, nasıl izlenimlerde bulundunuz?
- 5) Sanal müze ziyaretleri ile gerçek müze ziyaretleri arasında nasıl deneyimler yaşadınız?
- 6) Sanal müzelerin kullanımı için özel bir bilgi ve beceri gereksinimi var mıdır?
- 7) Sanal müzelerin öğretimde kullanılmasının güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
- 8) Müzelerin ve müze eğitiminin Sosyal Bilgiler Ders Programında yer alması ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılması hakkında görüşleriniz nelerdir?
- 9) Sanal müzelerin, müze eğitiminde kullanılması müze eğitiminde yaşanabilecek olası sorunlardan hangilerine çözüm üretebilir?
- 10) Sizce sanal müzeler sınıf ortamına daha çok nasıl dâhil edilebilir ve etkili kullanılabilir?

EK 3. Etik Kurul Onay Formu

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönetim Kurulu Kararları

Toplantı Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
08.11.2021	7	2021/143

Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönetim Kurulu Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Nuri DİCLE başkanlığında 08.11.2021 tarihinde 20.00-23.00 saatleri arasında online olarak toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR NO:2021/143

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Sibel ATASOY 'un Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna başvurusu ile ilgili görüşüldü.

Sibel ATASOY ve Prof. Dr. Dursun DİLEK 'in "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri" başlıklı çalışmalarının ve çalışmalarında kullanacakları aşağıda örneği verilmiş bir (1) sayfalık ölçme aracının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeceğine ilişkin sorumluluğu başvuruçulara ait olmak üzere Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesine uygun olduğunun kabulüne, sonucun Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Sibel ATASOY 'a bildirilmesine ve bilgilendirmek amacı ile Rektörlük Makamına arzına oybirliği ile karar verildi.

Sanal Müze Kullanımına İlişkin Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

Araştırma için araştırma alanında diğer ilavei bilgiler sağlanacaktır. Sanal müze kullanılarak ilgili araştırmaların gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada elde edilen sonuçlar akademik amaçlarla kullanılacak olup, araştırma için elde edilen sonuçlar aynı olan sanal müze araştırma için araştırmacılar tarafından araştırma sonuçları değerlendirilerek ve sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğretmenler sanal müzelerde ilgili görüşlerini bu görüşme formu aracılığıyla sanal müzelerin araştırma amaçlarıyla birlikte kullanılması, sosyal bilgiler öğretiminde sanal müze kullanılması ve değerlendirilmesi ile ilgili araştırmacılar arasında bir paydaş oluşturmak için görüşme formuna kullanılmaması uygun olduğu düşünülmüştür. Aşağıda sanal müze kullanılarak gerçekleştirilecek görüşme formuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Katılımcıların Demografik Özellikleri:

Cinsiyet: _____

Yaş Aralığı: _____

Medyadaki Çalışma Yılı: _____

Eğitim Durumu: _____

1) Sanal müzelerin sanal müze kullanılması?

2) Sanal ortamda sanal müze sistemi geliştirilmiştir mi? Geliştirilmiştir ise hangi amaçlarla geliştirilmiştir?

3) Sanal müze kullanımı ile ilgili araştırmacılar?

4) Sanal ortamda geliştirilen sanal müze araştırmalarında, araştırmacılar en çok hangi alanları sanal müze türleri olarak, sanal müze kullanımı olarak?

5) Sanal müze kullanımı ile ilgili araştırmacılar arasında sanal müze türleri yapılmıştır?

6) Sanal müzelerin kullanılması için özel bir bilgi ve beceri gerektirir mi?

7) Sanal müzelerin geliştirilmesinde kullanılan araştırmacılar, hangi araştırmacı türleri olarak?

8) Müzelerin sanal müze kullanımı, sosyal bilgiler ders programında yer alan ve müzelerin öğretim ortamı olarak kullanılması hakkında görüşleriniz nelerdir?

9) Sanal müzelerin, müze ortamında kullanılması müze ortamında yapılacaktır veya sergilerde kullanılması mümkün müdür?

10) Sanal müzelerin sanal ortamda daha çok sanal müze ortamında ve etkili kullanılması?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Sibel IŞIK
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Affan Kitapçioğlu Anadolu Lisesi, 2011
Lisans : Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2015
Yüksek Lisans : Sinop Üniversitesi, 2023

